

ÁRSSKÝRSLA 2017

LANDSBÓKASAFN ÍSLANDS
HÁSKÓLABÓKASAFN

Geymslur í kjallara Þjóðarbókhöðunnar.

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn: ÁRSSKÝRSLA 2017.

ISSN 2298-8785.

Ritstjórn: Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir.

Umbrot og frágangur: Oddfríður Steinunn Helgadóttir.

Forsíðumynd: Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir. Myndin er tekin í nóvember 2017.

Aðrar myndir: Helgi Bragason, Ólafur J. Engilbertsson og Bergsteinn Gunnarsson.

EFNISYFIRLIT

FRÁ LANDSBÓKAVERÐI	4
Stefna ríkisaðila 2017-19	4
Þekkingarveita í allra þágu – stefna 2013-2018	5
Afmælisár 2018	5
STJÓRNSÝSLA.....	6
Innra starf.....	7
Samskipti við Háskóla Íslands	13
Innlent samstarf	14
Erlent samstarf	18
Samningar	21
SKIPURIT.....	22
REKSTUR OG UPPLÝSINGATÆKNI	23
Hússtjórn	23
Reikningshald og skjalastjórn	24
Mannauður	24
Sýningar og kynningar	25
Tölvurekstur	27
Upplýsingatækni og vefstjórn	28
AÐFÖNG OG SKRÁNING	29
Aðföng og gjafir	29
Skylduskil	30
Tímarit og greiniskráning	31
Bókaskráning.....	31
Tón- og myndskráning.....	32
Gæðastjórn Gagnis.....	32
VARÐVEISLA OG STAFRÆN ENDURGERÐ	34
Forvarsla og bókband.....	34
Myndastofa	34
Handritasafn.....	35
Íslandssafn.....	36
Sérstöfn	36
Kvennasögusafn	37
Tón- og myndsafn	38
Miðstöð munnlegrar sögu.....	38
Tónlistarsafn Íslands.....	39
ÞJÓNUSTA OG MIÐLUN.....	40
Upplýsingaþjónusta og notendafræðsla	41
Útlán.....	42
Millisafnalán	43
Námsbókasafn	43
Landsaðgangur	43
Opinn aðgangur.....	44
Útibú	45
ÁRSTÖLUR	46
1. Starfsstöðvar og útibú	46
2. Þjónusta og notkun	46
3. Safnkostur	50
4. Aðgangur og aðstaða	52
5. Stjórnun og rekstur	53
6. Tekjur og gjöld.....	54
7. Starfsfólk	54

LANDSBÓKASAFN ÍSLANDS – HÁSKÓLABÓKASAFN er þekkingarveita í allra þágu. Safnið veitir þjónustu á öllum sviðum vísinda og fræða. Það er í forystu um öflun, varðveislu og miðlun upplýsinga og eflir þannig menningu, rannsóknir og nýsköpun.

Rekstur safnsins var talsvert undir áætlun, en staðan var jákvæð um 33.7 m.kr. í árslok. Góð afkoma var fyrst og fremst vegna hagstæðs gengis við greiðslu erlendra reikninga og að sértekjur voru hærri. Þá eru ýmsar breytingar á uppgjörsaðferðum ríkisins vegna nýrra laga um opinber fjármál (LOF). Nú eru eignakaup t.d. eignfærð og síðan afskrifuð, og í fyrsta sinn er tekið tillit til orlofsskuldbindinga í uppgjöri. Þetta hefur áhrif á niðurstöður, en ekki var gert ráð fyrir þessum breytingum í áætlun.

Aðhalds var áfram gætt í starfsmannahaldi en ársverkum fjölgaði um 0.38. Sama á við um ferðir og ráðstefnur. Helstu framkvæmdir ársins voru að stigahús 1 og 2 á Þjóðarborg hlöðu voru máluð að utan og loftstokkar á 4.h. voru hreinsaðir. Nýr ljósleiðari var lagður í húsið og WiFi þjónusta stórbætt. Nokkrar breytingar voru gerðar á starfsstöðvum á 2.h. og nýtt hópinnuherbergi tekið í notkun á 4.h. Kennslustofa á 4.h. var flutt í tölvuver á 3.h., sem var lagt af. Þá var gert átak í hreinsun og umhirðu skrudgarðs vestan megin við húsið og nýtt þak var sett á húsnæði safnsins í Reykholti.

Jafnréttisstefna og jafnlaunastefna voru endurskoðaðar á árinu. Stefna um notkun ensku í starfsemi þjónustusviðs var samþykkt í október. Í nóvember var undirrituð yfirlýsing frá OA2020 verkefninu um innleiðingu opins aðgangs að fræðitímritum og í desember lýsti safnið yfir stuðningi við *Fimm meginreglur Liber samtakanna um viðræður við útgefendur*, varðandi birtingar í opnum aðgangi. Í júní var undirritað samkomulag um sameiningu Tónlistarsafns Íslands við Lbs-Hbs og fylgdu því fjármunir, en hluti safnkostsins var fluttur í Þjóðminjasafn Íslands. Í samvinnu við Rithöfundasamband Íslands var komið á fót nýjum ljóðaverðlaunum, *Maístjórnnunni* og hlaut þau Sigurður Pálsson. Varð-

veislusafnið *Opin vísindi* var þróað áfram en þar verða íslenskar vísindagreinar í opnum aðgangi. Þá var safninu falið að sjá um samninga og umsjón með ritstuldarforritinu Turnitin, sem íslenskir háskólar og framhaldsskólar hafa aðgang að. Gerður var þriggja ára samningur fyrir 2018-2020.

Dagana 27. - 28. apríl var haldin í safninu ráðstefnan 2017 IFLA International News Media Conference á vegum IFLA, alþjóðasamtaka bókasafna og bóka- varðafélaga og sóttu hana rúmlega 50 manns. Á vörðun var haldin fjölsótt fyrirlestraröð um samskipti Kína og Íslands í tengslum við sýninguna *Kína – Ísland : samskipti vinþjóða*, sem var opnuð 2016.

STEFNA RÍKISADILA 2017-19

Rekstraráætlun fyrir 2017 og var unnin skv. lögum um opinber fjármál nr. 123/2015 (LOF), en þar er gert ráð fyrir árlegri stefnumótun ríkisstofnana til næstu þriggja ára, í samvinnu við sitt ráðuneyti. Þau verkefni safnsins, sem áhersla verður á næstu árin falla undir málaflokk 18.1 *Safnamál* í fjárlögum, en einnig er tekið mið af málefnaviðum 7 *Rannsóknir, nýsköpun og þekkingargreinar* og 21 *Háskólastig*. Í sumum tilvikum féllu verkefni í núverandi stefnu safnsins, *Þekkingarveita í allra þágu*, að þessum áherslum og var aukinn kraftur settur í vinnu við þau. Unnið var að eftirfarandi markmiðum á árinu 2017:

Kjarnastarfsemi:

1. Fjölgun heimsóknna og bætt aðgengi á vefjum safnsins,
2. Aukið framboð á stafrænu menningarsögulegu efni á vefjum safnsins,
3. Úrbætur í húsnæðis- og öryggismálum m.a. fyrir varaeintakasafn.

Rekstrarþættir:

1. Efling mannauðs,
2. Innleiðing *Grænna skrefa* í ríkisrekstri,
3. Efling skjalastjórnunar.

Hér á eftir verður gerð grein fyrir framgangi einstakra verkefna, en vakin er athygli á að stefnan nær til þriggja ára, og verður endurskoðuð árlega.

KJARNASTARFSEMI

1. Fjölgun heimsóknna og bætt aðgengi á vefjum safnsins

Heimsóknir á vefi safnsins jukust í heild um rúmlega 50 þúsund eða 4.3%. Flettingar jukust um tæplega 230 þúsund eða um 4%. Vefurinn *ismus.is* frá Tónlistarsafni Íslands bættist við í talningu en hann á stóran hlut í aukningunni. Eyðublöðum og

rafrænum þjónustum á vef fjölgaði um tvær, *Pantanir á Ilesherbergjum* og *Bókanir á hópvinnuherbergjum*. Vefurinn *hvar.is* fékk nýtt viðmót fyrir snjalltæki á árinu og voru því fjórir vefir með slíkt viðmót í lok árs 2017. Heimsóknir frá snjalltækjum á vefi safnsins voru um 25% í árslok. Hafin var vinna við endurskoðun á aðalvef safnsins.

2. Aukið framboð á stafrænu menningarsögu- legu efni á vefjum safnsins

Í stafrænni endurgerð handrita og pappírsefnis varð aukning um 182.778 myndir eða síður, en alls eru rúmlega 6 milljónir mynda á vefjum safnsins. Áhersla var á að auka efni á vefjunum *bækur.is* og *handrit.is*. Á *bækur.is* fjölgaði titlum á stafrænu formi úr 1.350 í um 1.600 á árinu og mynduðum handritum á *handrit.is* fjölgaði úr 1.940 í 2.000. Einnig var áhersla á stafrænar endurgerðir hljóðskráa, auk umslaga og textahefta fyrir Hljóðsafn og við bættust 5.047 skrár, en alls voru 33.189 hljóðskrár og 5.200 myndir af fylgiefni í safninu í árslok. Ýmislegt annað menningarsögulegt efni er á vefjum safnsins s.s. skrá yfir þýðingar Íslendingasagna, vefurinn *einkaskjol.is* sem er skrá yfir bréfasöfn, *ismus.is* með tónlistarefni, *Lykilskrá* með samræmdum efnisorðum og mannanöfnum, og svo sögulegir vefir s.s. *konurogstjornmal.is* og um skáldin Hallgrím Pétursson og Jónas Hallgrímsson.

3. Úrbætur í húsnæðis- og öryggismálum

Safnkostur er í Þjóðarborghlöðu auk tíu annarra staða ef útibú og gagnageymslur eru talin. Helstu geymslur eru í kjallara Þjóðarborghlöðu, Reykholti og í Mjódd. Mikið hefur verið hagrætt, grísað og skráð í geymslum s.l. ár. Á vegum menntamálráðuneytisins er unnið að skýrslu um geymslur menningarstofnana og m.a. um varaeintakasafnið í Reykholti, en sett var nýtt þak á húsið.

Sífelld er unnið að því að bæta netöryggi m.a. með því að virkja https dulkóðun á vefjum safnsins, öryggismyndavélum var fjölgað, sett upp nýtt öryggishlið og haldin var brunaæfing.

REKSTRARÞÆTTIR

1. Efling mannauðs

Unnið hefur verið að jafnlaunavottun undanfarin ár með þátttöku í tilraunaverkefni á vegum fjármálaráðuneytisins, en vinnan tafðist vegna þess að úttektaraðilar fengust ekki. Stefnt er að úttekt 2018. Lokið var við endurskoðun *Jafnréttisstefnu* og *Jafnlaunastefnu* og þær samþykktar af Jafnréttisstofu og birtar á vef. Niðurstöður úr Stofnun ársins lækkuðu um nokkur stig og í framhaldi var settur saman vinnuhópur til að rýna helstu niðurstöður.

2. Innleiðing Grænna skrefa í ríkisrekstri

Þátttaka í Grænum skrefum í ríkisrekstri hófst. Safnið skráði sig til leiks í október og skipulögð var

umgjörð um verkefnið s.s. skipun tengiliðs og teymis. Verkefnið var kynnt fyrir starfsfólki og sett markmið. Stefnt er að því að ljúka aðgerðum vegna fyrsta skrefs á næsta ári.

3. Efling skjalastjórnar

Unnið var að mótun skjalastefnu og skjalavistunaráætlunar og stefnt að því að ljúka þeim á næsta ári. Þá var einnig unnið að rafrænum skilum á gagnasafninu *Skemman* til Þjóðskjalasafns Íslands. Skrá um nefndir og samstarfsaðila var endurskoðuð og birt á vef safnsins. Í skránni voru um áramót 25 erlendir og 30 innlendir aðilar. Skráð mál í málaskrá voru nærri 10% fleiri en árið á undan.

ÞEKKINGARVEITA Í ALLRA ÞÁGU – STEFNA 2013-2018

Stefna safnsins *Þekkingarveita í allra þágu* var unnin árið 2013 og var hugsuð til fimm ára 2013-2017. Sett voru fram 61 stefnumál, sem skiptust í átta málaflokka. Til að vinna að þeim voru skilgreind 213 verkefni. Út frá stefnunni eru unnar árlegar verkefnaáætlanir fyrir hvert svið og farið reglulega yfir framvindu þeirra. Eftir talsverðar umræður innan safnsins og í stjórn þess var ákveðið að framlengja stefnunni út árið 2018, þar sem þó nokkur verkefni voru enn í vinnslu og margt í stefnunni enn nýtilegt t.d. við vinnu vegna LOF. Gert er ráð fyrir að undirbúningur fyrir nýja stefnumótun hefjist seinni hluta árs 2018. Í lok árs 2017 var staða verkefna þannig:

LOKIÐ	111	52.1%
Í vinnslu	51	23.9%
Hætt við	10	4.7%
Ekki hafið /úrelt	41	19.3%
Alls	213	100%

AFMÆLISÁR 2018

Undirbúningur fyrir afmælisár hófst í október 2016, en þá voru haldnir tveir hugarflugsfundir með starfsfólki. Margar hugmyndir komu fram og var þeim safnað saman og þær flokkaðar. Efnið var síðan sett í stærri pott sem framkvæmdaráð vann áfram. Fyrstu drög að áætlun voru tilbúin í lok árs, með 21 verkefni. Meðal tillagna voru sýning um sögu safnsins, ferðalag starfsfólks, útgáfa bókar, nýtt merki og uppfærsla á útliti alls efnis frá safninu, nýr vefur o.fl. Gert er ráð fyrir að allir starfsmenn taki þátt í einhverju verkefni og almennum undirbúningi.

Í ársskýrslunni er fjallað um helstu verkefni sem unnið var að innan safnsins, auk þess sem birtar eru lykiltölur um starfsemina og helstu niðurstöðutölur rekstrarreiknings.

Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir
landsbókavörður

STJÓRNSÝSLA

STJÓRN

Skipunartími stjórnar safnsins er frá 15. október 2014 til 14. október 2018. Í henni sátu Ágústa Guðmundsdóttir formaður, skipuð af mennta- og menningarmálaráðherra, Elín Soffía Ólafsdóttir og Eiríkur Rögnvaldsson, tilnefnd af háskólaráði Háskóla Íslands, Hrafn Loftsson, tilnefndur af samstarfsnefnd háskólastigsins, Kristín Svavarsdóttir tilnefnd af vísindanefnd Vísinda- og tækniráðs, Sveinn Ólafsson, tilnefndur af Upplýsingum og Rósa Bjarnadóttir tilnefnd af starfsfólki safnsins. Í varastjórn sátu Arna Hauksdóttir, Ágústa Pálsdóttir, Guðmundur Freyr Úlfarsson, Marta Kristín Lárusdóttir, Karl Andersen, Margrét Sigurgeirsdóttir og Erlendur Már Antonsen. Stjórnarfundir sátu einnig landsbókavörður og fjármálastjóri safnsins. Haldnir voru 9 stjórnarfundir. Fundargerðir eru birtar á *Inngangi*, og sendar mennta- og menningarmálaráðuneytinu.

FRAMKVÆMDARÁÐ

Framkvæmdaráð hittist að jafnaði vikulega en þar er miðlað upplýsingum, verkefni samhæfð og fjallað um rekstur safnsins. Í framkvæmdaráði sátu landsbókavörður og sviðsstjórnar, Edda G. Björgvinsdóttir, Guðrún Tryggvadóttir, Ragna Steinarsdóttir og Örn Hrafnkelsson, auk Guðrúnar Halldóru Sveinsdóttur mannauðsstjóra sem hóf störf í upphafi árs. Ráðið fundaði 31 sinnum á árinu og eru fundargerðir birtar á *Inngangi*.

LAGAUMHVERFI

Engar beinar breytingar urðu á lagaumhverfi safnsins á árinu. Samþykkt var þingsályktunartillaga um að stuðla að uppbyggingu að Hrauni í Öxnadal til að heiðra minningu þjóðskáldsins Jónasar Hallgrímssonar. Bæði á vorþingi og haustþingi Alþingis var lögð fram þingsályktunartillaga um að minnast tveggja alda afmælis Jóns Árnasonar þjóðsagnasafnara. Hún var ekki samþykkt.

STEFNUMÓTUN

Varðandi stefnu ríkisaðila og stefnu safnsins 2013-2018 *Þekkingarveita í allra þágu* sjá bls. 5.

Jafnréttisstefna og jafnlaunastefna voru endurskoðaðar á árinu og áfram var unnið að því að innleiða jafnlaunastaðal, auk þess sem jafnlaunavottun er í umsóknarferli.

Í október var samþykkt stefna um notkun ensku í starfsemi Þjónustu- og miðlunarsviðs. Erlendum stúdendum, fræðimönnum og kennurum fjölga sífellt innan HÍ og er stefnan liður í því að gera þeim og erlendum gestum kleift að nýta safnið sem best. Meginatriði eru að vefur safnsins á ensku endurspegli íslenska vefinn, lykilleiðarvísar í Áttavitanum verði á ensku og að boðið verði upp á fræðslu á ensku, sérstaklega fyrir framhaldsnema.

Í nóvember var undirrituð *Yfirlýsing um áhuga á viðtækri innleiðingu Opins aðgangs að fræðitímamritum* (Expression of Interest in the Large-scale implementation of Open Access to Scholarly Journals) sem var sett fram á vegum OA2020 verkefnisins í Evrópu. Hún byggir á Berlínaryfirlýsingunni um opinn aðgang frá 2003 sem safnið hefur einnig undirritað. Þá lýsti stjórnarnefnd Landsaðgangs ásamt landssamlögum hinna Norðurlandanna yfir stuðningi við *Fimm meginreglur Liber um samningaviðræður við útgefendur* (Liber's Five Principles for Negotiation with Publishers) í desember. Liber eru samþykkt háskóla- og rannsóknabókasafna í Evrópu.

SKIPURIT

Nýtt skipurit tók gildi 1. jan. 2017 (sjá bls. 22). Smávægilegar breytingar voru gerðar í upphafi árs, aðallega breytingar á heitum faghópa og verkefna. Nýjar útgáfur á íslensku og ensku voru settar á vef.

Starfsfólk í skoðunarferð í Mjódd.

INNRA STARF

REKSTRARÁÆTLUN

Framlag til safnsins á fjárlögum 2017 og vegna rannsóknaleyfa og kjarasamninga var 946.6 millj. kr. Það er hækkun frá fyrra ári, sem skýrist aðallega af launa- og verðlagshækkunum og aukafjárveitingu vegna niðurskurðar á árunum 2008-2014. Við þetta bættist framlag HÍ vegna ritakaupa, innheimta vegna Landsaðgangs, framlag vegna Tónlistarsafns Íslands o.fl. þannig að heildartekjur safnsins voru 1.187.859 millj. kr. Vegna hagstæðs gengis voru erlend aðföng lægri en á fyrra ári, en innlend aðföng og þjónusta sem safnið kaupir hækkaði. Fasteignagjöld hækkuðu talsvert.

VERKEFNAÁÆTLANIR

Að venju voru unnar verkefnaáætlanir fyrir hvert svið. 339 verkefni voru á áætlun tengd stefnu safnsins í upphafi árs, en nokkur bætust við. Fylgst er með framvindu verkefna á hverjum ársfjórðungi og í árslok er árangur metinn, hvað hefur áunnist, hvað hefur ekki tekist og hvers vegna. Lokið var við 59% verkefna, en 15% voru enn í vinnslu, en á áætlun í árslok. Hætt var við 2% verkefna eða að þeim breytt, en önnur verkefni voru ekki á áætlun eða í bið.

FRÆÐSLUÁÆTLANIR

Vegna mannbreytinga á Rekstrarsviði var lítið um fræðslu á vorönn, en gerð fræðsluáætlun fyrir veturinn 2017-2018 og skiptist hún í nokkur þemu:

Sjálfsþróun og starfsandi:

Haldin var brunaæfing 13. sept. Umsjón með henni hafði Jón Pétursson frá Landssambandi slökkviliðsmanna og var hann einnig með eldvarnanámskeið fyrir starfsfólk í framlínu 5. okt. Ingrid Kuhlmann var með námskeiðið *Framúrskarandi þjónusta* 26. sept. og 3. okt. námskeiðið *Krefjandi viðskiptavinir*. Í nóv. var haldið námskeið fyrir fagstjóra og sviðsstjóra um jafningjastjórnun. Þar var fjallað um leiðir til að stuðla að góðum starfsanda, samstarfi og öflugri liðsheid. Leiðbeinandi var Steinunn Stefánsdóttir.

Náms- og rannsóknarleyfi:

Eftirfarandi kynningar voru haldnar: Hilma Gunnarsdóttir kynnti MS ritgerð sína *I want to help everybody* : um siðferðileg álitamál í upplýsingaþjónustu, Guðmundur Ingi Guðmundsson kynnti MIS rígerðina *Upplýsingahegðun meistaranema við Lagadeild HÍ*, Rannver H. Hannesson kynnti afrakstur rannsóknaleyfis og fjallaði um forvörslu og viðgerðarferli handrita í tengslum við stafræna endurgerð.

Þeir tíu starfsmenn sem fóru á IFLA þingið í Póllandi sögðu frá fyrirlesturum sem þeir sóttu og því sem var eftirtektarvert og fróðlegt, Sigurgeir Finnsson sagði frá rannsóknaleyfi sínu í Edinborg, Glasgow og Cornell, en hann kynnti sér opinn aðgang, skil í varðveislusöfn og Orcid auðkennin, Birgir Björnsson kynnti vinnu við lokaritgerð sína við HÍ um áskriftir Landsaðgangs og opinn aðgang og Bjarki Sveinbjörnsson og Jón Hrólfur Sigurjónsson kynntu hvernig varðveita má sýningar með rafrænum hætti í mynd eða með sérhæfðum forritum. Glærur kynninganna voru settar á *Inngang*.

Heilsuvernd og forvarnir:

Guðrún Magnúsdóttir frá Heilsuvernd var með fyrirlestur um samspil vinnuumhverfis, líkamsbeitingar og álagseinkenna 26. okt. og hún fór á milli starfstöðva og leiðbeindi um stillingar stóla og tölvuskjáa.

Tækni og tækifæri:

Haldin voru nokkur örnámskeið um tækni og tækifæri sem starfsfólk sá um, t.d. um vistun og frágang gagna á drifum, um Windows styrkerfið og Outlook póstforritið.

Allmargir starfsmenn safnsins stunda nám eða sækja sér endurmenntun á eigin vegum. Reynt er að koma til móts við þá með sveigjanlegum vinnutíma eða lækkuðu starfshlutfalli, ef að námið nýtist viðkomandi í starfi eða bætir við þekkingu í safninu. Þá sækir starfsfólk sér fræðslu um nýjungar á s.k. vefþingum (webinars) á vegum erlendra aðila s.s. ExLibris og ALA (American Library Association).

NÁMSLEYFI

Skv. kjarasamningnum BHM frá 2011 hefur starfsmaður sem unnið hefur í fjögur ár hjá sömu stofnun rétt á leyfi til að stunda endurmenntun eða framhaldsnám enda sé það í samræmi við endurmenntunar- eða starfsþróunaráætlun viðkomandi stofnunar eða starfsmanns. Safnið hefur mótað reglur um námsleyfi til að framfylgja þessu ákvæði. Þrír starfsmenn fengu námsleyfi á vorönn 2017 vegna lokaverkefna við námsbraut í upplýsingafræði við HÍ. Guðmundur Ingi Guðmundsson til að ljúka 30 eininga MLIS ritgerð, Birgir Björnsson til að ljúka 40 eininga MA ritgerð og Krístrún Daníelsdóttir til að ljúka BA ritgerð. Þá fékk Áki Guðni Karlsson fjögurra vikna leyfi á haustönn til að vinna að doktorsritgerð sinni í þjóðfræði við HÍ.

RANNSÓKNARLEYFI

Félagsmenn í Félagi háskólakennara geta sótt um rannsóknaleyfi með nokkurra ára millibili. Örn Hrafnkelsson fékk 30 daga til að kynna sér uppbyggingu og þjónustu í tónlistarsögusöfnum og söfnum sem varðveita söguleg hljóðgögn, varðveislu staf-

rænna gagna og stafræn hugvísindi. Sigurður Örn Guðbjörnsson fékk einnig 30 daga leyfi til að kynna sér söfnun, varðveislu og aðgengi að erlendra útgáfu sem tengist Íslandi í norrænum og evrópskum þjóðbókasöfnum, einnig breytingar er varða alþjóðlega útgáfu og breytingar á skylduskilalögum.

RÁÐSTEFNUR, MÁLÞING, FUNDIR

Málþing var haldið við opnun sýningar um Sigvalda Kaldalóns og í samvinnu við Gröndalshús var dagskrá um Benedikt Gröndal, við opnun sýningar um hann í safninu, en Gröndalshús stóð einnig fyrir dagskrám um hann haustið 2017 (sjá bls. 26).

Málþing - Íslenskar þjóðsögur og ævintýri

Málþing um rannsóknarverkefnið *Íslenskar þjóðsögur og ævintýri : tilurð, samhengi og söfnun 1864-2014* var haldið í fyrirlestrasal 14. janúar í samvinnu við Félag þjóðfræðinga á Íslandi. Að verkefninu standa Árnastofnun, HÍ og Lbs-Hbs og er það styrkt af RANNÍS. Örn Hrafnkelsson hélt erindið *Jón Árnason og stafræn hugvísindi* og málþingsstjóri var Halldóra Kristinsdóttir. Hlutur Lbs-Hbs felst í stafrænni endurgerð efnis, sem rennur m.a. inn í *bækur.is*, *timarit.is* og *einkaskjol.is*, auk skráningar og hýsingar á vefnum *jonarnason.is*.

Hádegisfyrirlestrar um Kína – Ísland

Í byrjun árs hófst fyrirlestraröð um samskipti Íslands og Kína, í tengslum við sýninguna *Kína – Ísland : samskipti vinþjóða*. Að henni stóðu safnið ásamt kínverska sendiráðinu, Konfúsíusarstofnuninni Norðurljósum og Kínversk íslenska menningarfélaginu.

Egill Helgason reið á vaðið 17. jan. og sýndi kvikmynd um afa sinn, Ólaf Ólafsson kristniboða, sem hann gerði ásamt Guðbergi Davíðssyni, en myndin byggir á kvikmyndum sem Ólafur tók sjálfur í Kína. Þann 24. jan. fjallaði Qi Huimin, kínversk forstöðukona Konfúsíusarstofnunarinnar Norðurljósa, um eitt elsta varðveitta form kínversku óperunnar, Kunqu, en erindið var flutt á ensku.

Hjálmar W. Hannesson fyrsti sendiherra Íslands með aðsetur í Kína sagði frá starfsemi sendiráðsins 1995-1998 þann 31. janúar.

Þann 7. febrúar flutti Ólafur Egilsson sendiherra í Beijing 1998-2002 erindið *Tengsl Íslands og Kína í gegnum tíðina*. Hann fór yfir skráð samskipti Íslendinga við Kína á fyrri öldum, samskipti ferðalanga og kristniboða á 20. öld og rakti öll samskipti eftir að stjórnmálasamband komst á.

Þann 14. febrúar, flutti Arnþór Helgason, formaður Kínversk-íslenska menningarfélagsins og vináttusendiherra, erindi um starfsemi KÍM.

Og 8. febrúar sagði Magnús Björnsson forstöðumaður frá starf Konfúsíusarstofnunarinnar.

Þann 7. mars flutti Unnur Guðjónsdóttir, sem hefur ferðast oft til Kína undanfarin þrjátíu ár, erindi undir yfirskriftinni *Kína, land í breytingu* og sýndi myndir frá 1983 og allt til síðasta árs, og sýndu þær miklar þjóðfélagsbreytingar.

Þann 14. mars sagði Oddný Sen kvikmyndafræðingur og rithöfundur frá ömmu sinni og nöfnu, Oddnýju Erlendsdóttur Sen, sem dvaldi í Kína á 3. áratug síðustu aldar og skrifaði bókina *Kína : æfintýralandið* sem kom út 1941. Oddný skrifaði svo bókina *Kínverskir skuggar* um ömmu sína og dvöl hennar í Kína og kom hún út 1997.

Fyrirlestraröðinni lauk 28. mars en þá var sýnd stutt heimildamynd um kínverska te-menningu og Zhang Weidong sendiherra Kína á Íslandi flutti erindið *How to drink Chinese Tea and Tea ceremony*. Tveir listamenn sýndu te-athöfn og gestir gátu smakkað ljúffengt nýlagað te. Til sýnis voru tekönnur úr Kínasafni Unnar Guðjónsdóttur.

Fræðslufundur skrásetjara Gegnis

Fræðslufundur skrásetjara var haldinn í fyrirlestrasal 17. mars. Rósa Björg Jónsdóttir sagði frá breytingum á meðferð rafrænna gagna í Gegni, Sigún Hauksdóttir ræddi um skráningu lítilla safna, Rósfríður Sigvaldadóttir sagði frá skráningarþjónustu Lbs-Hbs fyrir minni bókasöfn, Helga Kristín Gunnarsdóttir fjallaði um greiniskráningu tímarita, Sigurður Örn Guðbjörnsson sagði frá vinnu við s.k. þýðingarskrá og Sveinbjörg Sveinsdóttir lauk fundinum með fréttayfirliti frá Landskerfi.

Svipþyrping

Í tilefni af 200 ára afmæli Hins íslenska bókmenntafélags lét félagið setja saman 20 mín. kynningu með svipmyndum af helstu forvígismönnum þess, undir heitinu *Svipþyrping : svipmyndir úr 200 ára sögu Hins íslenska bókmenntafélags*. Efnið var úr dagskrá sem flutt var á afmælishátíð Bókmenntafélagsins í Ráðhúsi Reykjavíkur í nóv. 2016. Frumsýning á kynningarmyndinni var í fyrirlestrasal 6. apríl. Sýning um 200 ára sögu Bókmenntafélagsins stóð út apríl.

IFLA ráðstefna um fréttir og fjölmiðlun

Dagana 27. og 28. apríl var haldin í safninu ráðstefnan *2017 IFLA International News Media Conference* á vegum IFLA, alþjóðasamtaka bókasafna og bókavarðafélaga. Tvær deildir IFLA stóðu að ráðstefnunni, *Upplýsingatækni og Fréttir og fjölmiðlun*, en Lbs-Hbs hýsti hana. Meginþemað var söfnun, varðveisla, aðgengi og miðlun á fréttum og fréttatengdu efni. Fyrirlesarar og þátttakendur komu frá þjóðbókasöfnum, háskólabókasöfnum, dagblöðum og fréttaveitum. M.a var fjallað um reynslu notenda af stafrænum fréttasöfnum, hvernig almenningur notar fréttasöfn, notkun rannsakenda í stafrænum hugvísindum og með hvaða

hætti söfn og fyrirtæki gera fréttasöfn sín aðgengileg, gegn gjaldi eða frítt. Íslenskir fyrirlesarar voru Sigríður Júlía Sighvats frá 365 miðlum, Sigurjón Baldur Hafsteinsson frá HÍ, Helga Lára Þorsteinsdóttir frá RÚV, auk Kristins Sigurðssonar og Arnar Hrafnkelssonar frá Lbs-Hbs.

Ljóðaverðlaunin Maístjarnan

Ljóðaverðlaunin Maístjarnan, fyrir ljóðabók ársins 2016, voru afhent í fyrsta sinn við hátíðlega athöfn í Þjóðarbókhöðunni 18.maí. Maístjörnuna hlaut Sigurður Pálsson, fyrir bókina *Ljóð muna rödd*. Verðlaunin eru samstarfsverkefni Rithöfundasambands Íslands og Lbs-Hbs. Í dómnefnd sátu Áslaug Agnarsdóttir og Ármann Jakobsson og tilkynnti Áslaug um valið. Aðrir sem tóku til máls voru landsbókavörður, Kári Tulinius sem var aðal hvatamaður að verðlaununum, Kristín Helga Gunnarsdóttir formaður RSÍ og Sigurður Skúlason leikari, sem las úr verðlaunabókinni. Þá flutti Sigurður Pálsson ávarp, sem birtist í *Fréttablaðinu*, ásamt umfjöllun um verðlaunin.

Notendaráðstefna Aleflis

Aðalfundur Aleflis, notendafélags Gegnis, var haldinn 24. maí í fyrirlestrasal. Sveinbjörg Sveinsdóttir sagði frá stöðu mála við val á nýju bókasafnskerfi hjá Landskerfi, Úlfhildur Dagsdóttir frá Borgarbókasafni sagði frá Rafbókasafninu, hvernig efnið var valið og fyrstu viðtökur, Sigrún Hauksdóttir hjá Landskerfi sagði frá umfangsmiklu samstarfi við val á nýju kerfi og Þórný Hlynisdóttir frá bókasafni Háskólans á Bifröst lauk svo ráðstefnunni með hugleiðingum um nýtt kerfi og tækifærin sem felast í því.

Morgunkorn um opinn aðgang

Morgunkorn Upplýsingar var haldið í tilefni af viku opins aðgangs í fyrirlestrasal þann 25. okt. Anna Sigríður Guðnadóttir á Heilbrigðisvísindabókasafni Landspítalans var með erindið *OpenAIRE verkefni Evrópusambandsins – hvað gengur það út á?* og Sigurgeir Finnsson frá Lbs-Hbs hélt erindið *Opinn aðgangur hvað er það? : um opinn aðgang, Opin vísindi og ægivald útgefenda*.

Málþing um rannsóknir í upplýsingafræði

Málþing meistaranema í upplýsingafræði við HÍ var haldið í fyrirlestrasalnum 17. nóv. Ellefu nemandar kynntu lokaverkefni sín, þar á meðal Hilma Gunnarsdóttir og Guðmundur Ingi Guðmundsson. Jóhanna Gunnlaugsdóttir prófessor kynnti ennfremur verkefni fimm nemenda sem ekki gátu verið viðstaddir.

Jólafundur Kvennasögusafns

Kvennasögusafns Íslands og Kvenréttindafélags Íslands héldu árlegan jólafund 5. des. í fyrirlestrasal. Fjallað var um nýjar leiðir í söfnun og miðlun sögulegs fémíníks efnis á stafrænni öld. Rakel

Adolphsdóttir opnaði fundinn, Kristín Jónsdóttir kynnti vef sinn *kvennalistinn.is*, Ásta Kristín Benediksdóttir kynnti heimildasöfnunarverkefnið *Hinsegin huldukonur* og Fríða Rós Valdimarsdóttir frá Kvenréttindafélagi Íslands ávarpaði fundinn í lokin.

ÚTGÁFA

Stefnt er að því að útgáfa safnsins sé sem mest stafræn. Leiðarvísar og kynningarefni eru að mestu leiti stafrænir, en nokkrir leiðbeiningabæklingar þjónustusviðs voru endurskoðaðir og fjölritaðir. Árskýrslur frá 1994 og sýningarskrár frá 2007 eru á vef safnsins. Auk þessa eru *Árbók Landsbókasafns 1945-1994* og *Ritmennt 1996-2005 á timarit.is*.

Sýningarskrár

Sýningarskrá var gefin út vegna sýningarinnar um Sigvalda Kaldalóns. Einfaldir bæklingar voru gefnir út í tengslum við aðrar sýningar. Um hönnun sá Ólafur J. Engilbertsson.

Handbók skrásetjara

Unnið var að uppfærslu á *Handbók skrásetjara Gagnis* í samræmi við RDA reglunar allt árið.

Wiki-handbækur á Inngangi

Áfram var unnið að því að setja efni og vinnureglur í þær 11 Wiki-handbækur sem eru á Inngangi.

Bókasafnið 2017

41. árgangur tímaritsins *Bókasafnið* kom út. Ritstjóri var Sveinn Ólafsson. Nokkrir starfsmenn safnsins áttu greinar í blaðinu: Sigurgeir Finnsson skrifaði um *opinvisindi.is*, Kristjana Mjöll Hjörvar skrifaði ásamt Jónu Guðmundsdóttur um heimsráðstefnu IFLA 2016, Magnhildur Magnúsdóttir skrifaði um innleiðingu RDA á Íslandi, Bragi Þ. Ólafsson sagði frá auknu aðgengi að upplýsingum um einkaskjalasöfn og Ingi-björg Steinunn Sverrisdóttir skrifaði stutta minningargrein um Erland Kolding Nielsen landsbókavörð í Danmörku.

01: tímarit um skráningu, varðveislu og miðlun
Stofnfundur 01 : *tímarit um skráningu, varðveislu og miðlun* var haldinn í Þjóðskjalasafni 12. maí. Markmiðið með ritinu er að gefa út veftímarit fyrir ritrýnt rannsóknartengt efni á þessum sviðum. Að ritinu standa Félag íslenskra safnamanna, Félag um skjalastjórn, Íslandsdeild ICOM, Sagnfræðingafélag Íslands og Upplýsing. Stofnað verður útgáfufélag í eigu félaganna og þau skipa einnig ritstjórn. Sigurgeir Finnsson situr í ritnefnd.

VEFIR OG SAMFÉLAGSMIÐLAR

Vefir og vefþjónustur

Við flutning Tónlistarsafns Íslands í Þjóðarbókhliðuna bættust við þrír vefir í umsjá safnsins. Það eru

ismus.is, *musik.is* og *tonlistarsafn.is*. Endurskoðað þarf vefina og taka upp samstarf við Árnastofnun um Ísmús. Vefurinn *openaccess.is* komst aftur í umsjá Lbs-Hbs seint á árinu og verður hann notaður sem upplýsingagátt í tengslum við varðveislusafnið *opinvisindi.is* og væntanlegt CRIS kerfi. Áttavitinn er þjónusta á aðalvef safnsins þar sem vísað er á ýmis hjálpargögn við heimildaleit, tengla í gagnasöfn og margvíslegt fræðsluefni. Áttavitarnir voru rúmlega 60 talsins um áramót.

Vefmælingar

Fylgst var með notkun á 27 vefjum á vegum safnsins á árinu. Notkunin var mæld með Google Analytics. Heimsóknnum fjölgaði um 4,3%, og munar þar mestu um nýja vefi í talningu og aukna notkun á vinsælustu vefjunum. Heimsóknir voru rúmlega 2.5 millj. og síðuflettingar jukust einnig, um 4%, og voru um 10.6 millj. Heildarnotkun er svipuð og á síðasta ári, en að meðaltali voru vefir safnsins heimsóttir 7.000 sinn- um á dag, og 29.000 síður sóttar daglega af notendum árið 2017. Um fjórðungur heimsóknna koma í gengum snjalltæki, en misjafnt eftir vefjum. *Timarit.is* er langvinsælasti vefur safnsins, en *skemman.is* er í öðru sæti. Þá kemur *ismus.is*, aðalvefurinn og *handrit.is*. Sjá nánar um heimsóknir og síðu- flettingar í töflu 2.13.

Samfélagsmiðlar

Starfsfólk safnsins notar samfélagsmiðla til að koma á framfæri fréttum, viðburðum og lykilverkefnum, en einnig til að efla tengsl við notendur og samstarfsaðila.

Tólf síður eru á Fésbók, fjórir reikningar á Twitter, einn á Instagram, ein rás á You Tube og Tónlistarsafn Íslands er með talsvert efni á You Tube og Vimeo. Notkunin hefur verið tilraunakennd, en þessi samskiptaleið útheimtir talsverða vinnu og samskipti. Rætt hefur verið um að endurskoða notkun á þeim samfélagsmiðlum sem safnið ræður yfir og fækka þeim, og framundan er vinna við samræmingu og einföldun. Helstu miðlar og fylgjendur þeirra um áramót voru:

Fésbók:

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	2.628
Handritasafn	1.462
Íslandssafn	308
Tón- og myndasafn	905
Kvinnasögusafn	1.496
Miðstöð munnlegrar sögu	296
Tímarit.is	611
Konur og stjórnmál.is	339
jonashallgrimsson.is	87
Bækur.is	430
Tónlistarsafn Íslands	902
Ísmús.is	1.958

Twitter:

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	200
Openaccess.is	70
Kvennasögusafn	250
Tónlistarsafn	25

Instagram:

Landsbókasafn Íslands Háskólabókasafn	74

YouTube:

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	14
Tónlistarsafn	85

(Sjá einnig töflu 2.15) Hópar hafa einnig búið til Fésbókarsíður s.s. *Starfsmenn. Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn* (66) og *Hlöðver – starfsmannafélag Þjóðarbókhöllu* (44). Einnig eru búnir til viðburðir á Fésbókinni í tengslum við sýningar og opnanir. Þá eru tæplega 150 færslur á Vimeo frá Tónlistarsafni Íslands. Kristinn Sigurðsson heldur úti bloggsíðu, þar sem viðruð eru ýmis vandamál og lausnir um vefsöfnun. Slóðin er <http://kris-sigur.blogspot.com/>

Í VIKULOKIN

Landsbókavörður sendir reglulega út pistla undir heitinu *Í vikulokin*. Pistlarnir eru sendir til starfsfólks, stjórnar safnsins og starfsfólks bókasafns Menntavísindasviðs HÍ. Tilgangurinn er að draga saman það helsta sem gerst hefur undanfarna viku og veita upplýsingar um þau verkefni sem verið er að vinna að í safninu og samskipti við aðila utan safns. Alls voru sendir út 41 vikulokapistill á árinu og er þeim jafnframt safnað á *Inngang*.

SAMGÖNGUSAMNINGAR

Samgöngusamningar voru kynntir 2014 í kjölfar nýrrar samgöngustefnu fyrir safnið. Markmiðið er að stuðla að því að starfsfólk noti vistvænan, hagkvæman og heilsusamlegan ferðamáta. Í nóvember var ákveðið að hækka styrkinn til þeirra sem hafa undirritað samgöngusamning við safnið og verður hann 25.000 kr. frá og með 1. jan. 2018.

HÚSNÆÐI OG RÝMI

Nokkrar breytingar voru gerðar á starfsstöðvum á 2. h. og stærstu skrifstofunni var skipt í tvær minni. Nýtt hlið inn á skráningargang var sett upp og starfsfólk á Aðfangasviði er nú að mestu leyti vestan megin og starfsfólk á Þjónustusviði austan megin á ganginum. Tónlistarsafn Íslands flutti í kennslustofu á 4.h., en í staðinn var gamla tölvuverið á 3.h. lagt niður og breytt í kennslustofu. Kvennasögusafn flutti á 1.h. og rými þess á 4.h. var innréttað sem hópvinnuherbergi

Sett var nýtt þak á gamla skólahúsið í Reykholti þar sem varaeintakasafnið er hýst. Verktaki var fyrirtækið K16 ehf og Byggingarþjónusta Guðna Arnar hafði umsjón með framkvæmdunum.

Í geymslunni í Mjódd var heilmikil tiltekt og hreinsun vegna flutnings efnis frá Tónlistarsafni Íslands þangað. Vatn lak inn á gólfið í úrhellisrigningu í ágúst og var fyrirtækið ISS fengið til að þrifa gólfið. Litlar skemmdir urðu. Í kjölfarið var allt efni í geymslunni sett í hillur eða á bretti. Talsvert var unnið úr gjöfum og erlendum tímaritum á árinu og einnig grísað.

ÖRYGGISMÁL OG TÖLVUKERFI

Safnið notar netöryggissíuna Forcepoint til að koma í veg fyrir óæskilega umferð eða innbrot í kerfi safnsins, auk eftirlitskerfisins Spiceworks, sem fylgist með ástandi tölvukerfisins. Þá er notaður eldveggurinn Firewall Analyzer frá Cisco, til að fylgjast með umferðinni, Trend Micro vírusvörn o.fl. Þess er gætt að uppfæra þessi töl reglulega í nýjustu útgáfur. Sífellt stærri hluti af tölvurekstrinum er í sýndarumhverfi og fylgjast þarf vel með því til að gæta fyllsta öryggis. Öryggismyndavélum var fjölgað í 39 og gögnin úr þeim eru varðveitt í ákveðinn tíma í sérstakri gagnageymslu.

Brunaæfing

Brunaæfing var haldin 13. september og húsið rýmt. Jón Pétursson frá Landssambandi slökkviliðsmanna og hafði umsjón með æfingunni. Allt gekk vel en fáeinir hnökrar komu í ljós, þar á meðal að endurskoða þarf texta á upplýsingaspjöldum fyrir starfsfólk í afgangi.

Notendatölvur

Reiknistofnun HÍ tók yfir umsjón með notendatölvum og prenturum á 3. og 4.h. árið 2016. Aðeins notendur HÍ geta því skráð sig á vélarnar. Ef upp koma vandamál með vélar og/eða prentun sér Tölvuþjónusta RHÍ um þjónustu líkt og gert er í öðrum tölvuverum á háskólasvæðinu. Á 4.h., við hlið Tón- og myndsafns er sérstök tölvuaðstaða fyrir nema úr öðrum skólum en HÍ og aðra gesti. Í þeim vélum er aðgengi að helstu forritum til ritvinnslu, en án internettenginga. Netið er aðgengilegt í tölvum á 2.h. og einnig geta allir tengst Internetinu í gegnum WiFi, og það samband var bætt á síðasta ári.

STARFSMANNAFUNDIR

Almennur starfsmannafundur var haldinn 12. júní. Landsbókavörður sagði frá afrakstri hugarflugsfunda starfsfólks á síðasta ári um afmælisár safnsins 2018. Hugmyndir af fundunum voru ræddar í framkvæmdaráði og stjórn safnsins og endanleg verkefni valin. Gert er ráð fyrir að allir starfsmenn taki þátt

a.m.k. einu afmælisverkefni og var skipting í verkefnishópa kynnt og einnig hópstjórar.

Þá sagði mannauðsstjóri frá niðurstöðum varðandi Lbs-Hbs í könnuninni *Stofnun ársins*, en safnið var í 39. sæti í sínum flokki og dalar heldur. Í fyrra var heildareinkunn 3,98 stig en er 3,87 stig í ár. Farið var yfir helstu þætti, styrkleika og veikleika og hvar úrbóta er þörf. Þá var sagt frá flutningi Tónlistarsafns Íslands í Þjóðarbókhöðuna.

STARFSMANNAFÉLAGIÐ HLÖÐVER

Í stjórn Hlöðvers 2017 sátu:

Anna María Sverrisdóttir, formaður,
Gunnar Marel Hinriksson, ritari,
Jóhann Heiðar Árnason,

Oddfríður Steinnunn Helgadóttir, gjaldkeri,
Sóley Hjartardóttir, sérstakur ráðgjafi,
Kistrún Daníelsdóttir, varamaður
Magný Rós Sigurðardóttir, varamaður.

Félagið stóð fyrir ýmsum uppákomum á árinu m.a. nýársfagnaði, barsvari, staffakaffi, ferð í kvikmyndahús, skreytingadegi, jólagetraun um bókatitla og upplestri í desember.

MÖTUNEYTI

Cesar veitingar undir stjórn Ægis Finnbogasonar sáu um rekstur mötuneytis fyrir starfsmenn og kaffistofu á 2.h. og sáu einnig um veitingar á fundum og móttökum á vegum safnsins.

Tónlistarsafn Íslands sameinaðist Landsbókasafni Íslands – Háskólabókasafni í júní. Með því kom flygill og stóll Árna Kristjánssonar konsertpíanista, sem var komið fyrir í fyrirlestrasal safnsins.

SAMSKIPTI VIÐ HÁSKÓLA ÍSLANDS

SAMSTARFSSAMNINGUR OG -NEFND

Samstarfssamningur Háskóla Íslands og safnsins er frá 2015. Enn er ólukið gerð fylgiskjals um Skemmunu og rafræn skil lokaverkefna. Í samstarfsnefnd voru af hálfu HÍ Halldór Jónsson sviðsstjóri Vísindasviðs og Jenný Bára Jensdóttir fjármálastjóri. Af hálfu safnsins voru Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir landsbókavörður og Guðrún Tryggvadóttir sviðsstjóri Þjónustusviðs. Nefndin fjallaði um Turnitin ritstuldarvörnin, skil á Skemmunni og lokaverkefnum á pappír til Þjóðskjalasafns, samkomulag vegna Ritveranna, eflingu rannsóknarinnviða í HÍ, varðveislusafnið Opin vísindi, Orcid og Doi númer, útboð á CRIS kerfi og tengilið Þjónustusviðs við Markaðs- og samskiptasvið HÍ.

HÁSKÓLAÞING

Háskólaþing kom tvisvar saman á árinu. Þann 19. maí var fjallað um framkvæmd stefnu HÍ 2016-2021 og stjórnun og skipulag HÍ. Þann 25. okt. var fjallað um niðurstöður úttektar á stjórnun og skipulagi fræðasviða og deilda, gerð grein fyrir endurskoðun rannsóknatengdra sjóða og greint frá þarfagreiningu og fyrirhugaðri innviðaaætlan, þar sem bókasöfn skólans koma við sögu. Þá var starf innri endurskoðunar HÍ kynnt.

SKEMMAN – LOKAVERKEFNI

Allir háskólarnir taka þátt í rekstri Skemmunar og í verkefnisstjórn sitja fulltrúar þeirra og Lbs-Hbs. Fulltrúar safnsins voru Guðrún Tryggvadóttir og Kristinn Sigurðsson. Í júlí var gerð stór uppfærsla á vefnum *skemman.is* og er þetta fyrsta stóra breytingin síðan Lbs-Hbs tók við umsjón með honum árið 2009. Viðmót breyttist ekki mikið, þar sem almenn ánægja hefur verið með það. Nýjasta útgáfa af DSpace var tekin í notkun og er vefurinn nú mun hraðvirkari. Þá fylgdi uppfærslunni ný virkni, s.s. OpenAIRE stuðningur, möguleikar á betri tölfræði um lokuð verk, auk annarra breytinga sem létta vinnu við skil í Skemmuna. Reksturinn var með hefðbundnum hætti. Áhersla er lögð á að efnið sé í opnum aðgangi. Ljóst er að HÍ þarf að endurskoða reglur um skil lokaritgerða, en skil eru að mestu leyti orðin rafræn. Skemman er meðal vinsælustu vefja safnsins og eykst notkun á milli ára.

OPIN VÍSINDI – BIRTINGAR Í OA

Varðveislusafnið *opinvisindi.is* var formlega opnað 15. sept. 2017. Þá var einnig sett á fót verkefnis-

stjórn með fulltrúum allra háskólanna. Helstu verkefni hennar eru að stýra uppbyggingu safnsins, móta ferla og vinnulag, auk þess að sjá um samskipti, fræðslu og skil efnis frá hverjum skóla. Kristinn Sigurðsson, Georg Perreiter og Sigurgeir Finnsson eru fulltrúar safnsins. Opin vísindi er stafrænt varðveislusafn fyrir vísindagreinir og efni sem birtist í opnum aðgangi á vegum íslenskra háskóla og Lbs-Hbs. Ætlunin er að rannsóknastofnanir geti einnig tengst safninu. Efnið er í opnum aðgangi í samræmi við kröfur innlendra og erlendra rannsóknasjóða og einnig 10. gr. laga um opinberan stuðning við vísindarannsóknir. Safnið er liður í efla opinn aðgang, tryggja útbreiðslu rannsókna og styðja rannsóknir. Ekki tókst að ljúka gerð samstarfssamnings um reksturinn á árinu.

TURNITIN RITSTULDAVÖRNIN

Mennta- og menningarmálaráðuneytið fól safninu að hafa umsjón með samningum og rekstri Turnitin ritstuldarvarnarinnar, en starfsmaður HÍ hafði séð um þau mál. Í mars náðist að framlengja samkomulag um aðgang allra háskólanna árið 2017. Í lok árs var síðan gengið frá þriggja ára samningi (2018-2020) fyrir alla háskóla og framhaldsskóla á landinu um innleiðingu og notkun kerfisins. Ráðuneytið lítur á notkun Turnitin sem gæðamál og leggur fram miðlæga greiðslu, en í lok samningstímans verður verkefnið endurskoðað. Safnið heldur utan um samninga, skipulag verkefnisins og fræðslu.

RITVER HÁSKÓLA ÍSLANDS

Samstarf við Ritver Hugvísinda- og Menntavísindasviðs hófst á árinu og eru þau með aðstöðu og sinna ráðgjöf á á 2.h. Þá var Verkefnavaka haldin í safninu 3. mars, í samstarfi ritveranna og safnsins.

EUA KÖNNUN

Að beiðni HÍ, tók safnið þátt í könnun árið 2016 á vegum vegum European University Association (EUA) um kaup á gagnapökkum og um samlög. Tilgangurinn var að fá yfirlit um samninga við útgefendur í Evrópu og greina tækifæri til að bæta stöðu háskóla við samningagerð. Unnið var að gerð skýrslu á árinu. Talsvert samstarf var meðal þeirra sem tóku þátt en safnið hafði ekki tök á að senda fulltrúa á fundi erlendis.

CRIS KERFI

Mennta- og menningarmálaráðuneytið vann áfram að útboði fyrir nýtt rannsóknagagnasafn (Current Research Information System – CRIS).

Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir landsbókavörður og Helga Kristín Gunnarsdóttir formaður Rithöfundasambands Íslands undirrita samstarfssamning um ljóðabókaverðlaunin *Maístjórna* í Gunnarshúsi 25. apríl 2017.

INNLENT SAMSTARF

STJÓRNENDUR HÁSKÓLABÓKASAFNA

Á árinu héldu stjórnendur háskólabókasafna tvo fundi. Fyrri fundurinn var haldinn 16. janúar í bókasafni Listaháskóla Íslands í Þverholti. Meðal umræðuefna var nýr Fjölís samningur vegna notkunar efnis í höfundarétti í háskólunum, Scopus, Opin vísindi, skil á Skemmunni til Þjóðskjalasafns, texti loka-ritgerða í málheild Turnitin, rafbókaútlán og hugmyndir um nýtt bókasafnskerfi.

Síðari fundurinn var 19. sept. í Háskólanum í Reykjavík. Þar var m.a. rætt um Landsaðgang, Turnitin ritstuldarvörnina, CRIS kerfið, Opin vísindi, undirbúningsvinnu vegna útboðs nýs bókasafnskerfis, rafbækur o.fl.

LANDSKERFI BÓKASAFNA

Landskerfi bókasafna hf hefur starfað frá 2001 og er hlutafélag í eigu ríkisins og sveitarfélaga. Hluthafar eru um 60. Félagið rekur bókasafnskerfið Gegni, menningargagnasafnið Sarp, leitarvélina Leitir og á árinu bættist Rafbókasafnið við. Landsbókavörður fer með hlut ríkisins í stjórn fyrirtækisins. Stjórn var óbreytt á árinu, Árni Sigurjónsson formaður, Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir, Karl Guðmundsson og

Pálína Magnúsdóttir. Framkvæmdastjóri er Sveinbjörg Sveinsdóttir, en aðrir starfsmenn voru átta í lok árs. Rekstur fyrirtækisins gengur mjög vel og hefur verið mikil lyftistöng fyrir starfsemi bóka- og minjasafna í landinu.

Í árslok voru um 1.21 millj. titla skráðir í Gegni og fjöldi eintaka var um 5.94 milljónir. Útlán á árinu voru tæplega 3 milljónir og lánþegar tæplega 175 þúsund í árslok. Heildarfjöldi færslna í Leitir eru um 2.7 milljónir og koma þær m.a. frá Gegni, Sarpi, Skemmunni, Hirslunni, Ljósmyndasöfnum Reykjavíkur og Akraness og Rafbókasafninu. Hluti gagnanna er í rafrænum aðgangi og eykst slíkt efni með hverju ári. Starfsfólk safnsins tekur mikin þátt í þróun og uppfærslum kerfanna, og sjá um og taka þátt í kennslu á námskeiðum á vegum Landskerfis. Meðal verkefna á árinu var undirbúningur útboðs vegna nýs bókasafnskerfis.

Skráningarráð og efnisorðaráð

Fulltrúi safnsins í skráningarráði var Helga Kristín Gunnarsdóttir og Hallfríður Hr. Kristjánsdóttir gæðastjóri Gagnis sat fundi. Aðrir í ráðinu voru Ás- laug Þorfinnsdóttir, Rósa S. Jónsdóttir, formaður og Þóra Sigurbjörnsdóttir, auk Sigrúnar Hauksdóttur

frá Landskerfi. Í efnisorðaráði sátu Ragna Steinarsdóttir formaður, af hálfu safnsins, Guðný Ragnarsdóttir og Þórdís T. Þórarinsdóttir. Lbs-Hbs sér um alla efnisorðavinnu í Gegni og heldur úti *Lykilskrá* þar sem eru rúmlega 11.000 efnisorð og 79.200 mannanöfn eða nafnmyndir, sem unnin hafa verið samkvæmt stöðlum.

HASK - Handbók skrásetjara Gegnis

Handbók skrásetjara Gegnis, sem starfsfólk Lbs-Hbs sér um, er uppfærð reglulega, en settar eru inn breytingar vegna innleiðingu RDA skráningarreglnanna. Í ritstjórn eru Hallfríður Kristjánsdóttir, Rósfríður Sigvaldsdóttir og Sóley Hjartardóttir. Umferð um vefinn er talin eins og á öðrum vefjum safnsins.

Primo Central Index (PCI) og bx ábendingaþjónustan

Meginhluti þess rafræna efnis sem Lbs-Hbs og fleiri aðilar kaupa aðgang að, er aðgengilegt í Gegni og Leitum í gegnum PCI. Þó standa enn nokkur gagnasöfn út af og m.a. var ekki aðgangur að efni *EBSCO* í gegnum PCI. Ábendingaþjónustan *bx* hjálpar notendum að finna skylt efni í PCI.

SFX krækjuckerfið

SFX er tengla- eða krækjuckerfi sem tengir saman bókfræðiupplýsingar og efni í rafrænum aðgangi, í gegnum Primo Central Index. Upplýsingar um áskriftir í Landsaðgangi eru í kerfinu, auk upplýsinga um séráskriftir háskóla. Engar breytingar urðu 2017.

Tölfræði í Gegni

Áfram er unnið að því að þróa tölfræði um notkun á Gegni og boðið er upp á mánaðarlega tölfræði, árslokátölfræði og topplánalista. Allar lánþegaskýrslur eru kyngreindar. Nýjung á árinu er að hægt er að sjá hvaða bækur eru vinsælastar eftir safnategundum og landshlutum. Þá er einnig hægt að fá tölfræði brotna niður á einstök söfn, en ekki stjórnunareiningar í bókasafnskerfinu eins og áður. Tölfræðin er m.a. nýtt í ársskýrslu Lbs-Hbs.

VIAF (Virtual International Authority File)

Landskerfi og Lbs-Hbs gerðu samning við OCLC um að gera nafnmyndafærslur úr Gegni aðgengilegar í samræmdri alþjóðlegri höfundaskrá, VIAF. Færslurnar fá nú alþjóðlegt auðkenni (kennitölu og permalink) og nýtast sem tengd opin gögn við leit.

Rafbókasafnið

Rafbókasafnið opnaði 30. jan. sem samstarfsverkefni Landskerfis bókasafna og Borgarbókasafns Reykjavíkur. Unnið var að verkefninu s.l. tvö ár og sér Landskerfið um tæknilega þáttinn, en Borgarbókasafn velur og kaupir efnið. Í safninu eru bæði

rafbækur og hljóðbækur og eru þær flestar á ensku, en samningar við íslenska útgefendur standa yfir. Efnið miðast við bókakost almenningsbókasafna og í lok ársins höfðu flest almenningsbókasöfn á landinu bæst í hópinn og kaupa og lána út sínar rafbækur. Fyrstu íslensku bækurnar komu einnig inn í Rafbókasafnið í lok árs.

Úboð fyrir nýtt bókasafnskerfi

Á árinu var unnið að undirbúningi útboðs fyrir nýtt bókasafnskerfi í stað Aleph. Skipaðir voru fjórir sérfræðihópar um lánþega, umsýslu, lýsigögn og útlán og hófu þeir stöf í lok ágúst. Þeir skiluðu skýrslum í nóvember og efni þeirra rann inn í kröfulýsingu sem unnin var með ráðgjafa og Ríkiskaupum. Gert var ráð fyrir að birta s.k. forauglýsingu í janúar 2018.

Sarpur – menningarsögulegt gagnasafn

Þjónustusamningur Landskerfis bókasafna og Rekstrarfélags Sarps gildir til 1. sept. 2019. Landskerfið sér um daglegan rekstur félagsins og á árinu varð starfsmaður Sarps formlega starfsmaður Landskerfis bókasafna. Núverandi útgáfa, Sarpur 3.0 var smíðuð í samvinnu við Þekkingu hf. Í Sarpi eru upplýsingar um listaverk, muni, myndir, fornleifar, hús, þjóðhætti, örnefnalýsingar o.fl. og er það einnig aðgengilegt í *leitir.is*. Í Rekstrarfélagi Sarps eru 50 opinber söfn og stofnanir. Félagið á og rekur Sarp, en í því eru upplýsingar um 1.25 millj. gripa.

ALEFLI

Aleflí er samstarfsvettvangur bókasafna sem eru aðilar að Gegni og njóta þjónustu Landskerfis, en þau eru um 300. Starfsemin byggist á skiptingu í safnategundir, sem velja í fulltrúaráð, sem síðan kys stjórn. Helga Kristín Gunnarsdóttir sat í ráðinu fyrir hönd safnsins, og Anna María Sverrisdóttir til vara. Vefurinn *alefli.is* er nú hýstur hjá Lbs-Hbs.

Notendaráðstefna Aleflis

Notendaráðstefna Aleflis 2017 var haldin í Þjóðar-bókhöðunni 24. maí. Á fundinum sagði Sveinbjörg Sveinsdóttir hjá Landskerfi frá stöðu mála við val á nýju bókasafnskerfi, Úlfhildur Dagsdóttir frá Borgarbókasafni sagði frá Rafbókasafninu, vali á efni og hvernig verkefnið hefur þróast áfram, Sigrún Hauksdóttir hjá Landskerfi sagði frá samstarfi Landskerfis og bókasafna við val á nýju kerfi og Þórný Hlynsdóttir frá háskólabókasafninu á Bifröst lauk svo ráðstefnunni með hugleiðingum um nýtt kerfi og tækifærin sem felast í því.

SAMLAG UM ÁSKRIFT AÐ VEF-DEWEY

Lbs-Hbs heldur utan um samlagsáskrift á landsvísu að vefútgáfu Dewey flokkunarkerfisins og úthlutar aðgangssorðum. Fimmtán söfn eru í samlaginu.

Áskrift að Vef-Dewey stuðlar að samræmi í flokkun og stöðugu aðgengi að nýjustu uppfærslu kerfisins. Áskriftin er gæðamál og hefur jákvæð áhrif á samræmingu og þróun starfshátta bókasafna hér á landi. Lbs-Hbs er aðili að Evrópusamtökum Dewey-notenda EDUG (European Dewey User Group).

UPPLÝSING – FÉLAG BÓKASAFNS- OG UPP- LÝSINGAFRÆÐA

Starfsfólk safnsins gegnir að jafnaði einhverjum trúnaðarstöðum fyrir Upplýsingu. Árið 2017 var Kristjana Mjöll Jónsdóttir Hjörvar formaður félagsins og Magný Rós Sigurðardóttir gjaldkeri.

Bókasafnið

41. árgangur tímaritsins *Bókasafnið* kom út í júlí. Ritstjóri var Sveinn Ólafsson. Nokkrir starfsmenn safnsins áttu greinar í blaðinu, sjá nánar á bls. 10.

Bókasafnsdagurinn

Bókasafnsdagurinn var haldinn hátíðlegur 8. sept. undir yfirskriftinni *Lestur er bestur – fyrir lýðræði!* Dagurinn hófst með morgunkorni Upplýsingar í fyrirlestarsal Lbs-Hbs. Kristjana Mjöll Jónsdóttir Hjörvar, formaður Upplýsingar opnaði dagskrána, en Katrín Jakobsdóttir alþingismaður ræddi um mikilvægi bókasafna í lýðræðisþjóðfélagi.

Dagskrá safnsins hófst kl. 11, en þá var frumsýnd kvikmynd sem tekin var í gamla Háskólabókasafninu síðustu mánuðina fyrir flutninginn í Þjóðarborghlöðu árið 1994, af þeim Auði Gestsdóttur og Halldóru Þorsteinsdóttur. Eftir hádegi héldu þrír starfsmenn erindi sem tóku mið af þema dagsins, en það voru Gunnar Marel Hinriksson en erindi hans nefndist: *Lýðræði í skjölum*, Rakel Adolphsdóttir var með yfirskriftina: *Hver er í skjölunum?* og Erlendur Már Antonsson hélt erindið: *Titill kemur síðar!* Starfsfólk hittist í sparikaffi í mötuneytinu og bókahlaðborðið var á sínum stað, en þar gátu gestir nælt sér í bækur sem ekki hafa verið teknar inn úr bótagjöfum.

Á vegum Upplýsingar hófst svo Síðdegiskorn kl. 16, sem var streymt frá Amtsbókasafninu á Akureyri, en Birgir Guðmundsson dósent við Félagsvísindadeild HA hélt erindið: *Eru fjölmiðlar í raun upplýsingakerfi lýðræðisins?* Tengiliður safnsins við undirbúning var Ingibjörg Bergmundsdóttir.

NÁMSBRAUT Í UPPLÝSINGAFRÆÐI

Nám í bókasafns- og upplýsingafræði er nú einöngu á meistarastigi og námsbrautin nefnist Upplýsingafræði. Hallfríður Kristjánsdóttir og Magný Rós Sigurðardóttir kenndu *Bókfræðilega skráningu og lýsigögn* og *Skipulagningu þekkingar*, auk þess sem nokkrir starfsmenn komu inn í einstaka tíma. Starfsfólk kom að kennslu í öðrum námskeiðum, m.a.

Ragna Steinarsdóttir, Birgir Björnsson, Erlendur Már Antonsson og Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir.

BÓKASAFNARÁÐ

Bókasafnaráði var komið á fót með bókasafnalögum nr. 150/2012. Skipað var í nýtt bókasafnaráð í september 2017 til fjögurra ára og skal ráðið vinna að stefnumörkun, setja reglur um söfnun og vinnslu tölfraðilegra upplýsinga um bókasöfn á Íslandi, setja bókasafnasjóði úthlutunarreglur, veita um-sagnir um styrkumsóknir í bókasafnasjóð. Formaður ráðsins var skipað Þórgunnur Vigfúsdóttir, skóla-stjóri á Húsavík, en aðrir fulltrúar eru Sigrún Blöndal, Óskar Guðjónsson, Viggó Gíslason og Siggerður Ólöf Sigurðardóttir. Landsbókavörður og forstöðumaður Hljóðbókasafns sitja einnig fundi ráðsins. Á fjárlögum 2017 var ekki gert ráð fyrir framlagi til sjóðsins og ráðið hittist ekki á árinu.

LANDSNEFND UM MINNI HEIMSINS

Landsnefnd um Minni heimsins hefur það hlutverk að kynna verkefnið um Minni heimsins á Íslandi og velja mikilvæg gögn á sérstaka landsskrá og senda umsóknir um skráningu á heimsskrá Minni heimsins hjá UNESCO. Formaður nefndarinnar er Guðrún Nordal forstöðumaður Stofnunar Árna Magnússonar og aðrir í nefndinni eru Eiríkur Guðmundsson Þjóðskjalavörður, Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir landsbókavörður og Bjarki Sveinbjörnsson forstöðumaður Tónlistarsafns Íslands. Engin starfsemi var hjá landsnefndinni á árinu.

SJÓNARHORN Í SAFNAHÚSINU

Sýningin *Sjónarhorn* var opnuð í apríl 2015 í Safnahúsinu við Hverfisgötu. Sýningarstjóri var Markús Þór Andrésson, en með honum störfuðu verkefnisstjórn og sýningarstjórn með fulltrúum frá þeim menningarstofnunum sem tóku þátt í verkefninu. Margrét Hallgrímsdóttir Þjóðminjavörður er formaður verkefnisstjórnar og aðrir í nefndinni voru Guðrún Nordal frá Stofnun Árna Magnússonar, Halldór Björn Runólfsson frá Listasafni Íslands, Hilmar J. Malmquist frá Náttúruminjasafni Íslands, Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir landsbókavörður og Eiríkur G. Guðmundsson Þjóðskjalavörður. Fulltrúi safnsins í sýningarstjórn var Ólafur J. Engilbertsson.

Þann 26. febrúar var Gunnar Marel Hinriksson með leiðsögn um sýninguna *Sjónarhorn* og fjallaði um þau verk á sýningunni sem tengdust galdri, 17. öld og Jóni lærða Guðmundssyni, en mörg handrita hans eru geymd í Handritasafni.

Verkefnisstjórn og sýningarstjórn hafa starfað áfram, en gert er ráð fyrir að söfnin skiptist á að vera með sýningu á kjörgrip og sérsýningu fram til 2020.

Þann 11. maí hófst sýning á kjörgrípnium *Krossfest-ingarmynd á skinnblaði* frá 14. öld frá Árnastofnun og þann 15. júní opnaði Þjóðskjalasafn Íslands sér-sýninguna *Spegill samfélagsins 1770*, en þar er sýnt úrval skjala Landsnefndarinnar fyrri.

HANDBÓK UM VARÐVEISLU SAFNKOSTS

Lbs-Hbs tekur þátt í þýðingu og staðfæringu *Handbókar um varðveislu safnkosts* ásamt Þjóðminjasafni og Þjóðskjalasafni. Bókin er gefin út rafrænt á vef Þjóðminjasafnsins. Smám saman er nýjum köflum bætt við, en handbókin er ætluð þeim sem starfa við varðveislu menningararfsins. Rannver H. Hannesson forvörður hefur tekið þátt í samstarfinu af hálfu Lbs-Hbs en ritstjóri er Nathalie Jacqueminet fagstjóri forvörslu í Þjóðminjasafni Íslands. Unnið var að 2. b. bókarinnar á árinu og þess vænst að því ljúki 2018.

LEIKMINJASAFN ÍSLANDS

Þann 5. okt. 2015 var gerður samstarfssamningur við Leikminjasafn Íslands um skráningu, miðlun og varðveislu bóka, leikhandrita, leikskráa og skjala í eigu Leikminjasafns Íslands. Í kjölfarið var óskað eftir tilnefningum frá Lbs-Hbs í fulltrúaráð LÍ. Tilnefnd voru Ólafur J. Engilbertsson og Raket Adolphsdóttir til vara. Á árinu 2016 var aðallega unnið að skráningu bóka en í lok árs 2017 var Margrét Gunnarsdóttir ráðin tímabundið í 60% starf í handritasafni við flokkun og skráningu skjala frá Leikminjasafni.

ALÞJÓÐLEGI SUMARSKÓLINN

Alþjóðlegi sumarskólinn í handritafræðum var haldinn 7. ágúst í Kaupmannahöfn. Að skólanum standa Árnastofnanir í Kaupmannahöfn og Reykjavík, auk Lbs-Hbs.

Kynning í Norræna húsinu á vinnu sérfræðihópa á vegum Landskerfis bókasafna vegna útboðs á nýju bókasafnskerfi.

Hluti gesta á 2017 IFLA International News Media Conference og starfsfólk safnsins sem sá um undirbúning.

ERLENT SAMSTARF

Safnið tekur þátt í margskonar erlendu samstarfi og verkefnum. Mikið af því breytist lítið á milli ára, en helstu fréttir eru:

NORON

Norrænir lands- og ríkisbókaverðir, auk yfirmanns Stadsbiblioteket í Árósum, hittast reglulega og hafa með sér óformlegt samráð. Sú breyting varð í byrjun árs að Konunglega bókasafnið í Kaupmannahöfn og Stadsbiblioteket í Árósum sameinuðust. Erland Kolding Nielsen landsbókavörður í Danmörku lést um svipað leyti og Noron hópurinn hittist við minningarathöfn um hann í janúar, en annars fór samstarfið fram í tölvupósti og í gegnum CENL.

CENL

Árlegur fundur evrópskra landsbókavarda, CENL (Conference of European National Librarians) var haldinn í British Library í London dagana 15.-16. maí. Á fundinum voru venjuleg aðalfundastörf og kynning á starfsemi fastanefnda, sem fjalla um ISNI, stafrænar útgáfur og höfundaréttarmál. Þá var kynning á nýlegum breytingum á húsnæði þjóðbókasafnanna í Litháen, Rúmeníu, Frakklandi og Lúxemborg. Einnig var sérstakur dagskrárliður tengdur stefnu samtakanna, þar sem sérstaklega var fjallað um

hvernig þjóðbókasöfnin geta skipst á færni og þekkingu. Rætt var um fjáröflun, stafræna fræðimennsku (digital scholarship) og umönnun safnkosts. Fundurinn verður á Íslandi 2018.

EVROPUVERKEFNI

Safnið tók þátt í nokkrum verkefnum sem rekin eru á vegum eða í tengslum við CENL, eða falla undir COST áætlun Evrópusambandsins (European Co-operation in Science and Technology).

Evrópubókasafnið - TEL

Safnið var fullgildur aðili að Evrópubókasafninu (The European Library - TEL) frá 2007 en CENL rak verkefnið. Á árinu var verkefnið lagt niður og gögnin í TEL færð í vefgáttina Europeana. Í gegnum samstarfið voru lýsigögn íslensku þjóðbókaskrárinnar í Gegni gefin frjáls með notkunarskilmálum Creative Commons Zero (CC0) árið 2014.

Europeana

Europeana, er fjölmenningsgátt á vefnum *europa-eana.eu* og veitir aðgang að fjölbreyttu efni bókasafna, skjalasafna og minjasafna í stafrænni endurgerð. Verkefnið hófst 2007 og nú eru um 54 milljón einingar aðgengilegar í gáttinni.

Rekstri Europeana er stýrt af Europeana Foundation. Um 1500 stofnanir eiga efnið og er Europeana Network n.k. notendafélag eða samstarfsvettvangur þeirra, auk þess að eiga fulltrúa í stjórn Europeana Foundation. Lbs-Hbs er aðili að netinu og hafa Kristinn Sigurðsson og Örn Hrafnkelsson sótt ráðstefnur og fundi. Europeana hefur opnað lýsigögn fyrir meira en 20 milljónir stafrænna eininga úr menningargeiranum til frjálsra afnota. Lýsigögnin eru að stórum hluta aðgengileg undir Creative Commons Zero (CC0) leyfinu, en þá má nota þau í hvaða tilgangi sem er og án nokkurra hindrana. Safnið undirritaði 2016 samning um gagnaskipti við Europeana (Europeana Data Exchange Agreement) til að gera stafræn gögn safnsins aðgengileg. Efni safnsins var fært frá TEL til Europeana og unnið að endurbótum á framsetningu lýsigagna skv. reglum Europeana (Europeana Data Model and Metadata Specifications). Tengiliður við Europeana er Kristinn Sigurðsson. Í Europeana er einnig íslenskt efni frá Minjastofnun og Náttúrufræðistofnun Íslands.

#AllezLiterature

Safnið tók þátt í verkefninu #AllezLiterature þar sem vakinn var athygli á ljóðum í Europeana, en herferðin hófst 21. mars á alþjóðlegum degi ljóðsins og stóð í mánuð. Bókasöfn víða í Evrópu tóku þátt og notaðir voru samfélagsmiðlar og merkingin #AllezLiterature.

Twitterreikningur og Fésbókarsíður Lbs-Hbs voru notaðar og gestum boðið að taka þátt í þessu verkefni með því að deila færslum og deila uppáhalds ljóðum sínum af *timarit.is*, *bækur.is* og víðar. Tengiliðir safnsins við verkefnið voru Anna Kristín Gunnarsdóttir og Örn Hrafnkelsson.

Republic of Letters 1500-1800 - COST

Safnið hefur tekið þátt í samstarfsnetinu *Republic of Letters 1500-1800* frá árinu 2014, en það er innan COST áætlunar Evrópusambandsins. Íslenskur samstarfsaðili er Hugvísindasvið HÍ en Rannís tilnefnir fulltrúa í stjórn verkefnisins. Markmiðið er að safna og greina upplýsingar um bréfaskipti vísinda- og fræðimanna í Evrópu á tímabilinu 1500-1800, koma á þverfaglegu samstarfi og koma afurðum þess á framfæri við almenning. Tæknilegt markmið er þróun staðals um skráningu, lýsingu og birtingu bréfa frá þessu tímabili. Tengiliður safnsins er Bragi Þ. Ólafsson og Már Jónsson er tengiliður HÍ. Verkefninu lýkur 2018.

IFLA ÞING Í WROCLAW Í PÓLLANDI

83. IFLA-þingið var haldið í Wrocław í Póllandi dagana 19.-25. ágúst undir yfirskriftinni *Solidarity*. Hópur Íslendinga sótti ráðstefnuna og að venju var í boði fjöldi fyrirlestra, ferða og funda, þar sem nýjustu straumar og stefnur í bókasafnamálum voru

kynnt. Dagskráin fór fram í ráðstefnuhöllinni *Hala Stulecia* og nærliggjandi byggingum og görðum, en svæðið er á heimsminjaskrá Unesco. Boðið var upp á veglega opnunarsýningu og frábært menningar-kvöld í görðunum, þar sem gestir og heimamenn dónsuðu Polonaise og gæddu sér á pólskum mat. Tíu starfsmenn safnsins sóttu IFLA þingið og sögðu þeir frá þinginu í fræðsludagskrá vetrarins 31. okt. Hver IFLA fari var með eina glæru og sagði frá því sem var eftirtektarvert, viðburður og því sem hverjum og einum þótti fróðlegt og áhugavert.

IFLA International News Media Conference

Dagana 27. og 28. apríl var haldin í safninu ráðstefnan *2017 IFLA International News Media Conference* á vegum tveggja deilda innan IFLA, alþjóðasamtaka bókasafna og bókavarðafélaga. Það eru *Upplýsingatækni og Fréttir og fjölmiðlun* en Lbs-Hbs hósti ráðstefnuna. Meginþemað var söfnun, varðveisla, aðgengi og miðlun á fréttum og fréttatengdu efni, sjá nánar á bls. 9.

CDNL

Árlegur fundur landsbókavarda, CDNL (Conference of Directors of National Libraries) var haldinn í listasafninu Four Domes Pavillion í Wrocław í tengslum við þing IFLA. Þar var fjallað um þema ársins *National Libraries Connecting Continents and Communities*, en einnig framtíðarsýn CDNL, stafræna endurgerð, tengingu stafrænna gagna, stafræn vísindi og þjónustu landsbókasafna. Fundinn sótti Ingi Björg Steinunn Sverrisdóttir landsbókavörður.

IIPC

Lbs-Hbs er stofnfélagi í IIPC (International Internet Preservation Consortium) en samtökin hafa það markmið að skilgreina það sem þarf til að varðveita vefsíður einstakra landa þannig að vitrænt og menningarlegt innihald Netsins fari ekki forgörðum. Kristinn Sigurðsson situr í stjórn samtakanna af hálfu safnsins. Jafnframt tekur safnið þátt í starfi vinnuhóps um söfnun vefsíðna (Harvesting Working Group). Aðalfundur IIPC var haldinn í Ottawa í Kanada 19. september. Kristinn Sigurðsson hefur setið í stjórn IIPC og tók á fundinum að sér að stýra s.k. Tools Development Portfolio innan IIPC árið 2018. Þessi hópur sér um þróun á hugbúnaði tengdum vefsöfnunum. Um 40 söfn eru aðilar að samtökunum.

Warc staðallinn

WARC skráarsniðið er notað til að geyma gögn sem verða til við vefsöfnun. Staðallinn var fyrst skjalfestur 2009 og Lbs-Hbs tók hann í notkun 2010. Fljótlega kom í ljós annmarki varðandi óbreytt / endurtekin gögn. Kristinn Sigurðsson vann tillögu sem var lögð fyrir IIPC (International Internet

Preservation Consortia). Hún var samþykkt og flest töl (t.d. Heritrix og OpenWayback) voru uppfærð til samræmis. Þegar staðallinn var svo tekinn til endurskoðunar 2015 var lögð áhersla af hálfu Lbs-Hbs að þessari breytingu yrði komið inn. Var þetta fyrst unnið í IIPC vinnuhópi og skrifaði Kristinn fyrstu til lögu að breytingum á staðlinum. Sá texti var svo samþykktur í formlega ISO ferlinu án efnislegra breytinga og staðallinn heitir nú WARC 1.1 eða ISO 28500:2017.

NNG

NNG (Nordic Networking Group on Bibliographic and Infrastructure topics) fundaði í Stokkhólmi 4. – 5. maí og sótti Ragna Steinarsdóttir fundinn af hálfu safnsins. Fjallað var um stöðuna í hverju landi, nýtt heimagerð bókasafnskerfi í Svíþjóð sem heitir *Libris XL*, Bibframe, tengd opin gögn, RDA, ný lög um skyldskil í Noregi og skráningu á sértæku efni s.s. veggspjöldum, spilum og tölvuleikjum.

EDUG

Ársfundur og árleg ráðstefna EDUG – Evrópusamtaka Dewey-notenda (European Dewey User Group) var haldinn í franska þjóðbókasafninu í París 27. – 28. júní. Samtökin gæta hagsmuna evrópskra safna gagnvart Dewey kerfinu og vinna að þýðingum á því. Lbs-Hbs gerðist aðili að samtökunum 2014 en þá var ársfundurinn haldinn í safninu. Tengiliður er Rósfríður Sigvaldadóttir.

EURIG

Þann 26. apríl var undirritaður samningur um þátttöku safnsins í Eurig (European RDA Interest Group). Eurig eru samtök hagsmunaaðila sem nota RDA reglurnar í Evrópu og vilja útbreiða þær. Flestir þátttakendur eru stofnanir eða söfn sem hýsa þjóðbókaskráningu og aðrir sem nota RDA. Árið 2017 var fundað í Flórens. Tengiliður er Ragna Steinarsdóttir, en Hallfríður Kristjánsdóttir situr í ritnefnd EURIG.

RSC - RDA stýrihópur

Ragna Steinarsdóttir sótti fundi RSC (RDA Steering Committee) í Madrid í október og hélt erindi um innleiðingu RDA-skráningarreglnanna á Íslandi. Hún gerði m.a. grein fyrir könnun sem gerð var meðal skrásetjara á Íslandi um hvernig innleiðingin hefði gengið. Könnunin leiddi jákvæðar niðurstöður í ljós, flestum gengur vel að skrá og finnst þeir vel undir

búnir. Vonast er til að góðar fréttir af innleiðingu RDA á Íslandi skapi jákvæðara viðhorf til innleiðingar meðal skrásetjara á Spáni.

BIBFRAME

Hallfríður Kristjánsdóttir sótti tveggja daga vinnustofu í Bibframe, sem haldin var í Frankfurt í sept. Til vinnustofunnar var boðið 1-2 fulltrúum frá hverju Evrópulandi. Bibframe er nýtt skráningarsnið sem líklegt er til að leysa MARC-sniðið af hólmi. Óljóst er hvernig Bibframe og RDA-skráningarreglurnar vinna saman. Einnig er óljóst hver á að breyta gögnum á Bibframe-snið. Sum bókasöfn gera það sjálf og setja tengla í markfærslur. Önnur eru með RDF-framsetningu á sínum gögnum sem tengd gögn, og nokkur fyrirtæki taka að sér þessa vinnu gegn gjaldi, s.s. Zephira og Casalini Libri.

VIAF

Í mars var skrifað undir samning við VIAF (Virtual International Authority File) annars vegar af hálfu Lbs-Hbs og hins vegar af Landskerfis bókasafna. OCLC starfrækir VIAF sem er sameiginleg nafnmyndaskrá margra bókasafna, þ.m.t. flestra þjóðbókasafna Evrópu og N-Ameríku. Söfnin leggja til nafnmyndir sínar fyrir persónur, skipulagsheildir, landfræðiheiti og hugverk, en OCLC tengir þær saman í klasa. Aðildarsöfn geta síðan flutt nafnmyndir annarra safna inn í sínar eigin nafnmyndaskrár. Lbs-Hbs ber ábyrgð á þeim bókfræðilegu lýsigögnum sem lögð eru inn, en Landskerfi bókasafna sér um tæknilegra úrvinnslu. Tengiliður er Ragna Steinarsdóttir.

CLARIN

Þann 13. júní var haldin vinnustofa í HÍ um evrópska innviðaverkefnið CLARIN, hugsanlega aðild Íslands að því og þátttöku íslenskra stofnana í samstarfshópi um aðildina. Fulltrúar norræna CLARIN miðstöðva kynntu starfsemina og rætt var um möguleika á að setja upp samstarf eða miðstöð hér á landi. Landsbókavörður og Örn Hrafnkelsson tóku þátt í fundinum fyrir hönd safnsins, en einnig voru fulltrúar frá Þjóðminjasafni, Þjóðskjalasafni, Árnastofnun, Vigdísarstofnun og Rannís. Steinþór Steingrímsson á Árnastofnun kynnti nýja skýrslu um mál-tækni, en þar er m.a. lögð áhersla á að Ísland gangi til liðs við CLARIN. Þá kynnti Ásdís Jónsdóttir fulltrúi mennta- og menningarmálaráðuneytisins hugmyndir um þátttöku Íslands í CLARIN.

SAMNINGAR

16.03.2017	Agreement between OCLC, NULI and Consortium of Icelandic Libraries for participation on the Virtual International Authority File (VIAF).
13.03.2017	Leigusamningur við Karl mikli vegna Þönglabakka 6 (geymsla í Mjódd).
24.03.2017	Turnitin Quotation – framlenging samnings um aðgang íslenskra háskóla að ritstuldarforritinu Turnitin fyrir árið 2017.
03.04.2017	Stofnanasamningur við SFR.
25.04.2017	Samstarfssamningur við Rithöfundasamband Íslands um ljóðaverðlaunin Maístjarnan.
26.04.2017	EURIG – Cooperation Agreement, samningur um þátttöku safnsins í samstarfsverkefninu EURIG (European RDA Interest Group).
14.06.2017	Samkomulag um að starfsemi Tónlistarsafns Íslands flytjist í Lbs-Hbs og Þjóðminjasafn.
20.06.2017	Leigusamningur við Dell Financial Services vegna netbúnaðar frá Cisco Meraki, netþjóna og sýndarþjóna.
30.06.2017	Innheimtusamningur við Motus ehf 2017-2020.
15.08.2017	Samningur við Félag endurskoðenda um stafræna endurgerð tímaritanna <i>Tímarits um endurskoðun og reikningshald</i> , <i>Álit</i> 18-26, <i>FLE fréttir</i> 20-31 og <i>FLE blaðið</i> .
25.08.2017	Samningur við Sögufélag Skagfirðinga um stafræna endurgerð <i>Skagfirðingabókar</i> 1966-2016.
30.08.2017	Samningur við Norðurslóð ehf um stafræna endurgerð héraðsfréttablaðsins <i>Norðurslóð</i> 1977-2016.
18.10.2017	Skráning í verkefnið <i>Græn skref í ríkisrekstri</i> .
23.11.2017	Samkomulag við Leikminjasafn Íslands um flokkun og tölvuskráningu átta einkaskjalasafna.
15.12.2017	Samningur um stafræna endurgerð skýrsluflokka Hagstofu Íslands.
20.12.2017	Turnitin – Registration Agreement Iceland – including Service Pricing Agreement 2018-2020 – samningur um aðgang allra háskóla og framhaldsskóla á Íslandi að ritstuldarforritinu Turnitin.

Gagnagrunnar á háskólaneti:

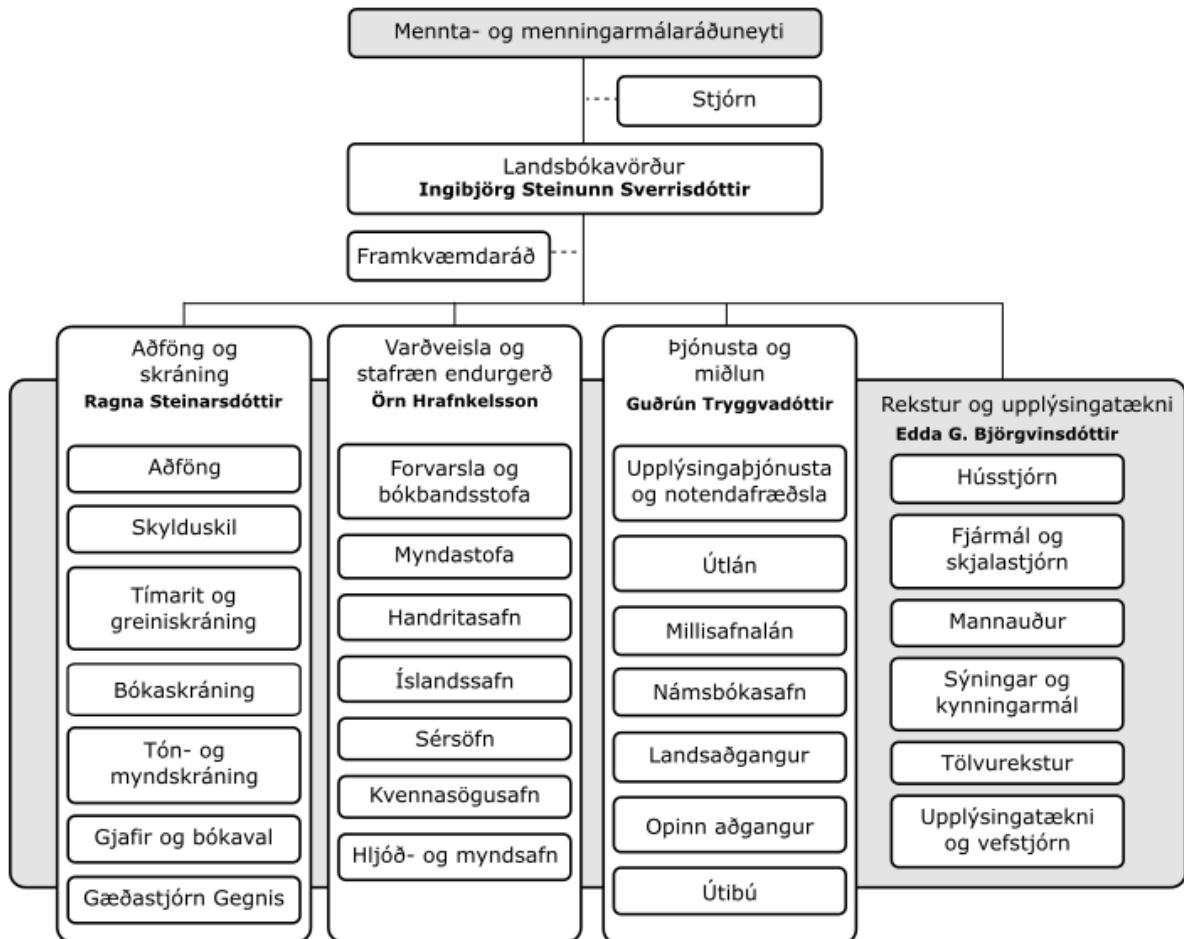
21.06.2017	Samningur við Ovid Technologies : Master License Agreement.
09.11.2017	Endurnýjun áskriftar að IEEE/ET Electronic Library

Landsaðgangur:

27.01.2017	Samningur við ProQuest 2017.
29.11.2017	Samningur við EBSCO framlengdur til 2018.
20.12.2017	Samningur við Elsevier framlengdur 2018-2019.

Þá voru framlengdust samningar við SAGE og Morgunblaði um eitt ár.

SKIPURIT

Skipurit 1. janúar 2017.

Úr vélasal í kjallara þjóðarbókhöfðu, en þar eru varveittar stafrænar útgáfur og afrit af stafrænum endurgerðum.

REKSTUR OG UPPLÝSINGATÆKNI

Sviðið ber ábyrgð á allri innri þjónustu safnsins, þ.e. fjármálum, starfmannamálum, almennu skrifstofuhaldi, upplýsingatækni, vefumsjón, rekstri húss og lóðar, sýningar- og kynningarmálum, auk samninga um rekstur mötuneytis og veitingastofu. Sviðsstjóri rekstrarsviðs er jafnframt fjármálastjóri safnsins. Í árslok störfuðu 13 á sviðinu og ársverk voru 13.00, níu karlar og 4 konur. Sviðsstjóri er Edda Guðrún Björgvinsdóttir.

HÚSSTJÓRN

Hlutverk hússtjórnar er að sjá um viðhald og rekstur þjóðarbókhöfðunnar, hafa umsjón með kerfum og búnaði hússins, annast samskipti við þjónustuverktaka, vöktun, símvörslu og ýmsa þjónustu við starfsmenn. Einnig umsjón með húsakosti og búnaði í Mjódd og Reykholti.

Framkvæmdir

Stigahús 1 og 2 voru máluð að utan, áætlað er að ljúka við stigahús 3 og 4, jarðhæð, anddyri og stoðveggi á næsta ári. Ráðist var í þríf á loftstokkum og var 4.h tekin í fyrsta áfanga sem gekk ágætlega. Allir stokkar á hæðinni voru þrífir, en verkið vann loftstokkahreinsifyrirtækið K2.

Lagður var nýr ljósleiðari í alla netbeina (svisva) fyrir húsið. Þeir voru einnig tengdir við varaafgjafa. Lokið var við breytingar á starfsstöðvum á 2.h., glerhlið við bókalyftu var fært til að auðvelda umgengni starfsfólks um vinnusvæðið og aðgangsstýring var sett á hliðið.

Fyrrum aðsetri Kvennasögusafns á 4.h. var breytt í hópinnuherbergi. Fastar hillur voru fjarlægðar og settar upp sem viðbót við hillurekka í salnum. Korkgólfið var síðan þússað og lakkað. Kennslustofa á 4.h. var tekin undir Tónlistasafn Íslands. Kennslustofan var flutt niður á 3.h. þar sem tölvuver var áður. Þar var korkgolf einnig þússað og lakkað.

Ýmislegt

Að venju var farið yfir öryggiskerfi hússins á fyrsta vinnudegi ársins. Skipt var um síur í loftræsikerfum 1-4. Haldið var áfram að bólstra slitna stóla. Nýr skjávarpi var settur upp í fyrirlestrasal, bætt var við eftirlitsmyndavélum og nýir skjáir voru settir upp hjá vaktmönnum. Útbúnaðar voru hillur í kjallaragang milli kjarna 1 og 2. Lagfæringar voru gerðar á sprinklerkerfi, sett var ný loftpressa og virkni kerfisins löguð að henni. Haldið var eldvarnarnámskeið fyrir vaktmenn og starfsfólk í afgangsskólum. Talstöðvar voru endurnýjaðar. Þá var gerð sérstök mæling á virkni

Camfil sía sem notaðar eru í loftræsikerfinu í maí og komu þær vel út og teljast loftgæði vera góð innandyra í safninu. Þá var sett jólasería í eina ösp við Birkimel.

Þrif

Þrifin voru með sama hætti og undanfarin ár. Teppi þrifin ítarlega á sumarmánuðum og veggskildir og rúðugler að utan var þrifið í júní.

Lóð

Garðlist sá um slátt og klippingu trjáa og runna eins og undanfarin ár. Átak var gert varðandi skruðgarðinn austan við húsið í tilefni af afmæli safnsins. Plöntur voru endurnýjaðar, trjárunnar klipptir og mosinn fjarlægður af stéttum.

Geymslur í Mjódd

Gólf voru vélskúruð eftir að vatn flæddi upp um niðurfall vegna mikillar úrkomu á stuttum tíma í ágúst. Allt efni er nú á brettum eða í hillum.

Varaeintakasafn í Reykholti

Nýtt þak var sett á báðar álmur skólahússins í Reykholti auk ýmssra smáviðgerða.

REIKNINGSHALD OG SKJALASTJÓRN

Ársreikningur safnsins fyrir árið 2017 liggur fyrir og eru helstu tölur úr honum birtar í árstölum safnsins og þar kemur einnig fram skipting rekstrargjalda (sjá bls. 54). Niðurstaðan er 33.7 millj. kr. rekstrarafgangur. Afkoman er mun betri en reiknað var með og er helsta skýring þess mun hagstæðara gengi vegna erlendra innkaupa og að sértekjur eru nokkru hærri en ráð var fyrir gert. Þá voru fjármunir einnig færðir á milli ára vegna afmælisárs 2018.

Skjalastjórn

Nú hafa 36 starfsmenn aðgang að GoPro.net skjalastjórnarkerfinu. Það er hýst hjá kerfisveitu Hugvits og er í útgáfu 2.9. Alls voru stofnuð 235 mál í GoPro árið 2017. Þá var einnig unnið að frágangi eldri skjala í geymslu og skráningu í File Maker gagnagrunna. Málaskráin var tilkynnt til Þjóðskjalasafns Íslands 2013, sem úrskurðaði að mynda skuli vörsluútgáfu fyrir tímabilið 2007-2011 og skila til þí árið 2014. Þróun skilalausna hefur tafist og því var enn óskað eftir fresti á skilum á árinu. Unnið var að rafrænum skilum á gagnasafninu *skemman.is* og tekin saman skrá um nefndir og samstarfsaðila.

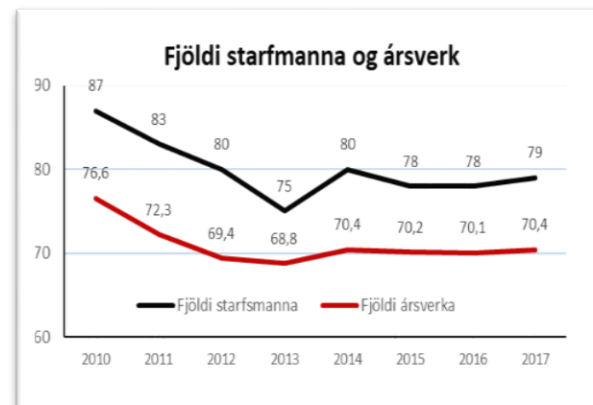
MANNAUÐUR

Hlutverk mannauðsstjóra er að halda utan um öll málefni sem tengjast starfsfólki.

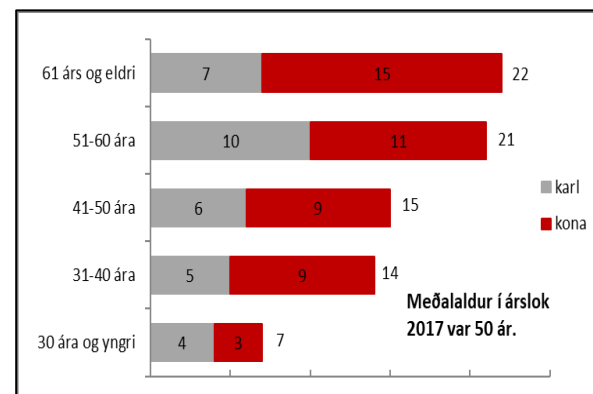
Ársverk og kynjahlutföll

Í árslok störfuðu 79 starfsmenn hjá safninu í 70,43 ársverkum. Meðalaldur í árslok var 50 ár og lækkar um eitt ár á milli ára. Konur voru 47 og karlar 32.

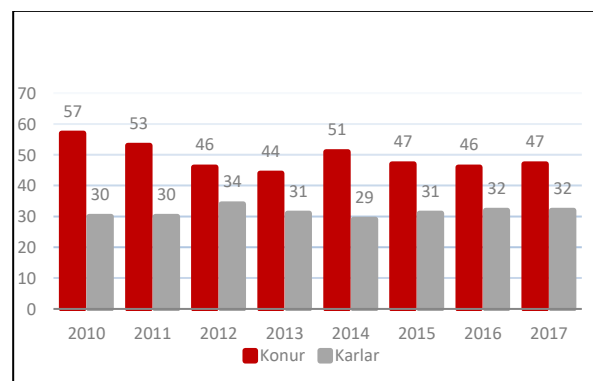
Ársverk

Aldursdreifing

Kynjahlutfall

Starfsmannavelta

Sjö starfsmenn hættu störfum á árinu, þar af þrír vegna tímabundinna ráðninga. Eiginleg starfsmannavelta árið 2017 var 2,6%.

Níu starfsmenn hófu störf á safninu á árinu 2017, þrjú störf voru auglýst laus til umsóknar. Eitt starf kom með flutningi Tónlistarsafns Íslands til Lbs-Hbs. Einn starfsmaður var ráðinn í tímabundið verkefni með samkomulagi við Leikminjasafn Íslands og einn starfsmaður ráðinn vegna tilraunaverkefnis um eflingu forvörslu. Þá voru ráðnir til safnsins þrír námsmenn á tímabundnum samningum.

Laust starf	Um-sóknir	Karlar	Konur
Sérfræðingur á handritasafni	29	13	16
Upplýsingafræðingur millisafnalán	22	7	15
Upplýsingafræðingur notendafræðsla	19	7	12

Veikindafjarvistir

Það dregur úr veikindum á milli ára og veikindastundir voru tæplega 6% færri en árið 2016. 73 starfsmenn voru með einn eða fleiri skráðan veikindadag eða 92% starfsmanna. Helmingur starfsmanna var veikur í 7,5 daga eða minna og meðal veikindadagar voru 10,3.

Veikindafjarvistir	2017	2016	2015
Veikindastundir alls	6.520	6.927	5.901
Breyting frá fyrra ári	-5,88%	17,39%	-9,50%
Hlutfall vinnudaga	4,45%	4,75%	4,00%
Dagar pr. starfsmann	10,3	11,1	10,7
Fjöldi starfsmanna veikur >20 daga	11	11	14

Fræðsla og starfsþróun:

Haustið 2017 var samþykkt fræðsluáætlun fyrir veturinn 2017-18. Á haustönn voru haldin tvö námskeið fyrir starfsfólk í framlínu og þjónustu og eitt námskeið fyrir stjórnendur. Þá var haldið eldvarnarnámskeið, sjúkrahjálfi kom í heimsókn og hélt fyrirlestur um velliðan í vinnunni og fór yfir starfsaðstöðu, auk þess sem starfsmenn voru með örnámskeið og kynningar.

Starfsþróun	2017	2016	2015
Örfyrirlestrar og kynningar	8		
Fyrirlestrar	1		
Námskeið	5	3	8
Meðalfjöldi á námskeiði	20	18	40
Meðalfjöldi þátttakenda / starfsmfj.	24%	23%	51%

Safnið greiddi þátttöku 10 starfsmanna á 25 málþingum, námskeiðum og ráðstefnum sem snúa að starfi þeirra, s.s. um upplýsingatækni, mannauðsmál, launavinnslu, skjalamál, lög um persónuvernd, stefnumótun og upplýsingafræði.

SÝNINGAR OG KYNNINGAR

Hlutverk einingarinnar er að sjá um sýningar, kynningar og útgáfumál safnsins, en margir starfsmenn leggja sýningum lið. Einingin hefur umsjón með kjörgrip mánaðarins á aðalvef safnsins.

Útgáfa á verkum Einars Mús í Danmörku

Útgefendur Einars Mús Guðmundssonar í Danmörku, Lindhardt og Ringhof, færðu safninu að gjöf nýja heildarútgáfu af verkum hans í danskri þýðingu. Sett var upp örsýning við Íslandssafn í janúar og stóð hún fram í september.

Viðurkenning Hagþenkis

Viðurkenning Hagþenkis 2016 var veitt 1. mars en hana hlaut Viðar Hreinsson fyrir bókina *Jón lærði og náttúru náttúrunnar* sem Lesstofan gaf út. Hilmar Örn Hilmarsson og Steindór Andersen fluttu við athöfnina hluta af Snjáfjallavísu sem Jón Guðmundson lærði orti 1611 og 1612 til að kveða niður draug á Snæfjöllum á Snæfjallaströnd, Snjáfjalladrauginn. Sett var upp örsýning um útgáfuna og þar voru einnig handrit eftir Jón lærða.

Svipþyrping – Svipmyndir úr 200 ára sögu

Þann 6. apríl frumsýndi Hið íslenska bókmenntafélag í fyrirlestrasal myndbandið *Svipþyrping – Svipmyndir úr 200 ára sögu Hins íslenska bókmenntafélags* sem gert var í tilefni af 200 ára afmæli félagsins og í tengslum við afmælissýningu þess í Lbs-Hbs. Efni myndbandsins er fengið úr dagskrá sem flutt var á afmælishátíð Bókmenntafélagsins í Ráðhúsi Reykjavíkur 19. nóv. 2016. Afmælissýningin stóð til 1. maí.

Safn bóka Thors Vilhjálmssonar

Haustið 2016 færðu bræðurnir Guðmundur Andri og Örnólfur Thorssynir Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur að gjöf viðamikið bókasafn föður þeirra, Thors Vilhjálmssonar rithöfundar. Í gjöfinni eru eingöngu erlendar bækur, einkum evrópskar samtímabókmenntir. Bækurnar verða geymdar í Lbs-Hbs og skráðar í Gegni. Veröld - hús Vigdísar var formlega opnað 20. apríl og af því tilefni var sett upp örsýning í safninu á bókum Thors og stóð hún fram í september.

Maístjarnan - Sigurður Pálsson

Á árinu efndu safnið og Rithöfundasamband Íslands til ljóðaverðlaunanna Maístjarnan. Tilnefningar voru tilkynntar í Gunnarshúsi í apríl og verðlaunin voru svo afhent 18. maí og var Sigurður Pálsson fyrstur til hljóta Maístjörnuna. Sett var upp lítil sýning á nokkrum bókum hans, þar á meðal verðlaunabókinni *Ljóð muna rödd*. Sigurður lést á árinu og í minningu hans var sýningin stækkuð og sett nokkur leikrita

hans og þýðingar, auk þýðinga á verkum hans á erlendum málum.

Sigvaldi Kaldalóns

Sýning um tónskáldið Sigvalda Kaldalóns var opnuð 24. maí. Hún var unnin með styrk frá Minningarsjóði Sigvalda Kaldalóns og í samstarfi sjóðsins, Snjáfjallaseturs og Lbs-Hbs. Við opnun flutti Hallveig Rúnarsdóttir sópran nokkur laga Kaldalóns við píanóundirleik Hrannar Þráinsdóttur. Gunnlaugur A. Jónsson flutti ávarp fyrir hönd Kaldalónsniðja og Sigvaldi Snær Kaldalóns afhenti safninu nokkur handrit og nótur Kaldalóns til viðbótar við það sem áður hefur verið afhent. Upphafleg gerð sýningarinnar var sett upp á vegum Snjáfjallaseturs í Dalbæ á Snæfjallaströnd 2004 og var hún síðar sett upp á Ísafirði og Hólmavík. Á sýningunni var hægt að hlusta á hljóðritanir á tónlist Sigvalda sem varðveittar eru í Hljóðsafni Lbs-Hbs og sjá nótnaútgáfur með lögum tónskáldsins sem fyrst komu út fyrir um hundrað árum. Sýningin stendur til 2018.

Sýning á hlutabréfum í Hallveigarstöðum

Þann 19. júní voru liðin 50 ár frá því kvennaheimilið Hallveigarstaðir var vígt. Það var reist til þess að vera aðsetur kvennasamtaka í landinu og til að styrkja þau í menningar- og mannúðarstarfi þeirra. Af því tilefni var sett upp örsýning á hlutabréfum í kvennaheimilinu og þau voru einnig kjörgripur á vef safnsins í júní. Sýningunni lauk 15. ágúst 2017.

Hólmfríður Sigurðardóttir – 400 ára minning

Í byrjun júlí var opnuð sýning á 1.h., þar sem 17. öldin var skoðuð í spegli einnar persónu, Hólmfríðar Sigurðardóttur (1617-1692), en hún var prófastsfrú í Vatnsfirði í Ísafjarðardjúpi. Rakin var ætt hennar og afkomendur og hvernig lesa má sögu valda og auðs, menningarlegs og veraldlegs, í ævisögu hennar. Sýningunni er ætlað að varpa ljósi á hlut 17. aldar í safnkosti handritasafns, en handrit frá þeim tíma telja á fimmta hundrað. Gunnar Marel Hinriksson tók saman sýningartexta. Sýningin stendur til 2018.

Selma Jónsdóttir – 100 ára minning

Í tilefni af aldarminningu Selmu Jónsdóttur listfræðings, setti Kvennasögusafn upp örsýningu sem opnuð var á afmælisdegi hennar, 22. ágúst. Selma var fyrsti Íslendingurinn til að ljúka prófi í listfræði og fyrsta konan sem hlaut doktorsnafnbót frá Háskóla Íslands. Skjalasafn Selmu er varðveitt í Héraðsskjalasafni Borgarfjarðar sem lánaði gögn á sýninguna. Samstarf um að minnast Selmu á árinu höfðu Lbs-Hbs, Listasafn Íslands, Listfræðafélagið, Safnahús Borgarfjarðar og Þjóðminjasafnið. Sýningin stendur til 2018.

Ensar þýðingar íslenskra bókmennta

Í september hlaut Victoria Ann Cribb, ásamt Eric Boury *Orðstír*, sem er heiðursviðurkenning þýðenda íslenskra bókmennta á erlendum málum og var þá örsýning sett upp með þýðingum hennar á 1.h. Hún hefur m.a. þýtt bækur eftir Sjón, Arnald Indriðason, Andra Snæ Magnason, Yrsu Sigurðardóttur, Steinunni Sigurðardóttur, Gyrði Elíasson og Torfa Tulinius.

Smekkleysa 30 ára

Þann 7. sept. var opnuð sýning í tilefni af 30 ára afmæli útgáfufélagsins Smekkleysu. Við opnunina var undirritaður afhendingarsamningur og fluttu landsbókavörður og Ásmundur Jónsson stutt ávörp og Bragi Ólafsson og Óskar Árni Óskarsson lásu upp úr *Smáritum Smekkleysu*. Á sýningunni gaf að líta úrval veggspjalda og annarrar útgáfu frá níunda áratugnum, en einnig efni frá aðdraganda stofnunar Smekkleysu, þegar Grammið, Medúsa, Eskvímó og fleiri gáfu út efni listamanna sem tilheyrðu hinni svokölluðu nýbylgju og höfðu tileinkað sér einskonar sjálfsþurftarþúskap utan hefðbundinna útgáfufyrirtækja. Það varð síðan grunnurinn að stofnun Smekkleysu. Sýningin stendur til 2018.

Benedikt Gröndal – skrifarinn og skáldið

Þann 6. október, á fæðingardegi Benedikts Gröndal, var opnuð í safninu lítil sýning, *Myndaði ég stafi og marga dráttu...* í samstarfi við Reykjavík Bókmenntaborg UNESCO. Dagskráin hófst í Gröndalshúsi í Fishersundi, þar sem Þórarinn Eldjárn sagði frá blysför sem nemendur Gröndals úr Lærða skólanum fóru að húsi hans á áttaræðisafmælinu árið 1906. Einnig las Sigurður Skúlason leikari ljóð eftir Gröndal. Að því búnu var gengið með kyndla frá Gröndalshúsi að leiði Benedikts í Hólavallakirkjugarði við Suðurgötu þar sem Þórarinn Eldjárn las minningarorð um skáldið eftir Þorstein Erlingsson, og feðgarnir Skúli Jónsson og Jón Pétur Skúlason lögðu blóm á leiði forföður síns. Þaðan var haldið að Þjóðarbókhöfðinu þar sem sýningin var opnuð. Á henni var gerð grein fyrir lífi og starfi Benedikts með úrvali af handritum hans. Höfundar sýningarinnar Guðrún Laufey Guðmundsdóttir og Halldóra Kristinsdóttir sögðu frá Gröndal og handritaarfi hans. Að lokum flutti Teitur Magnússon lag sitt „Nenni“ við ljóð Gröndals. Þess má geta þess að gerð var stutt upptaka með Guðrúnu Laufeyju og Halldóru þar sem þær segja frá sýningunni og var hún sett á YouTube. Sýningin stendur til 2018.

Rússneska byltingin 1917 - áhrif á Íslandi

Lítil sýning var sett upp í safninu í lok október, til að sýna hvernig fjallað var um rússnesku byltinguna 1917 í íslenskum samtímaheimildum. Byltingin í Rússlandi er einn af afdrifaríkustu atburðum 20. aldar og hafði mótandi áhrif á stjórnmál um allan heim. Um var að ræða röð uppreisna í Rússlandi sem

leiddu fyrst til þess að einræðisstjórn Rússakeisara var hrundið, en síðan til valdatöku ráða eða sovéta undir stjórn bolsévika. Sýningin stendur til 2018.

Fyrirlestraröð tengd kínverskri menningu

Í janúar, febrúar og mars var fyrirlestraröð í Þjóðar-bókhöfðinu um samskipti Íslands og Kína, sem Lbs-Hbs stóð að ásamt Kínverska sendiráðinu, Konfús-íusarstofnuninni Norðurljósum og Kínversk íslenska menningarfélaginu. Fyrirlestraröðin var í hádeginu flesta þriðjudaga. Sjá nánar á bls. 8-9.

Kjörgripir 2017

Af kjörgripum mánaðarins á vef safnsins voru fimm tengdir konum og fimm tengdir körlum, en tveir ótilgreindir eða tengjast báðum kynjum.

Lukkunnar hjól – handrit, óþekktur höfundur

Austrið er rautt – tímarit, útgefandi KÍM

Veðurbók No1 – handrit, Árni Thorlacius

Björt mey og hrein – söngur, Hallbjörg Bjarnadóttir

Svanurinn minn syngur – söngur, Sigurður Ólafsson

Kvennaheimilið Halveigarstöðum – hlutabréf

Líkræða – handrit um Hólmfríði Sigurðardóttur

Byzönsk dómsdagsmynd – drg., Selma Jónsdóttir

Um bókasafn 1817 – bréf, Friedrich Schlichtegroll

Dægradvöl: ævisaga – handrit, Benedikt Gröndal

Katekismus 1617 – bók, Marteinn Lúther

Nóttin var sú ágæt ein – söngur, Þuríður Pálsdóttir

Yfirlit

Tólf sýningar voru á árinu, þar af fimm stórar sýningar eða meðalstórar. Sjö voru samstarfsverkefni við aðila utan safnsins. Gunnar Marel Hinriksson var með leiðsögn á sýningunni *Sjónarhorn* í Safnahúsinu þann 24. september með áherslu á verk á sýningunni sem tengjast galdri og 17. öld.

Gefin var út ein vegleg sýningarskrá, um Sigvalda Kaldalóns, auk þess sem fimm minni sýningarskrár voru gerðar á íslensku og ensku og fjölrítaðar innanhúss. Í lok árs voru lögð drög að upptökum á kynningum, til að auka gildi sýninga á vef safnsins.

TÖLVUREKSTUR

Tölvurekstur sér um að tölvur, netþjónar og netbúnaður safnsins séu í góðu lagi svo ekki verði truflun á starfsemi þess. Tölvurekstur ber ábyrgð á tölvu- og netkerfum safnsins (LBS / Reykholt / Mjódd / Hýsing / VerneGlobal) og að þau virki sem skyldi. Fylgst er með nýjungum og breytingum á þessu sviði svo fyllsta öryggis sé gætt.

Helstu verkefni eru rekstur og umsjón netþjóna, gagnageymslna, netkerfa (póstkerfa, gagnagrunna

og sýndarumhverfis), aðgangsstýringa og notenda-stjórnunar, afritunarlausna og gagnaöryggis, auk eftirlits með vírus- og öryggisvörnum, ráðgjafar um innkaup á búnaði, uppfærslu á hugbúnaði og stýrikerfum, reksturs IP símkerfa, uppsetningar og reksturs öryggismyndavélakerfis.

Uppfærslur, viðbætur og lagfæringar

Snemma árs var ákveðið, í samvinnu við Reiknistofnun HÍ, að safnið færi af netlagi Háskóla Íslands (Hinet). Safnið gerði í framhaldi þjónustusamning við Rannsókn og háskólanet Íslands (Rhnet) um aðgengi að netlagi þess. Við þessar breytingar fékk safnið ný IP-tölu mengi. Samhliða var farið í útboð á nýjum netbúnaði og var tilboði Advania í búnað frá Cisco Meraki samþykkt.

Vélbúnaður netþjóna sem eru utan sýndarumhverfis og/eða keyra sýndarumhverfi safnsins var uppfærður. Samþykkt var tilboð Advania í níu öflugum Dell PowerEdge netþjóna. Hlutverk þeirra eru m.a. vefsafnanir, framleiðslukerfi myndastofu, öryggismyndavélakerfi og afritunarkerfi safnsins. Þá voru settir upp Redhat Enterprise Linux sýndarþjónar fyrir nafnþjónustur, póstsiú, póstgátt, gagnagrunna, *timarit.is*, *skemman.is*, alls 11 þjónar. Einnig var póstþjónn safnsins fluttur á nýtt stýrikerfi, Windows Server 2016 og uppfærður í nýjustu útgáfu Exchange 2016. Ýmsar innri þjónustur fengu einnig stýrikerfisuppfærslur svo sem viðverukerfi, vírusvarnir og prentþjónustur.

Nýtt afritunarkerfi var tekið í notkun. Breyttir tímar í sýndarmálum safnsins kölluðu á einfaldara kerfi og var tekið tilboði frá Advania í kerfi frá Veeam, ásamt innleiðingu.

Opnað var fyrir útboð vegna gagnageymslulausnar safnsins. Mikill tími fór í fundahöld bæði innanlands og erlendis vegna þessa, auk mikillar upplýsingaöflunar. Málinu var ekki lokið í árslok.

Settar voru upp sex gestatölvur á 4.h. fyrir ritvinnslu líkt og áður var hægt á kerfum RHÍ. Samhliða þessu var hannað s.k. kiosk umhverfi, þar sem ýmiskonar notendatölvur tengjast og er stýrt miðlægt. Þar má nefna tölvur fyrir Leitir og Gegni, tölvur í les-herbergjum, fyrirlestrarsal, kennslustofu og lestrar-sal á 1. h., auk notendatölva á sýningum.

Öryggismyndavélum var fjölgað í 39 í húsinu og sá tölvurekstur um innleiðingu og kom að uppsetningu þeirra. Netbúnaður, þar á meðal eldveggir og öryggissía (Forcepoint) voru uppfærð í nýjustu útgáfu. Daglegur rekstur útstöðva er enn fyrirferðarmikill hluti af rekstri. Verkeiðnirnar urðu 483 talsins og fækkar þeim töluvert á milli ára.

Lykiltölur	2016	2017
Heildargagnamagn á diskastæðum	285	330 TB

Lykiltölur	2016	2017
Gagnamagn í gagnaskýi Advania	185	170TB
Netþjónar - Windows	35	34
Netþjónar - Linux	24	31
Sýndarþjónar	26	47
Tölvur starfsmanna	95	105
Tölvur gesta og kiosk þjónustur	40	35
Prentarar og ljósritunarvélur	16	16
Netaðgangs- og öryggisbúnaður	6	8
IP-tölur skráðar í uppflettiskrá	384	368
Annar búnaður eingöngu á innra neti		
IP símtæki	90	92
Öryggismyndavélur	30	39
Netbeinar (switch)	12	13

UPPLÝSINGATÆKNI OG VEF-STJÓRN

Upplýsingatækniþópur greinir, þróar og innleiðir upplýsingatækniverkefni í safninu í samvinnu við aðrar starfseiningar. Verkefnin eru ýmist þróuð innan safnsins eða unnin í samvinnu við aðra, m.a. þjóðbókasöfn Norðurlanda. Unnið var að fjölmörgum verkefnum á árinu. Sum eru ný en önnur hafa verið í vinnslu nokkurn tíma. Það er eðli verkefnanna að vinnu við þau lýkur ekki fyrr en þau eru lögð af, því eftir innleiðingu hefst viðhald og oft þarf að gera breytingar eða bæta við nýjum verkþáttum.

Landsbókasafn.is

Á árinu 2017 starfaði vefhópur með fulltrúum allra sviða og hafði það verkefni að endurskoða aðalvef safnsins með tilliti til innihalds og virkni. Nokkrar breytingar voru gerðar í samræmi við tillögur hópsins. Var m.a. útliti vefsins breytt töluvert.

Vefir fyrir stafrænar endurgerðir

Undanfarin ár hefur safnið byggt upp nokkra vefi fyrir stafrænar endurgerðir, s.s. *timarit.is*, *bækur.is*, *handrit.is* og *islandskort.is*. Var rekstur allra þessara vefja með eðlilegum hætti 2017. Eins og undanfarin ár þá var *timarit.is* langvinsælasti vefur safnsins.

Vefsöfnun

Þrjár heildarsafnanir á íslenska þjóðarléninu .is voru gerðar. Um 62 þúsund lén tilheyrðu þjóðarléninu í lok árs og söfnuðust að meðaltali um 73 milljónir skjala í hverri söfnun. Er þetta svipað magn og 2016. Vikulegum söfnunum á sérvöldum vefjum var einnig

væri að ræða vefi með efni sem skipti máli í þjóðmálaumræðu og að vefirnir væru uppfærðir ört. Einnig var haldið áfram sífelldum söfnunum á völdum vefjum í gegnum RSS fréttastrauma.

Opin Vísindi.is

Vefurinn *opinvisindi.is* er framendi fyrir stafrænt varðveislusafn ritrýndra vísindagreina, doktorsritgerða og rannsóknarita fyrir háskóla landsins. Það byggir á DSpace hugbúnaðinum. Vefurinn var opnaður 2016 og á árinu var haldið áfram að aðlaga DSpace að þörfum háskólanna.

Skemman.is

Vefurinn *skemman.is* er framendi fyrir sameiginlegt stafrænt varðveislusafn íslenskra háskóla fyrir loka-verkefni á bakkalár og meistarastigi. Það byggir einnig á Dspace hugbúnaðinum en ný útgáfa var tekin í notkun á árinu. Með nýju útgáfunni ætti frekari viðhaldsvinna að verða mun einfaldari.

Rafhlaðan.is

Rafhladan.is er stafrænt varðveislusafn Lbs-Hbs. Þar er einkum varðveitt skylduskilæfni sem gefið er út á PDF formi. Þar má nefna skýrslur og greinargerðir stofnana, ráðuneyta og fyrirtækja. Rekstur Rafhlöðunnar var með eðlilegum hætti árið 2017 og voru engar stórar breytingar gerðar á vefnum.

Hljóðsafn

Hljóðsafnið (hljodsafn.landsbokasafn.is) hefur að geyma stafrænt hljóðefni sem Lbs-Hbs varðveitir. Það er efni frá Miðstöð munnlegrar sögu og tónlist úr tón- og myndsafni. Einungis lítill hluti efnisins er aðgengilegur öllum yfir internetið vegna höfundaréttar. Almennigur getur þó nálgast allt efni úr tölvum á 4.h. Hljóðsafnið var alfarið þróað af upplýsingatækniþópi.

Bókunarkerfið

Nýtt bókunarkerfi fyrir hópvinnuherbergin var opnað í ársbyrjun. Gestir safnsins bóka herbergi í gegnum vefinn í stað þess að hringja eða snúa sér til starfsfólks í afgreiðslum. Kerfið reyndist mjög vel og meiri hluti pantana fer þar í gegn. Það auðveldar utanumhald og tölfraði.

Öryggi notenda

Til að bæta öryggi notenda vefja safnsins þá hefur upplýsingatækniþópur haldið áfram að virkja https dulkóðun á vefjum safnsins. Gert er ráð fyrir að allir vefir verði þannig búnir á næsta ári.

haldið áfram á árinu. Um var að ræða vefi sem valdir voru af starfsmönnum skylduskila m.t.t. þess að um

Starfsfólk í heimsókn í varaeintakasafni í Reykholti.

AÐFÖNG OG SKRÁNING

Sviðið ber ábyrgð á þaulsöfnun skilaskylds íslensks efnis og uppbyggingu ritakosts í þágu háskólanáms og rannsóknna, þ.e. innkaup efnis, aðfangaskráningu og utanumhald um ritakaupasjóði Háskóla Íslands og safnsins. Einnig sér sviðið um móttöku gjafa, flokkun, skráningu, bókfræðistjórn og gæðastjórnun í Gegni, auk þess að ganga frá efni til útláns og notkunar. Í árslok 2017 starfaði 21 starfsmaður á sviðinu í 19,95 ársverkum, 18 konur og þrír karlar. Sviðsstjóri er Ragna Steinarsdóttir.

Nýtt bókasafnskerfi fyrir allt landið er í burðarliðnum hjá Landskerfi bókasafna. Margir starfsmenn safnsins tóku þátt í þarfagreiningu fyrir kerfið sem mun taka við af Aleph-kerfinu, sem hýsir Gegni. Hjá Landskerfi bókasafna voru stofnaðir fjórir vinnuhópar og voru starfsmenn sviðsins þátttakendur og hópstjórar í lýsigagnahópi og umsýsluhópi. Hóparnir funduðu reglulega um haustið, skiluðu lokaskýrslu og kynntu niðurstöður fyrir stjórn Landskerfis og á opnum fundi í Norræna húsinu í nóvember.

Í mars var gerður samningur milli VIAF, Landskerfis bókasafna og Lbs-Hbs. OCLC starfrækir VIAF sem er sameiginleg nafnmyndaskrá margra bókasafna, sem leggja til nafnmyndir fyrir persónur, skipulagsheildir, landfræðiheiti og hugverk, en OCLC tengir þær saman í klasa. Aðildarsöfn geta síðan flutt nafnmyndir annarra safna inn í eigin nafnmyndaskrár. Lbs-Hbs ber ábyrgð á lýsigögnum sem lögð eru inn, en Landskerfi bókasafna sér um tæknilega úrvinnslu. Sviðsstjóri aðfangasviðs sótti fund NNG, (Nordic Networking Group on bibliographic and infrastructure topics), sem haldinn var í Konunglega

bókasafninu í Stokkhólmi í maí. Landskerfi bókasafna er einnig þátttakandi í NNG, sem er samstarfsvettvangur norrænna þjóðbókasafna um bókasafnskerfi, bókfræðigögn (lýsigögn), skráningarreglur, skráningarsnið og staðla. Markmið hópsins er að samnýta lýsigögn og skiptast á upplýsingum. Flestir aðilar NNG eru að hugleiða ný bókasafnskerfi eða hafa nýlega innleitt. Starfsmenn sviðsins sjá um kennslu tveggja námskeiða í upplýsingafræði við Háskóla Íslands og kennslan fór fram í safninu.

AÐFÖNG OG GJAFIR

Helstu verkefni aðfanga eru kaup á gögnum fyrir safnið og fræðasvið/deildir HÍ, s.s. pöntun, móttaka og aðfangaskráning. Auk þess sér faghópurinn um móttöku og aðfangaskráningu gjafa. Söfnun og greining á tölfraðigögnum er stór þáttur í starfsemi. Bókavalshópur sér um val á bókum sem keyptar eru fyrir sjóði safnsins, t.d. bækur íslenskra höfunda sem þýddar hafa verið á erlend tungumál og annað efni sem fjallar um Ísland og ekki berst í

skylduskilum (Islandica Extranea). Unnið var að samræmingu í aðfangabætti Gegnis í samstarfi við Landskerfi þar sem áherslan var á undirbúning fyrir flutning gagna í nýtt bókasafnskerfi.

Gagnakaup safnsins og Háskóla Íslands

Lbs-Hbs varði til gagnakaupa á árinu 2017 um 17.5 milljónum króna sem skiptast þannig:

Gagnakaup Lbs-Hbs m. kr.	2016	2017
Bækur	5.5	5.3
Tímarit	6.5	5.6
Tón- og myndefni	0.7	0.6
Landsaðgangur	4.0	4.1
Rafrænar séráskriftir	1.7	1.9
Alls	18.4	17.5

Fjárveiting frá fræðasviðum og/eða einstökum deildum Háskóla Íslands til safnsins vegna kaupa á bókum, tímaritum og gagnagrunnum á árinu 2017 var sem hér segir:

Fjárveiting sviða HÍ m. kr.	2016	2017
Félagsvísindasvið	12.7	10.7
Heilbrigðisvísindasvið	3.2	3.2
Hugvísindasvið	9.0	9.0
Menntavísindasvið	0.6	0.5
Verkfræði- og náttúruvísindasvið	15.3	14.8
Alls	40.8	38.2

Landspítali-Háskólasjúkrahús kaupir enn fremur efni fyrir Heilbrigðisvísindasvið og Menntavísindasvið sér um innkaup fyrir sitt bókasafn. Heildarinnkaup safnsins fyrir HÍ voru rúmar 34.8 milljónir króna, sem eru 3.4 milljónum lægri upphæð en áætluð fjárveiting fræðasviða og/eða deilda Háskóla Íslands var og helgast það fyrst og fremst af hagstæðu gengi íslensku krónunnar á árinu. Þessum fjármunum var ráðstafað í náinni samvinnu við háskólakennara og/eða bókasafnsfulltrúa deildanna og skiptist í:

Gagnakaup sviða HÍ m. kr.	2016	2017
Bækur og myndefni	9.5	6.1
Tímarit	10.5	9.5
Rafrænar séráskriftir	22.1	19.2
Alls	42.1	34.8

Auk þessa greiddi Háskóli Íslands miðlægt vegna Landsaðgangs að rafrænum tímaritum og gagnasöfnum, og fyrir séráskriftir að öðrum gagnasöfnum svo sem JSTOR og CSA:

Miðlæg gagnakaup HÍ m. kr.	2016	2017
Landsaðgangur	40.0	39.6
Rafrænar séráskriftir	7.3	6.7
Alls	47.3	46.3

Gjafir

Safninu bárust óvenju margar gjafir á árinu. Lætur nærri að fjöldi gjafa hafi tvöfaldast. Þónokkrar stofnanir og fyrirtæki hafa á undanförunum árum annað hvort lagt söfn sín niður eða skorið niður safnkostinn. Af þeim ástæðum tók safnið m.a. við bókum frá Landsbankanum, Símanum, Samtökum ferðapjónustunnar, Veiðimálastofnun og Umhverfisstofnun. Í samstarfi við Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur tók safnið við bókasafni Thors Vilhjálmssonar rithöfundar sem erfingjar Thors gáfu stofnuninni, en bækurnar eru skráðar og vistaðar í safninu. Meðal annarra veglegra bókgjafa einstaklinga má nefna bókgjöf Þrastar L. Gylfasonar á sviði stjórnmálafræði og alþjóðamála, bækur Martins Regal á sviði bókmennta, leiklistar og kvikmynda, bækur Svavars Gestssonar, m.a. bækur tengdar starfi hans sem sendiherra í Kanada og bækur Björns Birgis Þorlákssonar sem undanfarið hefur fært safninu nýjar bækur að gjöf á ýmsum sviðum. Þá fær safnið reglulega bókgjafir frá innlendum og erlendum stofnunum, t.d. Helvetia (menningarstofnun í Sviss), Japan Foundation og NIAS (Norræn stofnun í asískum fræðum), Þróunarsamvinnustofnun og ýmsum ráðuneytum.

Samkvæmt samstarfssamningi við Miðstöð íslenskra bókmennta fær safnið eintök af þeim þýðingum íslenskra bókmennta sem Miðstöðin styrkir. Fjöldi bóka barst frá Miðstöðinni á árinu og eins fékk safnið eldri þýðingar frá Rithöfundasambandi Íslands í tengslum við samninginn.

SKYLDUSKIL

Í skylduskilum er unnið að móttöku, innheimtu og ráðstöfun nýs íslensks efnis skv. lögum um skylduskil. Enn fremur er unnið að frágangi og aðfangaskráningu eldra efnis sem berst og reynt að útvega það sem á vantar, hvort sem um er að ræða bækur, tímarit eða annað efni, ápreifanlegt eða stafrænt. Haldið er saman tölulegum upplýsingum um blöð, tímarit, ársskýrslur, smækki og fleira. Enn fremur eru sendar upplýsingar til Hagstofu Íslands um blaða- og tímaritaútgáfuna, tegundir hennar og tíðni eftir efni.

Rafhláðan

Aðferðir við söfnun og varðveislu efnis sem verður til stafrænt eru í sífelldri þróun og starfsfólk safnsins reynir að tileinka sér nýja þekkingu. Rafrænn hluti skylduskila fer vaxandi svo sem söfnun efnis og móttaka þess og val á vefsíðum sem vefsafnanir eiga að ná til. Rafrænt efni er annars vegar aðgengilegt í *rafhladan.is* sem er varðveislusafn fyrir útgefið íslenskt efni sem verður til stafrænt, eða á *tímarit.is*, sem hýsir bæði stafrænt efni og stafrænar endurgerðir. Lýsigögn verkanna í Rafhlöðunni eru afrituð úr Gegni með vélrænum hætti og efnið er ýmist sótt

af starfsmönnum safnsins eða að stofnanir, einstaklingar og fyrirtæki senda inn efni. Í safninu voru um 12.400 einingar í lok árs.

Vefsafnanir

Íslenskum vefsíðum er safnað reglulega í *vefsafn.is*. Enn sem fyrr er safnað þrisvar á ári öllu sem er á léninu .is ásamt völdum erlendum lénnum. Sömuleiðis eru gerðar vikulegar safnanir, einkum af síðum miðla sem breytast ört. Fjöldi vefja í reglulegri söfnun eru um hundrað. Þá er og safnað efni af öðrum lénnum en .is, einkum efni er varðar Ísland og Íslendinga erlendis. Slíkar slóðir voru 2044 um áramót. Viðburðasöfnun á árinu var ein, vegna alþingiskosninga í október. Nú eru rúmlega 3.9 milljarðar skjala í safninu eða um 84 terabæt. Fjöldi vefsetra sem tilheyra .is voru í árslok rúmlega 62 þúsund.

Aðföng og frágangur prentaðs efnis

Bækur og annað prentefni er skráð skemmri skráningu ef ekki er til skráningarfærsla, eintök tengd við færsluna og ákveðið hvert ritið á að fara; skráning, bókband o.s.frv. Tímarit eru öll móttækin í Gegni, ýmist í eintakapætti, ellegar notast við þær spár sem gerðar hafa verið fyrir valda titla. Meðal afreka ársins var að fylla inn í nánast allar vantanir í varðveittum eintökum af *Skólablaði MR*.

Innheimta og gjafir

Eins og áður voru keyrðir listar úr Gegni til að fylgjast með útgáfu sem önnur söfn eiga, en Lbs-Hbs ekki. Einnig er fylgst með bókafréttum í blöðum, *Bókatiðindum*, fréttum og á netinu til að hafa upp á efni, bæði prentuðu og á rafrænu formi, sem og hljóðefni. Þá berast oft ábendingar um rit sem vantar. Prentun íslenskra rita erlendis fer sífellt vaxandi. Skylduskilin hafa því færst að nokkru frá íslenskum prentsmiðjunum til útgefenda sjálfra. Útgefendum var sent bréf um haustið og þeir minntir á að skila ef prentað er erlendis. Félag íslenskra bókaútgefenda, FÍBÚT, gekk einnig í málið og minnti sína félagsmenn á breytta stöðu. Hringingar og tölvupóstar eru helstu innheimtuaðferðir. Reglulega er sótt til ákveðinna prentsmiðja og eins útgefenda sem þess hafa óskað, til að liðka fyrir skilum. Nokkuð barst af efni að gjöf frá einstaklingum og stofnunum, mismikið að vexti.

TÍMARIT OG GREINISKRÁNING

Tímaritahald sér um innkaup, skráningu og umsýslu tímarita safnsins og Háskóla Íslands. Ákvörðun um hvaða efni er keypt fyrir HÍ er að mestu hjá kennurum og miðast við það fé sem einstakar deildir ákveða til ritakaupa. Á árinu 2017 voru 383 tímaritaáskriftir greiddar af HÍ og 314 af ritakaupafé

safnsins, samtals 697 titlar. Að auki koma enn mörg tímarit að gjöf, en þeim fer fækkandi. Umsjón með skráningu tímaritsgreina í Gegni er einnig í höndum faghópsins sem og skráning og umsýsla ársskýrslna. Um 150 tímarit eru greiniskráð að staðaldri í Gegni og um skráninguna sjá aðildarsöfn Gegnis, eða 11 söfn, hvert eftir sínu fræða- eða áhugasviði. Tímarit sem Lbs-Hbs greiniskráir eru um 100. Huga þarf að samræmi við skráningu á *tímarit.is*, en greiniskráning í Gegni er forsenda þess að titlar greina birtist rétt á *tímarit.is*.

Á árinu var gert átak í grisjun erlendra tímarita og tiltekt í geymslum safnsins í kjallara og í Mjódd. Megnið af erlendum tímaritum safnsins í Mjódd voru grisjuð, um 100 titlar.

Finna tímarit

Skráin um rafræn tímarit, *Finna tímarit* frá ExLibris, er notuð af öllum háskólasöfnum í landinu. Í skránni eru tenglar við rafræn tímarit, bæði þau sem eru í Landsaðgangi og í séráskriftum háskóla auk fjölda tímarita sem eru í opnum aðgangi. Samtals eru þar um 30 þúsund titlar.

Alþjóðlegt bóknumér ISBN

Úthlutað var 55 númeraröðum á árinu og 180 stökum númerum. Heildarskrá yfir íslenska útgefendur, sem send var til alþjóðaskrifstofunnar í júlí, inniheldur 4.917 færslur að meðtöldum upplýsingum um einstaklinga sem fá stök ISBN númer.

Alþjóðlegt tímaritsnúmer ISSN

Úthlutað var 132 ISSN númerum á árinu, að meirihluta fyrir tímarit í stafrænni endurgerð á *tímarit.is*. Heildarfjöldi færslna fyrir íslensk tímarit í ISSN skránni var um áramót 3.064 færslur.

Alþjóðlegt nótnúmer ISMN

Úthlutað var 4 númeraröðum og 6 stökum ISMN númerum á árinu. Frá upphafi hefur verið úthlutað 21 númeraröð og 20 stökum númerum. Skrá yfir íslenska útgefendur sem send var til alþjóðaskrifstofunnar í júlí inniheldur 32 færslur.

BÓKASKRÁNING

Meginverkefni faghópsins er að skrá, flokka og lykla prentaðar bækur og bæklinga, bæði íslenskt og erlent efni, sem keypt er fyrir safnið sjálft og fyrir Háskóla Íslands. Ennfremur efni sem berst í bóka-gjöfum, en gjafir árið 2017 voru um tvöfalt fleiri en árið áður. Einnig eru skráðir kaflar úr erlendum bókum sem innihalda efni er varðar Ísland eða er eftir Íslendinga. Allir skrásetjarar taka nú þátt í því að greiniskrá úr tímaritum. Efnisorð eru sett á loka-ritgerðir frá HÍ sem varðveittar eru í Skemmunni en tæplega 3.000 nemendur útskrifuðust á árinu. Samkvæmt skráningarreglum RDA, sem teknar voru upp

í fyrra, þarf nú að skrá sitthvora færsluna fyrir efni sem bæði kemur út á prenti og rafrænt, en við það eykst umfang skráningar talsvert.

Tiltektarverkefni og lagfæringar

Á árinu var unnið að ýmsum lagfæringum og leiðréttingum í Gegni. Farið var yfir flokkstölur sem af-lagðar höfðu verið í Deweykerfinu frá og með 23. útg. Einnig var eitthvað um endurflokkun. Þegar er-lendir rafrænir bókapakkar hafa verið keyrðir inn í Gegni þarf að fara yfir skráningu, lagfæra og sam-ræma nafnmyndir. Átak var gert í skráningu á raf-rænum skýrslum frá fyrirtækjum og stofnunum, sem safnast höfðu upp í Rafhlöðunni. Nú er reynt að skrá þetta efni jafnóðum. Tiltekt hefur staðið yfir í geymslu 6 í kjallara Þjóðarbókhöfðinu og heilmikið efni komið til skráningar. Hluti þess fór í öskjur fyrir dægurprent í Íslandssafni. Einnig var farið yfir skrán-ingu kennslubókasafns Þjónustusviðs í kjallara. Prentanir sem ekki voru til á Varðveislusviði voru fluttar þangað svo úr varð heilt safn, en eintök Þjónustusviðs flutt í geymslusafn í Mjódd.

Íslensk útgáfuskrá, bókfræðistjórn nafn-myndagrunns og gæðaeftirlit

Skrá um íslenska útgáfu er dregin úr Gegni og birt á *utgafuskra.is*. Skráin er uppfærð vikulega og bók-fræðifærslur sem eiga að birtast í skránni eru kóðaðar og gögnin leiðrétt. Bókfræðileg stjórn Gegnis fer að öllu jöfnu fram í svokölluðum nafn-myndagrunni og sú vinna er nær öll á hendi skrá-setjara Lbs-Hbs. Í nafnmyndagrunni birtast tilvísanir mannanafna, landfræðiheita, stofnananafna og almennra efnisorða. Þar eru alnafnar aðgreindir og gerðar samræmdar nafnmyndir fyrir sígild verk eins og Biblíuna og ýmis fornrit. Áfram var unnið að ýmsum sérverkefnum til að auka gæði og bæta leitarheimtur s.s. sameiningar á tvöföldum færslum, samræma skráningu ritraða, efnisorðavinna og kóðun og viðbætur við færslur fyrir þýðingar á ís-lenskum bókmenntaverkum.

Skráningarþjónusta

Safnið býður nú upp á skráningarþjónustu gegn gjaldi fyrir söfn og stofnanir þar sem aðföng eru lítil. Í þjónustunni felst flokkun, skráning og tenging rita í Gegni. Einnig kjálmerking sé þess óskað. Nokkur söfn nýttu þessa þjónustu á síðasta ári.

TÓN- OG MYNDSKRÁNING

Faghópurinn sér um skráningu efnis sem er á öðru formi en prentuðu. Meginviðfangsefnið er skráning íslenskra og erlendra hljóðrita og kvikmynda, en einnig eru skráðar nótur, hljóðbækur, rafbækur, spil og margmiðlunargögn. Þá sér hópurinn um að kóða bókfræðifærslur sem eiga að birtast á *utgafuskra.is*, fara yfir skráningu og leiðrétta gögn ef þess þarf.

Hópurinn hefur einnig, í samvinnu við Landskerfi bókasafna, umsjón með gæðaeftirliti á rafrænum tenglum í Gegni. Öll vinna við viðhald rafrænna tengla í bókfræðigrunni fer fram í safninu og þaðan fá önnur aðildarsöfn Gegnis upplýsingar um færslur sem þarf að fara yfir.

Rafhlöðan

Annað verkefni er umsjón með skráningu í Raf-hlöðuna, en þar er vistað efni sem gefið er út á raf-rænu formi, einkum pdf-skjöl, epub og mobi. Efnið er að öllu jöfnu skráð í Gegni og færslan flutt yfir í Rafhlöðuna með vélrænni keyrslu. Bókfræðifærslur sem koma frá öðrum söfnum og eiga heima í Raf-hlöðunni eru kóðaðar, en þessi vinna er unnin í sam-starfi við skylduskil. Jafnframt er farið yfir skráningar á rafrænu efni í Gegni og leiðrétt ef þess þarf.

Hljóðsafn

Þá er unnið að því að bæta upplýsingum í gamlar skráningarfærslur hljóðrita í Gegni og lagfæra vegna Hljóðsafns. Í Hljóðsafni eru vistuð stafræn afrit af 78 snúninga plötum, diskum, snældum og vefútgáfu til varanlegrar varðveislu, en skráning í Gegni þarf að vera í samræmi við það efni sem skráð er í Hljóðsafn. Tekin eru fyrir ákveðin ár í senn við þessa vinnu, auk þess sem til fellur hverju sinni.

Tónlistarsafn Íslands

Tónlistarsafn Íslands sameinaðist Lbs-Hbs á árinu. Skráning nótta, bóka og hljóðrita í eigu TÍ verður því stórt viðbótarverkefni hjá faghópnum. Efnið verður yfirfarið og athugað hvort það hafi skilað sér í Lbs-Hbs og í hvaða ástandi, áður en hægt er að taka ákvörðun um hvað tekið verður inn. Það sem ekki er tekið inn, fer í Amtbókasafnið á Akureyri, Listahá-skóla Íslands, Bókasafn Hafnarfjarðar og Borgar-bókasafn eftir því hvar efnið vantar.

GÆÐASTJÓRN GEGNIS

Gæðastjórn Gegnis er unnin í nánu samstarfi við Landskerfi bókasafna sem rekur bókasafnskerfið Gegni og leitarvefinn *leitir.is*. Safnið á tvo fulltrúa í skráningarráði Landskerfis, Helgu Kristínu Gunnars-dóttur og Hallfríði Hr. Kristjánsdóttur. Ragna Stein-arsdóttir er fulltrúi safnsins í efnisorðaráði og er jafnframt ritstjóri efnisorða. Bæði ráðin starfa á vegum Landskerfis bókasafna. Safnið á einnig tvo fulltrúa í gæðahópi Gegnis en hann gegnir lykilhlut-verki við þróun og þegar kemur að prófunum á nýjum uppfærslum og útgáfum kerfisins, þ.m.t. *leitir.is*. Gæðastjóri og fagstjórar sjá um að svara erindum á netfanginu *gegnir@landsbokasafn.is*. Að meðaltali bárust 15 erindi á mánuði árið 2017. Gæðastjóri Gegnis er Hallfríður Hr. Kristjánsdóttir.

Handbók skrásetjara Gegnis

Safnið heldur úti Handbók skrásetjara Gegnis (HASK), sem er veflægt vinnutæki allra skrásetjara landsins og er aðgengileg á vefnum *hask.landsbokasafn.is*. Gæðastjóri er ritstjóri handbókarinnar, en í ritstjórn sitja að auki tveir starfsmenn bókaskráningar. Ritstjórn fundar reglulega og uppfærir handbókina í samræmi við alþjóðlegar skráningarreglur og staðla, ákvarðanir skráningarráðs og ábendingar sem berast. Heimsóknir á vefinn voru rúmlega 10.000, flestar í nóvember og fæstar í júlí.

Helstu verkefni ársins

Nýjar alþjóðlegar skráningarreglur, RDA, hafa nú að fullu verið innleiddar í bókfræðiskráningu í Gegni. Lbs-Hbs gegndi veigamiklu hlutverki í innleiðingarferlinu ásamt skráningarráði Gegnis og öðrum hagsmunaaðilum. Árið 2017 var unnið að ýmsum verkefnum sem tengjast innleiðingunni, svo sem afturvirkum breytingum á bókfræðigrunni Gegnis til að samræma eldri og nýrri gögn. Einnig uppfærslu nafnmyndagrunns Gegnis, þannig að hann vinni betur með RDA gögnum í bókfræðigrunninum og sé tækur í alþjóðlega nafnmyndasamvinnu, t.d. með VIAF. Þá fór einnig talsverð vinna í að uppfæra annars vegar *Handbók skrásetjara* og hins vegar námsgögn fyrir nýja skrásetjara til samræmis við nýju skráningarreglurnar. Gerð var könnun meðal skrásetjara um innleiðinguna og var svörun mjög góð. Almennu gekk skrásetjurum vel að vinna skv. RDA. Gerð verður grein fyrir niðurstöðum könnunarinnar í *Bókasafninu* 2018.

Rýnihópur um *leitir.is* starfaði á árinu og skilaði niðurstöðum og tillögum til umbóta til Landskerfis

bókasafna. Niðurstöðurnar voru einnig nýttar við þarfagreiningu á nýju bókasafnskerfi.

Leitarvél fyrir nýtt undirsafn um þýðingar á íslenskum verkum var opnuð á árinu á vefnum *utgafuskra.is*. Verkefnið er liður í samstarfi safnsins við Miðstöð íslenskra bókmennta og markmiðið að gera upplýsingar um þýðingar á íslensku efni aðgengilegri fyrir almenning, útgefendur og aðra hagsmunaaðila. Undirsafnið byggist á útdrætti gagna í Gegni og var kynnt á þýðendaþingi í Veröld, húsi Vigdísar, haustið 2017.

Fræðsla og alþjóðleg samvinna

Skilyrði fyrir skráningarleyfi í Gegni er að sótt sé þriggja daga námskeið sem haldið er reglulega á vegum Landskerfis. Gæðastjóri sér um að kenna námskeiðið og setja saman námsgögn. Starfsmenn Aðfangasviðs aðstoða við kennsluna. Tvö slík námskeið voru haldin 2017, í mars og október. Fræðslufundir fyrir skrásetjara eru að jafnaði haldnir tvisvar á ári í Þjóðarþóklöðu og eiga starfsmenn skráningar og gæðastjóri Gegnis drjúgan þátt í mótun dagskrár og flutningi erinda. Einungis einn fundur var haldinn á árinu og fluttu starfsmenn sviðsins þar fjögur erindi.

Gæðastjóri situr fyrir hönd safnsins í ritnefnd EURIG (European RDA Interest Group). Ritnefndin hittist árlega í tengslum við aðalfund EURIG og heldur fjarfundi um allar breytingar og breytingartillögur á RDA skráningarreglunum. Árið 2017 var fundað í Flórens. Gæðastjóri, ásamt starfsmanni frá Landskerfi, sat einnig vinnustofu um Bibframe gagnasniðið, sem enn er í þróun, en mun líklega taka við af Marc21 gagnasniðinu sem nú er notað í Gegni.

Þéttiskápar í varaeintakassafni í Reykholti.

VARÐVEISLA OG STAFRÆN ENDURGERÐ

Sviðið ber ábyrgð á varðveislu íslensks safnkosts, þ.e. handritum og einkaskjölum, sérsöfnum og öllu útgefnu íslensku efni skv. lögum um skylduskil, nema kvikmyndum, útvarps- og sjónvarpsefni. Sviðið hefur umsjón með forvörslu, bókbandi, umbúnaði, stafrænni endurgerð, útlánum á lessal, ásamt annarri þjónustu við þá safngesti sem nota safnkostinn. Í lok ársins var fjöldi starfsfólks 22 en ársverk voru 18.65, ellefu karlar og ellefu konur. Sviðsstjóri er Örn Hrafnkelsson.

FORVARSLA OG BÓKBAND

Á viðgerðarstofu er unnið að forvörslu og viðgerðum á handritum og prentuðum ritum. Forvörður er einnig til ráðuneytis um og ber ábyrgð á viðhaldi, varðveislu og umbúnaði ritakosts í safninu. Á undanförnum árum hefur sú breyting átt sér stað að verulega hefur dregið úr bókbandi á nýjum ritum en vægi viðgerða og endurbands gamalla bóka úr eigu safnsins hefur aukist til muna. Tveir bókbíndarar hafa minnkað starfshlutfall við sig og staðinn var ráðinn nemi í forvörslu, sem verður forverði til aðstoðar. Bókbandsverk á árinu 2017 voru alls 39.383 (45.497) einingar.

MYNDASTOFA

Stafræn endurgerð er fastur liður í starfsemi safnsins og á hverju ári bætist við, en mismunandi eftir efnisflokkum. Í myndastofu er unnið að stafrænni endurgerð blaða, tímarita, bóka, handrita og annars efnis, myndatöku að beiðni notenda

safnsins og vegna sýninga og viðburða í safninu. Eins og undanfarin ár voru tímarit meginhluti þess efnis sem myndað var á árinu. Teknar voru 182.778 (205.861) myndir. Ítarlegri upplýsingar um myndað efni eru í töflu 5.5. í kafla um árstölur. Myndað efni skiptist í meginatriðum svo:

Myndað efni	Fjöldi bls.
Blöð og tímarit	101.478
Bækur	48.546
Handrit	25.669
Kort	9
Ekki til birtingar	356
Fylgiefni fyrir Hljóðsafn	5.238
Einkaskjöl	1.482
Fyrir Rafhlöðuna	0
Alls	182.778

Alls voru komnar um 5.4 milljónir mynda á *tímarit.is*, en rúmlega 100 þús. blaðsíður bættust við á árinu. Á *bækur.is* var fjöldi rita orðinn um 1.600 eða um

465 þús. bls. Á vefnum *handrit.is* eru alls um 2.300 mynduð handrit og þar af á Lbs-Hbs um 2.000 handrit, alls um 500 þús. bls. Á *islandskort.is* eru 785 kort frá árunum 1544-1951 og yfir þúsund útgáfur. *Íslensk bókaskrá 1534-1844* er tengd við *bækur.is*, þannig að nákvæmar bókfræðifærslur tengjast hverri bók. Nokkur kostuð verkefni voru unnin, aðallega tengd *timarit.is*, en sóst er eftir ritrýndum íslenskum tímaritum og tímaritum sem koma ekki lengur út. Sjá nánar töflu 5.5.

HANDRITASAFN

Meginhlutverk er að annast söfnun, varðveislu, skráningu og rannsóknir íslenskra handrita og skjala sem ekki heyra undir lögbundin skil til Þjóðskjalasafns eða héraðsskjalasafna. Starfsfólk skráir handrit og einkaskjalasöfn, annast kynningar fyrir nemendahópa, þjónustar safngesti á sal, sinnir upplýsingaþjónustu, aðstoðar við sýningar og heldur úti síðu á samfélagsmiðlum til að kynna starfsemina.

Aðföng

Skráðar voru 66 afhendingar í aðfangabók á árinu, handrit og einkaskjalasöfn. Meðal aðfanga voru gögn Valtýs Péturssonar, Kínversk-íslenska menningarfélagsins, Hins íslenska bókmenntafélags, Guðrúnar Sveinbjarnardóttur, Ísólfs Pálssonar, Thors Vilhjálmssonar, Auðar Laxness og eitt bréf frá Hannesi Hafstein til móður sinnar, Kristjönu Gunnarsdóttur Havstein dagsett 2. janúar 1901.

Skráning aðfanga

Áfram var unnið að skráningu úr aðfangaskrá 1964–2013. Í árslok 2017 var búið að skrá 1.287 handrit úr aðföngum og einnig setja upplýsingar um efnið á *handrit.is*. Auk þess voru 293 einkaskjalasöfn sett á safnmark og gengið frá í öskjur. Þá var gengið frá ýmsum einkaskjalasöfnum (skipt um umbúnað og gerð skrá o.fl.) s.s. Árna Björnssonar, Páls Ísólfs-sonar, Einars Olgeirssonar og fleiri.

Samskrá handrita – *handrit.is*

Haldið var áfram skráningu á *handrit.is*, sem er samskrá og rafrænt gagnasafn íslenskra handrita sem varðveitt eru í handritasafni, Stofnun Árna Magnússonar og Árnasafni í Kaupmannahöfn. Í árslok 2017 höfðu 6.013 (5.792) handrit í vörslu Lbs-Hbs verið frumskráð, fjöldi myndaðra handrita var 1.605 (1.539) og fjöldi mynda 435.769 (409.604). Á árinu 2017 var lögð áhersla rímnahandrit og handrit úr Hafnardeild Hins íslenska bókmenntafélags (ÍB). Einnig var lokið við að mynda handrit úr Reykjavíkurdæld félagsins (ÍBR) að undanskildum örfáum sem eru of viðkvæm til myndunar. Einnig var lokið við að mynda handrit vegna verkefnis um Jón Árnason (sjá neðar). Þá voru skráð mörg handrit frá Magnúsi í Tjaldanesi, sem til stendur að mynda á árinu 2018.

Skráning einkaskjalasafna – *einkaskjol.is*

Skráning á *einkaskjol.is* var í biðstöðu á árinu 2017 vegna annarra verkefna. Kvennasögusafn og Miðstöð munnlegrar sögu unnu að skráningu á sínum gögnum í þennan grunn sem var opnaður árið 2015. Í árslok voru komnar skráningarfærslur fyrir 62 (62) söfn úr handritasafni, en 110 (94) frá Kvennasögusafni og 112 (89) frá Miðstöð munnlegrar sögu. Árið 2015 var einnig opnaður vefurinn *einkaskjalasafn.is*, sem er hýstur hjá Þjóðskjalasafni, en hann er samskrá íslenskra skjalasafna. Alls voru þar um 6.300 færslur í árslok, þar af 282 frá handritasafni.

Samfélagsmiðlar

Samfélagsmiðlar voru notaðir til að kynna efni úr handritasafni. Á fésbókarsíðu þess voru birtar ljósmyndir og kynningar á ýmsum gögnum og handritum og var síðan með 1.462 fylgjendur í árslok.

Íslenskar þjóðsögur og ævintýri

Lbs-Hbs tók þátt í Rannís verkefninu *Íslenskar þjóðsögur og ævintýri: tilurð, samhengi og söfnun* sem lýtur m.a. að skráningu og myndun á bréfaskiptum Jóns Árnasonar og þjóðsagnahandritum hans. Alls hafa 27 handrit verið skráð og mynduð á *handrit.is*. Á árinu voru einkum skráð og mynduð bréf, en það var Fjöla María Jónsdóttir sem vann að því. Lauk hún við að skrá 1.096 sendibréf til og frá Jóni Árnasyni. Verkefninu lauk formlega í árslok 2017.

Vinnuhandbók

Ítarleg vinnuhandbók handritasafns var sett á Inn- gang. Þar er að finna upplýsingar um sögu handritasafns, fyrri starfsmenn, safnkost, vinnuferli og annað sem snýr að daglegum störfum.

Sýningar

Gögn úr handritasafni voru notuð í eftirtöldum sýningum: *17. öldin í handritasafni – fjögurra alda minning Hólmfríðar Sigurðardóttur (1617-1692)* og „Myndaði jeg stafi og marga dráttu...“ Benedikt Gröndal í tengslum við Bókmenntahátíð í Reykjavík. Þá eru sem fyrr ýmis gögn á sýningunni *Sjónarhorn* í Safnahúsinu þar sem starfsfólk handritasafns var með kynningar við nokkur tækifæri á árinu.

Leikminjasafn Íslands

Þann 1. des. hóf Margrét Gunnarsdóttir sagnfræðingur störf í tímabundnu hlutastarfi við flokkun og skráningu á gögnum Leikminjasafns Íslands.

Heimsóknir

Á árinu komu háskólanemar úr sagnfræði, þjóðfræði, íslensku og fleiri fögum og fengu kynningu á sögu, hlutverki, skrá og safnkosti handritasafns. Þá komu ýmsir gestir í heimsókn s.s. frá Skotlandi, Þýskalandi, Japan, Færeyjum og Póllandi.

100 ára fullveldi - R1918

Í lok árs var hafist handa við að finna dagbókarbrot, bréf og fréttir frá árinu 1918 til upplestrar á RÚV. Verkefnið er í samstarfi við Listahátíð í Reykjavík og RÚV og hluti af 100 ára fullveldisafmæli Íslands.

Annað

Þá sinnti starfsfólk fyrirspurnum, útlánum handrita, millisafnalánnum, gestum á lessal, strikamerkingum, umbúðaskiptum, frágangi o.s.frv. Þess má geta að ýmsir fræðimenn gáfu út rit og fengu viðurkennningar á verkum sem byggðu á safnkosti handritasafns, s.s. Guðrún Ingólfssdóttir fyrir bókina *Á hverju liggja ekki vorar gömlu kellíngar* og Viðar Hreinsson fyrir *Jón lærði og náttúru náttúrunnar*.

ÍSLANDSSAFN

Meginhlutverk Íslandssafns er að þaulsafna gögnum útgefnum á Íslandi í prentuðu formi eða á öðrum miðlum, búa í hendur notendum og varðveita handa komandi kynslóðum, svo og að afla hliðstæðra gagna sem gefin eru út erlendis og varða Ísland og Íslendinga. Afgreiðsla Íslandssafns er á 1. h. safnsins. Þar eru veittar upplýsingar og prentuð rit sótt fyrir notendur til afnota á lestrarsal. Meðal fastra verkefna hvers árs er að fara yfir safnkostinn og eldri ritum sem safninu hefur áskotnast bætt við. Einnig þarf að flokka og ganga frá svokölluðu dægurprenti t.d. bæklingum og auglýsingum sem sífellt bætist við. Samkvæmt Gegni bættust um 9000 strikamerkjaeiningar við safnkost Íslandssafns árið 2017.

Röðun safnkosts

Í lok árs hófst undirbúningur vegna breytinga á upp-röðun safnkosts Íslandssafns, þannig að í byrjun árs 2018 yrði nýjum safnkosti raðað eftir stærð í að-fangaröð, í stað röðunar eftir Dewey. Númer á strikamiðum segja til um hvar ritið er staðsett. Safn-deildir verða fjórar: oktavó, kvartó, folíó og folíó yfir-stærð. Strikamiðaraðirnar verða því fjórar IS8- fyrir oktavó, IS4- fyrir kvartó, IS2- fyrir folíó og IS1- fyrir folíó yfirstærð. Á eftir þessum númerum koma bók-stafir og tölustafir í hlaupandi röð. Dæmi: IS4-A0001 - IS4-A9999, þá tekur við IS4-B0001 o.s.frv. Þannig er auðveldara að halda utan um hve mikið hillupláss þarf ár hvert og áætla fram í tímann. Þá þarf ekki lengur að færa efni til að koma ritum fyrir. Ekki er átt við eldri safnkostinn, en þétt verður í hillum þannig að hvergi verði auð pláss. Þá hófust tilraunir með skráningu og tengingu dægurprents safnsins í Gegni, en það efni hefur ekki áður verið skráð þar. Í safninu eru um 2.200 öskjur.

Stafræn endurgerð fyrir timarit.is

Í Íslandssafni er sífellt unnið að því að bæta tíma-ritum og dagblöðum á *timarit.is* en stefnt er að því að flest tímarit og blöð sem ekki eru lengur í útgáfu

séu á vefnum. Jafnframt eru árlega gerðir nokkrir samningar um stafræna endurgerð við útgefendur tímarita sem enn eru gefin út. Árið 2017 bættust 60 tímaritatitlar við vefinn eða 183.221 bls. en heildar-fjöldi bls. í árslok var 5.460.098.

Gestir Íslandssafns

Gestir á lestrarsal 1.h. árið 2017 voru 3.475 (3.422) samkvæmt skráningu í gestabók. Gestum hefur því fjölgað á milli í ára, en síðustu ár hefur gestum farið fækkandi og má það m.a. rekja til þess að nú geta allir sótt sér þjónustu Íslandssafns og handritasafns á netinu í meira mæli en áður.

Varaeintakasafn í Reykholti

Varaeintakasafn Íslandssafns er varðveitt í Reykholti og þar eru hýst varaeintök hvers árs af bókum, tíma-ritum, dagblöðum og dægurprenti. Varaeintök af tónlist, myndefni og tölvuefni eru varðveitt í Þjóðar-bókhöfðu. Í Reykholti er starfsmaður í hálfu starfi við að ganga frá efni, sem árlega berst úr aðalsafni, venjulega að vori. Auk þess liggur þar töluverður forði af tímaritum og skýrslum frá því fyrir 2005, sem ekki hefur verið eintakstengdur. Unnið er að því að eintakstengja og raða þeim þegar gengið hefur verið frá sendingu hvers árs. Tveir starfsmenn Íslands-safns og einn starfsmaður Aðfangasviðs fara reglu-lega í Reykholt til að eintakstengja og raða eldri tímaritum og ársskýrslum. Árið 2017 bættust tæplega 4.375 (5000) strikamerkjaeiningar við vara-eintakasafnið.

Ritakaup og gjafir

Íslandssafni ber að hafa uppi á efni sem gefið er út erlendis og varðar Ísland og Íslendinga og afla þess. Á það bæði við um prent og annað útgefið efni. Oftast þarf að kaupa þessi verk og þau eru talin með öðrum ritakaupum. Reynt er að fylla í eyður og nú sem endranær var unnið úr gjöfum sem borist hafa. Einnig var töluvert um að starfsmenn Íslandssafns fóru, ásamt starfsfólki af Aðfangasviði, í bókasöfn stofnana sem verið var að leggja niður og tóku inn í Íslandssafn eða varaeintakasafn efni sem vantaði.

SÉRSÖFN

Hlutverk einingarinnar er að halda utan um ýmis sérsöfn sem tilheyra Lbs-Hbs og veita aðgang að þeim auk annarra verkefna. Skilgreind sérsöfn eru 21 og eru þau misstór, sbr. töflu sem er unnin úr Gegni um fjölda eintaka í hverju safni.

Sérsöfn	2015	2016	2017
Benediktssafn	7.845	7.566	7.567
Bókbindarasafn	181	184	235
Bókminjasafn	884	863	862
Bókverkasafn		119	224

Sérstöfn	2015	2016	2017
Davíðssafn	892	892	892
Einarssafn	761	766	766
Erlent fágæti	10.265	10.270	10.285
Fiskesafn	1.236	1.236	1.236
Johnsenssafn	97	97	97
Steffenssafn	7.023	7.063	7.079
Kortasafn	2.032	2.094	2.124
Kristmannssafn		221	221
Laxnesssafn	985	1.048	1.052
Lárusarsafn	587	587	587
Nonnasafn	736	736	737
Ragnar Þorsteinsson	1.296	1.296	1.296
Ferðabókasafn Seðlabanka	2.805	2.805	2.805
Safnahús		54	54
Sænska safnið	1.785	1.786	1.785
Watsonsafn	1.263	1.287	1.287
Þorsteinssafn	1.741	1.860	1.860
Samtals	42.414	42.830	43.051

Meðal verkefna ársins var frágangur og skráning íslenskra bóka til myndunar fyrir *bækur.is*. Í árslok 2017 voru 1.636 (1.341) titlar aðgengilegir í 2.068 (1.581) bindum, samtals 471.793 (420.609) bls. Lokið var við að skrá og mynda öll íslensk rit fram til ársins 1844 nema eitt sem þurfti umfangsmikla meðhöndlun á viðgerðarstofu.

Úthlutað var í sjöunda sinn úr Rannsóknarsjóði Sigrúnar Ástrósar Sigurðardóttur og Haraldar Sigurðssonar. Markmið sjóðsins er að veita styrki til eflingar rannsókna á korta- og landfræðisögu Íslands og íslenski bókfræði og stuðla að útgáfu rita um þau efni. Umsóknir voru sjö og hlutu þær allar styrk.

Heiðar Lind Hansson, sagnfræðingur á vegum Sumarliða Ísleifssonar lektors, skræði um 100 erlendar ferðabækur um Ísland til myndunar vegna verkefnisins *Myndefni um Ísland í erlendum ritum* sem hlaut styrk úr Rannsóknasjóðnum.

KVENNASÖGUSAFN

Kvennasögusafn Íslands var stofnað 1. janúar 1975. Það varð hluti af Lbs-Hbs árið 1996 og flutti þá í Þjóðarborgarlöðu. Hlutverk þess er að safna, skrá og varðveita heimildir um sögu kvenna. Þá miðlar safnið þekkingu um sögu kvenna, aðstoðar við heimildaleit og hvetur til rannsókna. Safnið hýsir skjalasöfn kvenfélaga og einstaklinga, ásamt ýmsum skjölum um sögu íslenskra kvenna. Í stjórnanefnd eru Ragnheiður Kristjánsdóttir af hálfu RIKK, Ingibjörg H. Hafstað af hálfu Kvenfélagasambands Íslands, og Bragi Þorgrímur Ólafsson af hálfu Lbs-Hbs.

Fyrirspurnir og heimsóknir

Skráðar voru 152 fyrirspurnir sem bárust á árinu eftir ýmsum leiðum; símleiðis, með tölvupósti,

gegnum samfélagsmiðla og í heimsóknum. Þar af voru 20 karlar og 132 konur. Flestar fyrirspurnir koma frá Íslendingum en einnig bárust fyrirspurnir frá erlendum aðilum víða að. Yfirleitt voru það fjölmiðlar í leit að upplýsingum um einstaka atburði á borð við Kvænnafrídaginn 1975. Í gestbók rituðu 127 manns nafnið sitt. Nokkrir hópar komu í heimsókn, m.a. frá Bandaríkjunum, Póllandi, Skotlandi og Suður-Kóreu. Einnig komu grunn- og framhaldsskólanemar í heimsókn en fjölmennastir eru háskólanemar og fræðafólk. 31 fengu gögn í lán á lestrarsal, átta karlar og 23 konur.

Aðföng og skráning

Sautján einkaskjalasöfn voru afhent á árinu en auk þess komu nokkrar aðrar gjafir s.s bækur, tímarit og einstaka munir. Þar má t.d. nefna skjöl Soroptimistasambands Íslands, Zontaklúbbs Selfoss, ljósmyndir og skjöl Kristínar Jónsdóttur, handskrifaðar matreiðslubækur Kolfinnu Gerðar Pálsdóttur og sögur tveggja #metoo hópa. Nýtt kerfi til að númera einkaskjalasöfnin var tekið upp í ár og eru þau núna merkt með ártali og svo númeri: KSS 2017/1, KSS 2017/2 o.s.frv. Afhendingar sem bárust fyrir árið 2017 haldast áfram á eldri númerum, KSS 1, KSS 2 o.s.frv. Einkaskjöl eru skráð á vefinn *einkaskjol.is* en einnig má finna skjalaskrár á vef Kvennasögusafns.

Vefir og samfélagsmiðlar

Kvennasögusafn heldur úti vefnum *kvennsogusafn.is*. Þá er safnið líka með síðu á Fésbók og Twitter-reikning. Í árslok líkaði 1.332 við síðuna og Twitter fylgjendur voru 184.

Sýningar og kjörgripir

Örsýning til heiðurs Selmu Jónsdóttur, fyrstu konunnar sem varði doktorsritgerð við HÍ, var opnuð á fæðingardeggi hennar 22. ágúst. Sýningin er samstarf við Listasafn Íslands, Listfræðifélag Íslands og Safnahús Borgarfjarðar, en allar stofnanirnar minntust Selmu á sama tíma, hver með sínum hætti. Tekið var saman efni á vefnum *kvennasogusafn.is* af þessu tilefni. Kjörgripur í ágúst á vef Lbs-Hbs var doktorsritgerð Selmu, en Kvennasögusafn lagði einnig hönd á plóg varðandi tvo aðra kjörgripa, sem og örsýningu í kringum þá á árinu, 100 ára minningu Louisu Matthíasdóttur og hlutabréf í Hallveigarstöðum.

Stafræn endurgerð

Í tilefni af hálfar aldar afmæli opunar Kvennaheimilisins Hallveigarstaða, voru sjö fundargerðarbækur frá 1924-1968 myndaðar og gerðar aðgengilegar á *einkaskjol.is* ásamt fleiri skjölum, en safn Hallveigarstaða er í Kvennasögusafni. Þá voru fréttablöð, tímarit og stefnuskrár Kvinnalistans mynduð og gerð aðgengileg í samstarfi Lbs-Hbs, Kvennasögusafns og Kristínar Jónsdóttur í tilefni af opnun vefjarins *kvennalistinn.is* en ritin eru á *timarit.is*.

5. desember

Árlegur jólafundur Kvinnasögusafns og Kvenréttindafélags Íslands var 5. des. í Þjóðarbókhöðunni, en það er afmælisdagur Önnu Sigurðardóttur (1908–1996), stofnanda Kvinnasögusafns. Fundurinn var að þessu sinni haldinn að morgni til og flutt voru tvö erindi og boðið upp á heitt súkkulaði.

Norrænt samstarf

Kvinnasögusafn Íslands er í nánum tengslum við NIKK, Nordisk Information för Kunskap om Kön, sem hefur frá 2012 haft aðsetur í Gautaborg. NIKK er ein af stofnunum Norðurlandaráðs. Það kallar saman fulltrúa kvinnasögusafna og upplýsingastöðva á Norðurlöndum til árlegra funda. Söfnin hafa með sér óformlegan félagsskap NING (Nordic Information Network Gender). Rakel Adolphsdóttir sótti fund NING í Gautaborg í mars. Einnig komu fulltrúar NIKK í heimsókn til Íslands í október.

TÓN- OG MYNDSAFN

Meginhlutverk tón- og myndsafns er að þaulsafna, varðveita og veita aðgang að hljóðritum og myndefni sem gefið er út á Íslandi og safna eftir megni hljóðritum og myndefni sem Íslendingar eiga aðild að og gefið er út erlendis. Safnkosturinn er að mestum hluta varðveislufni fengið í skylduskilum, s.s. íslensk hljóðrit (tónlist og hljóðbækur) og kvikmyndir, en þó er hluti safnkostsins keypt efni, s.s. hljóðrit Íslendinga sem gefin eru út erlendis, erlendar kvikmyndir sem Íslendingar eiga aðild að og erlendar kvikmyndir ætlaðar háskólanemum. Í tón- og myndsafni er aðstaða til að hlusta á hljóðrit og skoða myndefni og einnig er úrval af nótnaheftum til útláns auk raddskráa og handbóka til notkunar á staðnum. Efni sem berst er skráð jafnóðum í Gegni.

Gjafir

Magnús Torfason kom með sjö kassa, með segulbandsspólum, snældum og myndböndum, úr fórum Jóhanns G. Jóhannssonar tónlistarmanns (1947–2013). Frá Smekkleysu bárust fjórir kassar af tónlistarmyndböndum. Með Tónlistarsafni Íslands komu 274 hljóðrit (hljómplötur, geisladiskar og snældur), er það flutti í Þjóðarbókhöðunni á árinu. Flest hljóðritanna fóru í varaeintakasafn og í Amtsbókasafnið. Á árinu bárust að gjöf frá Oddgeiri Eysteinssyni 88 hljóðrit og 8 mynddiskar fyrir utan hljóðrit sem send voru í Amtsbókasafnið.

Kjörgripur mánaðarins

Kjörgripur mánaðarins voru tvisvar á árinu úr fórum tón- og myndsafns. Kjörgripur maímánaðar var lagið *Svanurinn minn syngur* sungið af Sigurði Ólafssyni á hljómplötu (1954) og í desember lagið *Nóttin var sú ágæt ein* af hljómplötu með Þuríði Pálsdóttur

(1958). Bæði lögin eru komin úr höfundarrétti og því heimilt að miðla þeim á netinu.

Sýningar

Hljómplötur, geisladiskar og nótur úr tón- og myndsafni voru notuð á sýningu um Sigvalda Kaldalóns sem opnaði í maí. Í tengslum við sýninguna var gert átak í að afrita hljóðrit með lögum Sigvalda í Hljóðsafnið, en lög hans fóru úr höfundarrétti um áramótin 2017–18, en þá voru 70 ár liðin frá andláti hans. Hljómplötu- og geisladiskauslög voru lánuð á sýninguna *Íslensk plötuumslög* í Hönnunarsafni Íslands og voru útvegaðir munir á sýningu um Smekkleysu, sem haldin var í Þjóðarbókhöðunni í tilefni af 30 ára afmæli útgáfunnar.

Hljóðsafn

Hljóðsafnið er varðveislusafn fyrir tónlistarefni, viðtöl og annað hljóðefni *hljodsafn.landsbokasafn.is*. Þar eru stafræn afrit af 78 snúninga hljómplötum, snældum og tónlistardiskum, auk vefútgáfu sem afrituð hefur verið til varðveislus. Tilgangurinn er að varðveita íslenska hljóðritaútgáfu til frambúðar og bæta aðgang að hljóðritum safnsins. Hægt er að hlusta á hljóðrit í höfundarrétti í tölvum á 4.h., en efni sem komið er úr höfundarrétti er í opnum aðgangi á netinu. Í árslok voru í Hljóðsafni afrit af tónlistardiskum frá fyrstu 11 árum íslensku geisladiskautgáfunnar (1987–1997) og töluvert af nýrri útgáfu, en jafnt og þétt bætist í safnið. Búið er að skanna bæklinga og hulstur tónlistargeisladiska árána 1987–1994 og er hægt að fletta í þeim um leið og hlustað er á hljóðritin. Í árslok voru komnar 33.458 (28.142) hljóðskrár í Hljóðsafnið og þar af voru 622 (531) í opnum aðgangi (tónlist komin úr höfundarrétti eða viðtöl úr Miðstöð munnlegrar sögu). Þá var myndað fylgiefni fyrir hljóðrit, rúmlega 5.200 myndir. Efnið skiptist þannig:

Fjöldi hljóðskjala	2016	2017
Af geisladiskum	25.196	29.228
Af netinu	1.522	1.852
Af 78 snúninga hljómplötum	653	653
Af snældum	382	1.321
Frá Miðstöð munnlegrar sögu	389	389
Samtals	28.142	33.458

MIÐSTÖÐ MUNNLEGRAR SÖGU

Meginhlutverk miðstöðvarinnar er að safna munnlegum heimildum um sögu lands og þjóðar, varðveita þær, skrá og gera safnkostinn aðgengilegan. Miðstöðinni er ætlað að efla munnlega sögu sem

aðferð í sagnfræði og standa fyrir fræðilegri umræðu um munnlega sögu. Miðstöðin á eina myndavél og sex hljóðupptökutæki og eru tækin lánuð út.

Fagráð

Í fagráði sitja Sigurður Gylfi Magnússon formaður, fyrir hönd Sagnfræðistofnunar Háskóla Íslands, Unnur María Bergsveinsdóttir, fyrir hönd Sagnfræðingafélags Íslands og Örn Hrafnkelsson, fyrir hönd Landsbókasafns. Erla Hulda Halldórsdóttir er vara- maður Sigurðar Gylfa. Fagráðið tekur þátt í stefnu- mótun og veitir ráðgjöf um verkefnaval, fagleg mál- efni og að afla sértekna til einstakra verkefna.

Kynningar

Verkefnastjóri Miðstöðvarinnar hélt nokkrar kynningar á starfsemi hennar fyrir nemendahópa úr Háskóla Íslands. Miðstöðin heldur úti heimasíðunni *munlegsaga.is* og Fésbókarsíðu.

Aðföng

Alls bárust miðstöðinni fimm afhendingar á árinu, bæði viðbætur við fyrri afhendingar og ný verkefni. Sem dæmi má nefna hljóðrit sem Gunnar Guttormsson afhenti frá fundum eldri Vinstri grænna; dagskrá um Svövu Jakobsdóttur rithöfund; Hernám á heimaslóð (Guðmundur Magnússon) og Á Íslendinga- slóðum í Kaupmannahöfn (Ólafur Halldórsson).

Skráning gagna

Í Miðstöðinni eru nú um 140 söfn. Lýsingar á söfn- unum eru skráðar inn á vefinn *einkaskjal.is*. Í lok árs 2017 voru 122 söfn skráð inn á þann vef. Einnig er unnið að því að skrá hljóðskrár og gera þær aðgengi- legar á vefnum *hljodsafn.landsbokasafn.is* og voru tæplega 400 hljóðskrár Miðstöðvarinnar komnar þar inn í lok árs 2017.

TÓNLISTARSAFN ÍSLANDS

Þann 14. júní var undirritað samkomulag um að starfsemi Tónlistarsafns Íslands flyttist í Lbs-Hbs og að safnkosturinn yrði varðveittur þar og í Þjóðminja- safni. Einnig að þróun vefjarins Ísmús verði haldið áfram í samvinnu Lbs-Hbs og Árnastofnunar. Þar eru um 46 þúsund hljóðskrár og og rúmlega 200 staf- rænar endurgerðir handrita og pappírsefnis. Vinna við flutningana hófst í lok maí, m.a. að greina sundur safnkostinn. Gögnum sem fara til Lbs-Hbs var komið fyrir í Mjódd og á 4.h., og gögn sem Þjóðminjasafn mun varðveita fóru í geymslur þess í Hafnarfirði. Sett var upp starfsstöð á 4.h. og hugað að rafrænum hluta safnkostsins síðari hluta ársins. Ætlunin er að móta nokkurra ára stefnu um skráningu og frágang á öllu þessu efni, en skráningarvinnan hófst fljótlega og einnig var þá tekið til skráningar ýmislegt tón- listartengt efni s.s. nótur, sem ekki hafði verið sinnt sem skyldi. Báðir starfsmenn TÍ hófu störf í Lbs-Hbs.

Starfsfólk fær sér ís í garðinum.

Upplýsingaþjónustan var með fasta viðveru á Háskólatorgi á fimmtudögum.

ÞJÓNUSTA OG MIÐLUN

Sviðið ber ábyrgð á þjónustu við notendur, miðlun upplýsinga og safnkosts og samskiptum við Háskóla Íslands. Meginverkefni eru útlán, millisafnalán, upplýsingaþjónusta, fræðsla og kynningar, umsjón með ritakosti og vinnurýmum, úthlutun leskerbergja, námsbókasafn, varðveislusöfnin Skemman og Opin vísindi og Landsaðgangur að rafrænum áskriftum. Í lok ársins voru fastir starfsmenn sviðsins 23 og ársverk þeirra 18.83. Þar af voru 5 nemar í 2,5 stöðugildum, 9 karlar og 14 konur. Sviðsstjóri er Guðrún Tryggvadóttir.

Afgreiðslutími

Safnið var opið í 80 tíma á viku yfir vetrartímann. Sumartími var í gildi frá 10. maí til 28. ágúst og var safnið þá opið 40-44 tíma á viku. Lokað var á laugardögum frá 17. júní fram yfir verslunarmannahelgi. Sami afgreiðslutími var yfir jóla- og áramót. Afgreiðslutíminn var lengdur þrjár helgar um 6 tíma á viku vegna prófa í Háskóla Íslands í apríl/maí og aftur í nóvember/desember.

Þjónusta – afgreiðsla

Þjónustu- og miðlunarsvið mannað fimm þjónustustöðvar, fjórar í Þjóðarbiblíu og eina í Lögbergi. Í þjónustuborði á 2.h. er nú almenn afgreiðsla, útlán og sérhæfð upplýsingaþjónusta og áfram er unnið að því að samþætta starfsemi eins og hægt er

með hagkvæmni, skilvirkni og betri þjónustu að leiðarljósi. Á 3.h. eru veittar upplýsingar um blaða- og tímaritakost safnsins og lokaritgerðir nemenda við HÍ. Á 4.h. eru veittar upplýsingar um bókakost safnsins og þjónusta við notendur tón- og myndsafns. Þar er og námsbókasafn í opnu rými en vinna við námsbókasafn er veigamikill þáttur í starfsemi sviðsins við upphaf nýs kennslumissis í Háskóla Íslands, haust og vor. Í kjallara eru afgreidd rit sem safngestir biðja um úr geymslum.

Nokkrar breytingar voru gerðar á húsnæði á 3. og 4.h. Nýtt hópinnuherbergi var tekið í notkun á 4.h., þar sem áður var Kvinnasögusafn. Tölvuver á 3.h. var lagt af og kennslustofan færð þangað af 4.h., en Tónlistarsafn Íslands flutti í það rými.

UPPLÝSINGAÞJÓNUSTA OG NOTENDAFRÆÐSLA

Dagleg umsvif upplýsingaþjónustu og einstaklingsbundin leiðsögn um notkun rafræna gagna, bæði í síma og á staðnum, voru svipuð og undanfarin ár. Í kjölfar þess að nýtt aðalnetfang safnsins, *landsbokasafn@landsbokasafn.is*, var tekið í notkun í maí, fækkaði fyrirspurnum sem bárust í netfang upplýsingaþjónustu og notendafræðslu sem áður hafði verið aðalnetfang safnsins. Alls bárust upplýsingaþjónustu 821 fyrirspurn og þar af voru 495 teknar til nánari úrvinnslu en 326 vísað annað. Tilraunaaðgangur að netspjalli opnaði þann 18. september á aðalvef safnsins. Netspjallið er ný þjónustuleið og er vonast til að hægt verði að þróa notkun þess áfram á næsta ári og auka þar með gæði þjónustunnar.

Bókasafnið til þín

Þann 26. okt. hófst vikuleg viðvera upplýsingaþjónustu safnsins á Háskólatorgi, á fimmtudögum kl. 10-13. Yfirskriftin er *Bókasafnið til þín* og markmiðið er að vekja athygli stúdenta og háskólastarfsmanna á þjónustu safnsins og gera það sýnilegt í miðju háskólasvæðisins. Upphaflega var um tilraunaverkefni að ræða sem stóð út nóvember, en þar sem tilraunin heppnaðist vel er fyrirhugað að þessu verði haldið áfram a.m.k. út vormisseri 2018.

Safnkynningar

Í upphafi vor- og haustmíssis voru kennarar Háskóla Íslands að venju hvattir til að panta fræðslu og kynningar fyrir nemendum sína. Einkum er um að ræða almenna kynningu fyrir nýnema, frumkynningar fyrir nemendur á fyrsta námsári, framhaldsfræðslu og hagnýta upprifjun. Einnig eru haldin námskeið í samstarfi við ritver Hugvísindasviðs. Auk fræðslu og kynninga fyrir HÍ býður safnið upp á almennar kynningar og leiðsögn um safnið fyrir hópa. Samtals voru haldnar 79 kynningar og skoðunarferðir um safnið og sóttu þær 2.262 manns. Starfsemi og þjónusta safnsins var líka kynnt á Nýnemadegi Háskóla Íslands á Háskólatorgi og var sérstaklega beint að doktorsnemum. Eins og fyrri ár var einstaklingum boðið upp á stutta leiðsögn í heimildaöflun. Miðað er við að aðstoðin taki 30-45 mínútur. Árið 2017 nýttu 29 sér þessa þjónustu.

Ritver HÍ og Verkefnavaka í Þjóðarbókhöllu

Ritver Menntavísindasviðs og ritver Hugvísindasviðs eru með sameiginlega afgreiðslu í Þjóðarbókhöllu. Þar sinna starfsmenn ritveranna ráðgjöf við fræðileg skrif alla virka daga. Verkefnavaka HÍ var haldin í fyrsta sinn í Þjóðarbókhöllu á síðasta ári. Verkefnavaka HÍ er samstarfsverkefni Náms- og starfsráðgjafar HÍ, ritvers Menntavísindasviðs, ritvers Hugvísindasviðs, bókasafns Menntavísindasviðs og Lbs-

Hbs. Verkefnavakan hefur verið haldin frá árinu 2013, fyrstu tvö árin í húsnæði Menntavísindasviðs við Stakkahlíð og einu sinni á Háskólatorgi. Verkefnavakan 2017 var haldin í Lbs-Hbs 17. mars. og þótti vel heppnuð. Stefnt er að því að hún verði árviss viðburður í Þjóðarbókhöllu og jafnframt verði hugmyndin og framkvæmdin þróuð áfram.

Áttavitinn

Í Áttavitanum er aðgangur að leiðarvísu um safnkost og rafræn gagnasöfn hinna ýmsu fræðigreina, auk margvíslegs kynningar- og fræðsluefnis. Áttavitinn nýtist starfsmönnum vel við undirbúning og framkvæmd kynninga og annarrar fræðslu og stúdendum HÍ við heimildavinnu. Áttavitinn er unninn í kerfinu *LibGuides* og var á árinu 2017 uppfærður í útgáfu 2. Um leið fór fram mikil samræmingarvinna og í kjölfarið er stefnt að því að flestir starfsmenn upplýsingaþjónustu komi að gerð nýrra leiðarvísa. Í árslok 2017 taldi safnið 63 leiðarvísa.

Ritstuldarvörnin Turn-it-in

Mennta- og menningarmálaráðuneytið fól Lbs-Hbs á árinu að semja um aðgang að ritstuldarvörnin Turn-it-in fyrir alla íslenska háskóla og framhaldsskóla. Samningar náðust við söluaðila í árslok. Umsjón með Turnitin er nýtt verkefni á þjónustu- og miðlunarsviði og felst m.a. í því að bjóða nemendum HÍ opna fræðslu, útbúa kynningarefni um ritstuldarvörnina og gera aðgengilegt á vef safnsins, skipuleggja og boða til funda í samráðshópum skólanna og skipuleggja og boða til funda í tengslum við heim sóknir frá söluaðila.

Aðgangur að stafrænum gögnum

Aðgangur að stafrænum gögnum, tímaritum, bókum og gagnasöfnum er ýmist opinn á landsvísu eða bundinn við tölvur á háskólanetinu, þ.e. í sérskrift safnsins og/eða HÍ. Fyrir utan efni í Landsaðgangi var í árslok m.a. aðgangur að eftirfarandi gagnasöfnum:

- ACM Digital Library
- AMS - MathSciNet
- AnthroSource
- Communication & Mass Media Complete
- Emerald Insight
- HeinOnline
- Idunn.no
- IEEEExplore
- JSTOR
- Karnov Lovsamling
- Knowledge Unlatched
- Lovdata Pro
- MathSciNet
- MLA International Bibliography

- OECDiLibrary
- Oxford Music Online
- Philosopher's Index
- PROLA
- PsycArticles
- University Press Scholarship Online
- Westlaw
- Women and Social Movements International

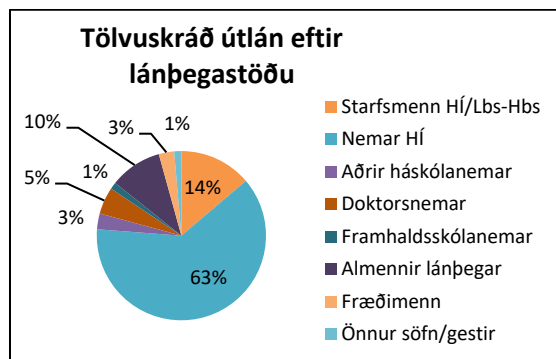
Árið 2017 sóttu notendur safnsins 100.835 greinar og bókarkafli í þessi og önnur gagnasöfn í sérskriftum safnsins og Háskóla Íslands.

ÚTLÁN

Útlánnum fækkaði á árinu en lítil breyting varð á dreifingu þeirra milli hópa. Virkir lánþegar í árslok voru alls 12.795 (4.428 karlar og 8.205 konur, 162 ótilgreindir eftir kyni). Útlán voru 31.902 og endurlán 49.379, samtals 81.281. Útlán og endurlán skiptast svo milli helstu lánþegahópa og talan í sviga sýnir endurnýjanir:

Lánþegahópar	Útlán	Endurlán
Starfsfólk HÍ og safnsins	4.401	15.668
Nemendur við HÍ	19.911	22.541
Aðrir háskólanemar	962	1.078
Doktorsnemar	1.647	6.239
Nemar í framhaldsskólum	420	143
Fræðimenn	938	1.413
Almennir lánþegar	3.189	2.256
Önnur söfn / gestir	434	41
Alls	31.902	49.379

Allir nemar HÍ voru lesnir inn í Gegni úr nemendaskrá eins og áður. Á kökuritinu sjást helstu hópar lánþega og hvernig útlánin skiptast. Innheimta vanskilagagna gengur vel í samstarfi við Motus á Íslandi.

Útgáfa

Upplýsinga- og leiðbeiningaefni er nú mest á raf-rænu formi, í leiðarvísasafninu Áttavitanum. Þó koma reglulega út eftirtaldir bæklingar bæði á íslensku og ensku: *Velkomin í Þjóðarbókhöfðu*, *Lesherbergi*, *Útlán*, *Millisafnalán*, *Geymsluskápar*, *Námsbókasafn* og *Flokkstölur og leitartækni*.

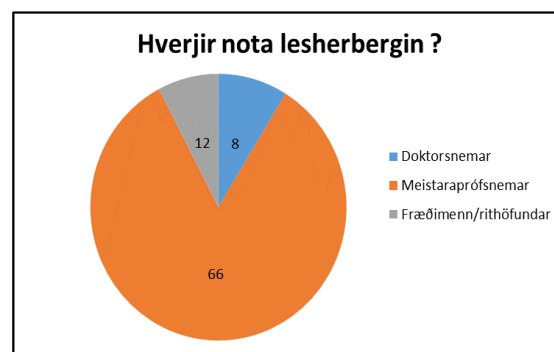
Ritakostur

Flest rit á 3. og 4.h. eru í opnu rými, en hluti ritakosts er í útibúum, geymslum í kjallara og í fjargeymslu í Mjódd. Ekki eru öll rit lánuð út og má þar nefna rit sem gefin voru út fyrir 1915, tímarit, handbækur, barnabækur, smáprent og sumt stofnanaprent.

Vinnurými safngesta

Í safninu eru um 700 sæti fyrir þá sem vilja hafa afnot af gögnum safnsins eða nota aðstöðuna með einum eða öðrum hætti. Á 3. og 4.h. er almennt lesrými með 408 lessætum við borð (með eða án tölvu), þar af 30 til 35 sæti í hópinnuherbergjum. Þar eru einnig rúmlega 80 lágsæti. Á 2.h. eru 17 borð fyrir smærri og stærri hópa og þar eru sæti fyrir 52 gesti, auk 8 lágsæta. Lesrýmið er mest notað af nemum HÍ og er því nýting eðlilega mest á prófatímum. Einnig er góð nýting yfir skólaárið.

Í safninu eru 26 lesherbergi sem safngestir geta leigt til ákveðins tíma. Mikil eftirspurn er eftir þessum herbergjum og eru þau nánast fullnýtt allt árið. Alls sóttu 136 um aðstöðu í lesherbergjum, en 86 fengu úthlutað. Þar af voru 8 doktorsnemar (9%), 66 nemendur í meistaranámi (77%) og 12 safngestir sem unnu að fræðistörfum, rannsóknarverkefnum eða ritstörfum (14%). Herbergin voru leigð út til mismunandi langs tíma en að meðaltali höfðu safngestir afnot af herbergi í þrjá og hálfan mánuð. Auk þess eru tvö stærri lesherbergi og eru þau ætluð fötluðum eða sjónskertum safngestum til almennrar notkunar. Annað er einnig nýtt sem tveggja manna hópinnuherbergi ef það er laust. Áberandi fleiri konur en karlar nýttu sér lesherbergin á árinu eins og fyrri ár, nánar tiltekið nýttu karlar lesherbergin í 95 mánuði en konur í 200 mánuði.

Opnað var fyrir bókanir í hópvinnuherbergin á vef safnsins á síðasta ári og nýtur sú þjónusta mikilla vinsælda meðal gesta. Notkun herbergjanna hefur aukist eftir að þessi þjónusta var tekinn í notkun.

MILLISAFNALÁN

Heildarfjöldi beiðna árið 2017 var 2.057, af þeim voru afgreiddar 1.822 beiðnir (88,6% af heildarfjölda beiðna). Heildarfjöldi beiðna árið 2016 var 2.478 en 17% samdráttur er milli ára.

Úr safnkosti Lbs-Hbs:

Samtals voru 561 gögn afgreidd á árinu. Á árinu 2016 voru þau hins vegar 683 og því er 18% fækkun á afgreiddum beiðnum milli ára. Alls voru afgreiddar 284 greinar úr ritakosti Lbs-Hbs. Afgreiddar greinar til annarra safna voru 78, þar af 68 til íslenskra safna. Þá voru afgreiddar 206 greinar í greinaþjónustu til starfsmanna og nemenda HÍ, fyrirtækja og almennra lánþega. Afgreiddar bækur úr ritakosti Lbs-Hbs til annarra safna voru 277, þar af fóru 260 til innlendra safna og 17 til erlendra safna.

Til Lbs-Hbs

Safninu bærust alls 1.261 gögn á árinu frá öðrum söfnum, þar af voru 697 bækur og 564 greinar. Flestar greinar komu frá þýsku greinaþjónustunni Subito eða 249 (44%) en einnig komu 115 (20,3%) frá bandarískum og kanadískum söfnum í gegnum OCLC WorldShare. Greinar frá Finnlandi voru 109 (19,3%) en samtals komu 52 (9%) greinar frá hinum Norðurlöndunum. Bækur komu að miklu leyti frá Norðurlöndunum. Þar af komu 119 (17%) frá innlendum söfnum, 259 (37%) frá Danmörku, 138 (20%) frá Svíþjóð og 52 (7,4%) frá Noregi. Í 18% tilfella þurfti að leita út fyrir Norðurlöndin en þá var helst leitað til Þýskalands og Bandaríkjanna. Fækkun beiðna má að einhverju leiti skýra með bættu aðgengi að efni, ekki síst á rafrænu formi. Millisafnalán og greinaþjónusta skiptist þannig milli kynja:

Millisafnalán – skipting milli kynja	Fjöldi	Hlutfall
Beiðnir frá konum	908	49,8%
Beiðnir frá körlum	649	35,6%
Ótilgreint	265	14,6%
Samtals	1.822	100%

NÁMSBÓKASAFN

Námsbókasafn er safn bóka, ljósrita og annars efnis sem kennarar við HÍ hafa óskað eftir að sé aðgengilegt nemendum í tilteknum námskeiðum sem eru kennd við skólann. Efnið er sett í hillur merktar viðkomandi námskeiði og lánstíminn takmarkaður. Námsbókasafnið er í opnu rými á 4.h. Gögn eru

ýmist til notkunar á staðnum, á dægurláni, þriggja daga láni, vikuláni eða tveggja vikna láni. Misjafnt er hvort kennarar hafi efni í námsbókasafni til útláns eða aðeins til notkunar á staðnum. Æ fleiri kennarar velja seinni kostinn. Þá hafa fleiri kost á að lesa ritin en ef þau eru lánuð út.

Samtals nýttu kennarar í 236 námskeiðum þjónustu námsbókasafns á árinu, 100 námskeið á vormisseri og 136 á haustmisseri. Ótalin eru námskeið þar sem aðeins er um að ræða bækur eða DVD diska sem kennarar koma með og eiga sjálfir, eða ítarefni í möppum frá kennurum. Þá voru einnig settir í námsbókasafn 83 DVD diskir sem voru teknir til hliðar og merktir námskeiðum, aðallega í kvikmyndafræði. Diskar og spólur eru að öllu jöfnu ekki lánuð út en kennarar skila inn nemendalistum í kvikmynda námskeiðum og geta þeir nemendur fengið kvikmyndir lánaðar ýmist í 3ja daga lán eða dægurlán eftir fyrirmælum viðkomandi kennara.

Kennarar á Hugvísindasviði og Félagsvísindasviði nota námsbókasafnið mest. Á árinu var fjöldi námskeiða eftir sviðum þannig:

Svið	Fjöldi
Félagsvísindasvið	109
Heilbrigðisvísindasvið	15
Hugvísindasvið	105
Menntavísindasvið	3
Verkfræði- og náttúruvísindasvið	4
Samtals	236

Eintök í námsbókasafni voru 2.501 á vormisseri og 2.489 á haustmisseri, 4.990 alls.

LANDSAÐGANGUR

Landsaðgangur að rafrænum áskriftum er upplýsingaveita fyrir Ísland og veitir öllum sem tengjast Internetinu hjá íslenskri netveitu aðgang að þeim gagnasöfnum og rafrænu tímaritum sem samningar um áskrift gilda um. Vefurinn *hvar.is* er helsta þjónustuleið Landsaðgangs og þar eru m.a. veittar upplýsingar um gagnasöfnin, aðgang að þeim, samninga við útgefendur og greiðendur. Fimm manna stjórnarnefnd tekur þátt í stefnumótun og ákvarðanatöku um val á efni og skiptingu greiðslna. Nokkrar breytingar urðu á stjórnarnefndinni á árinu. Sólveig Þorsteinsdóttir, sem setið hafði í nefndinni frá upphafi og áður í Innkauparnefnd, hætti í lok árs 2017 og tók Anna Sigríður Guðnadóttir hennar sæti sem fulltrúi Landspítala – Háskólasjúkrahúss. Í október tók Sara Stef. Hildardóttir, frá bókasafni Háskólans í Reykjavík, sæti í stjórnarnefnd. Pálína Magnúsdóttir hjá Borgarbókasafni hætti í október og við tók Brjánn Birgisson. Í árslok lét Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir, landsbókavörður af stjórnarformennsku og

tók Guðrún Tryggvadóttir, sviðsstjóri við af henni. Í árslok 2017 var stjórnarnefndin þannig skipuð; Anna Sveinsdóttir, varamaður Ásdís H. Hafstað, Anna Sigríður Guðnadóttir, varamaður Magnús Gottfreðsson, Baldvin Zarióh, varamaður Jenný Bára Jensdóttir, Brjánn Birgisson, varamaður Þóra Sigurbjörnsdóttir, Sara Stef. Hildardóttir, varamaður Astrid Margrét Magnúsdóttir og Guðrún Tryggvadóttir formaður.

Áætlað er að á árinu 2017 hafi verið aðgangur að tæplega 21.300 vísindatímaritum í fullum texta í landsaðgangi. Í tímaritasöfnum var aðgangur samtals að 6.174 vísindatímaritum og þar af voru 5.468 virk vísindatímarit á árinu. Ritrynd vísindatímarit voru 5.348 talsins. Ætla má að aðgangur hafi verið að um 15.123 vísindatímaritum í gagnasöfnunum EBSCOhost Premier og ProQuest Central þegar búið er að að draga frá tímarit í opnum aðgangi. Auk vísindarita í fullum texta er þar einnig aðgangur að bókfræðilegum upplýsingum, öðru efni og tímaritum almenns eðlis. Einhver skörun er á milli tímarita í EBSCOhost og ProQuest og við tímaritasöfn útgefenda. Þá er einnig aðgangur að tæplega 10.000 rafbókum frá Springer.

Kostnaður við áskriftir var 187,8 milljónir kr., þar af 40,3 milljónir kr. fyrir gagnasöfn og 147,5 milljónir kr. fyrir tímaritasöfn. Framlag af fjárlögum til Landsaðgangs var 41,7 milljónir kr. og var 26,3 milljónum kr. varið til greiðslu á aðgangi, en afgangurinn fór til reksturs verkefnisins. Framlag um 200 greiðenda var um 126,9 milljónir kr. Sérstakt framlag ríkissjóðs var 88,5 milljónir kr.

Íslenskir háskólar veita aðgang að áskriftum Landsaðgangs og eigin séráskriftum í gegnum skrána *Finna tímarit*, sem byggir á tímaritalista SFX Classic krækjukerfisins, en lýsigögnin liggja í Primo Central Index. Meginhluti efnisins er einnig aðgengilegur í *leitir.is* og og þar er boðið upp á bX ábendingaþjónustuna sem vísar á skylt efni. Þessi kerfi eru rekin af Landskerfi bókasafna.

Samanlagður fjöldi sótttra greina og rafbókakafla í gagna- og tímaritasöfnum (greinasafn Morgunblaðsins undanskilið), jókst um 10,33% á árinu. Auk hins eiginlega Landsaðgangs er aðgangur á landsvísu að nokkrum gagnasöfnum fyrir tilstilli aðila sem kosta þau. Greiðslur vegna þeirra eru ekki með í tölum um kostnað. Í ársbyrjun 2017 hófst kostaður landsaðgangur að tilvísanasafninu *Scopus*, sem tíu stofnanir og háskólar greiða fyrir. Frekari upplýsingar er að finna í Ársskýrslu Landsaðgangs á *hvar.is*.

OPINN AÐGANGUR

Starfsfólk Lbs-Hbs hefur á seinni árum fylgst með umræðu um opinn aðgang (Open Access - OA) að rannsóknatengdu vísinda- og fræðaeefni. Með OA er gert ráð fyrir að rannsóknir og rannsóknagögn sem

unnin eru fyrir opinbert fé séu birt í opnum aðgangi og gerð aðgengileg á netinu án milliliða, í stað þess að háskólar, bókasöfn og rannsóknastofnanir kaupi efnið af útgáfufyrirtækjum og að aðgangi sé stýrt. Safnið hefur staðið fyrir fræðslu um málið og nokkur verkefni eru þegar komin af stað. Safnið undirritaði *Berlínaryfirlýsinguna um opinn aðgang* árið 2012 og samþykkti *Stefnu um opinn aðgang og opin vísindi* árið 2016. Þá voru opnaðir tveir gagnapakkar, *Lykil-skrá* og *Íslensk bókaskrá til 1844 á síðunni opin-gogn.is* í apríl.

Openaccess.is – vefur og Twitter

Í árslok var opnaður upplýsingavefinn *openaccess.is*. Vefurinn og umsjón með honum er nýtt verkefni á sviði þjónustu og miðlunar. Vefnum er ætlað að vera upplýsingaveita um allt sem viðkemur opnum aðgangi bæði á Íslandi og erlendis. Ýmsar upplýsingar um opinn aðgang munu birtast á vefnum, sér í lagi um þróun mála erlendis, en eins og áður segir er ýmislegt að gerast í málefnum opins aðgangs og útgáfumálum um þessar mundir. Einnig eru á vefnum upplýsingar um tilurð og sögu opins aðgangs, útskýringar á hugtökum og tenglar á erlendar upplýsingasíður um opinn aðgang. Þá hefur verið opnaður Twitter aðgangurinn *@openaccess.is* og hægt verður að fylgjast með fréttastreymi þaðan beint af forsíðu *openaccess.is*. Einnig er hægt að nálgast vefinn í gegnum slóðina *opinnadgangur.is*.

Skemman – lokaverkefni

Skemman.is er varðveislusafn fyrir lokaritgerðir íslenskra háskóla, en reksturinn er hjá Lbs-Hbs. Á árinu bættust við 2.770 verk og í lok árs voru komin tæplega 27.000 verk í safnið. Meginhluti efnisins er í opnum aðgangi. Þróun Skemmunar er í höndum verkefnisstjórnar, en í henni sitja fulltrúar háskóla-anna og safnsins. Af hálfu safnsins sátu Kristinn Sigurðsson og Guðrún Tryggvadóttir í verkefnisstjórn. Alls skiluðu nemendur Háskóla Íslands 1.778 loka-verkefnum (ritgerðir og rannsóknaverkefni) í Skemmuna á árinu. og skiptist fjöldinn á sviðin eins og hér segir:

Svið	2017	2016
Félagsvísindasvið	757	821
Heilbrigðisvísindasvið	254	96
Hugvísindasvið	304	297
Menntavísindasvið	272	362
Verkfræði- og náttúruvísindasvið	167	163
Þverfaglegt nám	24	31
Samtals	1.778	1.770

Frá 2016 hefur doktorsritgerðum nemenda HÍ verið skilað í varðveislusafnið Opin vísindi.

Opin vísindi – rannsóknarrit

Opin vísindi er varðveislusafn fyrir ritrýndar vísindagreinar og efni sem birtist í opnum aðgangi á vegum íslenskra háskóla. Safnið var opnað haustið 2016 og er rekstur þess hjá Lbs-Hbs. Opinn aðgangur að rannsóknaniðurstöðum er í samræmi við 10. gr. laga nr. 3/2003 um opinberan stuðning við vísindarannsóknir, sem og kröfur innlendra og erlendra rannsóknasjóða.

Markmiðið með opnum aðgangi er að niðurstöður rannsókna sem unnar eru við íslenska háskóla og rannsóknastofnanir séu aðgengilegar sem flestum óhindrað og án endurgjalds á rafrænu formi. Vistun í varðveislusafninu er varanleg og ætlað að tryggja aðgang að útgefnu vísindaefni íslensks rannsóknasamfélags. Með því að safna þessu efni saman í eitt safn verður aðgangur einfaldur og þægilegur fyrir þá sem vilja kynna sér það og þannig geta sem flestir notið þess öfluga vísindastarfs sem fram fer í landinu. Varðveislusafnið er OpenAIRE / OpenAIREplus samhæft og samrýmist kröfum sem gerðar eru um birtingu rannsóknaniðurstöðna úr verkefnum sem styrkt eru úr evrópsku rannsóknáætlunum FP7 og H2020. Varðveislusafnið notar opna hugbúnaðinn Dspace.

Í lok árs 2016 voru 56 verk í safninu og á árinu 2017 bættust 316 verk við safnið og voru í árslok 372. Þar af eru 63 doktorsritgerðir, 306 vísindagreinar og 3 bækur. Eftirtalin verk tengdust Háskóla Íslands:

Efni	2017	2016
Doktorsritgerðir	48	1
Vísindagreinar	255	39
Bækur	3	1
Samtals	306	41

Rannsóknagagnasafn (CRIS)

Áfram var unnið að CRIS kerfi (Current Research Information System) til að halda utan um fjármögnun vísindastarfs og rannsóknarverkefni á Íslandi. Mennta- og menningarmálaráðuneytið hélt utan um verkefnið og unnið var að gerð útboðsgagna á árinu. Meðal annars var unnið áhættumat og útboðsgögn rýnd. Stefnt er að því að Lbs-Hbs taki að sér umsjón með skráningu upplýsinga í kerfið og varðveislugagna.

Meðal annarra verkefna á sviði opins aðgangs er þátttaka í SCOAP3 og Knowledge Unlatched en bæði verkefnin miða að opnum aðgangi að vísindaefni

ÚTIBÚ

Safnið starfrækir nokkur útibú í þágu Háskóla Íslands á háskólalóðinni eða í næsta nágrenni hennar. Þjónusta er einungis í útibúinu í Lögbergi tiltekinn tíma dag hvern, samtals í 24 tíma á viku. Í öðrum útibúum er aðeins um að ræða umsjón sem felst í eftirlitsferðum eftir þörfum. Sú stefna hefur verið mörkuð að útibúin verði handbókasöfn og ritakostur þar ekki til útláns. Þau skulu einkum þjóna kennurum og sérfræðingum en stúdentum verði fremur beint í Þjóðarbiblíothöfu. Í árslok voru eftirfarandi útibú starfrækt:

Bókastofa Hugvísindastofnunar á 3.h. Nýja Garðs. Lokað handbókasafn kennara á Hugvísindasviði.

Bókastofa í stærðfræði og eðlisfræði, Tæknigarði. Lokað handbókasafn kennara og nemenda í framhaldsnámi í raunvísindadeild.

Bókastofa lyfjafræðideildar, Haga við Hofsvallagötu. Handbókasafn kennara og nemenda í lyfjafræði og starfsmanna Rannsóknarstofu í lyfjafræði.

Bókasafn lagadeildar, Lögbergi. Opið daglega

Bókastofa Raunvísindastofnunar, Dunhaga 3. Handbóka- og tímaritasafn starfsmanna

ÁRSTÖLUR

Í lok árs eru teknar saman og birtar tölur um notendur og þjónustu við þá. Einnig tölur um safnkost, aðföng og ýmsa rekstrarþætti, svo sem starfsemi myndastofu og bókbands, um starfsmenn og fjárhag safnsins. Nokkrar breytingar hafa verið gerðar á framsetningu tölfræði undanfarin ár, bæði til einföldunar og í takt við breytta starfsemi safnsins. Höfð er hliðsjón af staðlinum *International Library Statistics*, ISO 2789:2013, en unnið verður að því að breyta tölfræðinni til samræmis við hann á næstu árum. Þá eru teknar inn tölur um safnkost sem unnar eru af Landskerfi bókasafna úr Gegni og aukin áhersla er lögð á kyngreiningu upplýsinga.

1. STARFSSTÖÐVAR OG ÚTIBÚ

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn er þjóðbókasafn Íslendinga, sem voru 338.349 þann 1. janúar 2017 skv. tölum frá Hagstofu Íslands, en safnið þjónar einnig öðrum sem til þess leita. Það er jafnframt bókasafn Háskóla Íslands en þar voru skráðir 12.296 nemendur á haustönn árið 2017.¹ Safnið er ein stjórnunareining, en starfsemi og safnkostur er á eftirtöldum stöðum:

Þjóðarborghlaða, Arngrímsgötu 3 í Reykjavík	1
Varaeintakasafn í Reykholti í Borgarfirði	1
Skylduskilaeintök í Amtsbókasafninu á Akureyri	1
Geymsla í Mjódd í Reykjavík	1
Gagnageymsla hjá Verne Global í Keflavík	1
Gagnageymsla hjá Advania Thor í Hafnarfirði	1
Útibú og lesstofur í Háskóla Íslands	5
Alls	11

2. ÞJÓNUSTA OG NOTKUN

Notendur safnsins eru bæði þeir sem koma í safnið og þeir sem nýta sér þjónustu þess á netinu. Lesendur á lessal handritasafns og Íslandssafns eru taldir en þar sem ekki er hægt að telja alla þá sem koma í safnið eru notendur á opnum rýmum 3. og 4. hæðar taldir að degi til, á kvöldin og um helgar fyrstu viku hvers mánaðar (sjá árstölur 2.10). Á virkum degi á próftíma eru allt að 275-300 notendur á 3. og 4.h. þegar flest er.

2.2 LÁNÞEGAR

	2014	2015	2016	2017
Nemar HÍ ²	12.887	12.707	12.474	12.795
Starfsmenn HÍ og Lbs-Hbs	416	373	400	380
Nemar utan HÍ	290	304	271	254
Aðrir lánþegar	573	771	672	560
Samtals	14.166	14.155	13.817	12.795

2.3 ÚTLÁN

	2014	2015	2016	2017
Útlán – Þjóðarborghlaða og útibú				
Stúdentar HÍ	31.892	27.001	23.331	21.558
Starfsmenn HÍ og Lbs-Hbs	5.967	6.010	4.621	4.401
Nemar utan HÍ	1.920	1.711	1.168	962
Aðrir lánþegar	5.343	5.434	5.192	4.981
Endurnýjanir		57.098	50.791	49.379
Samtals	45.122	90.098	85.103	81.281

¹ Lykiltölur Háskóla Íslands www.hi.is/kynningarefni.

² Allir nemar við HÍ eru lesnir inn í bókasafnskerfið Gegni úr nemendaskrá skólans. Aðgerðin sparar mikla vinnu, en ekki er hægt að aðskilja virka og óvirka lánþega.

Íslandsefni lánað á lestrarsal	5.186	4.346	3.369	3.472
Handrit lánuð á lestrarsal	2.346	2.102	2.795	2.548
Tón- og myndsafn				
Hljóðrit – útlán	41	64	31	9
Myndefni – útlán	776	621	397	369
Tölvugögn – útlán	22	16	12	17
Nótur – útlán	99	90	70	70
Hljóðrit – hlustun	147	112	107	26
Myndefni – áhorf	224	186	196	120
Samtals	8.841	7.537	6.977	6.631
Heildarútlán	53.963	97.635	92.080	87.912

2.4 MILLISAFNALÁN

	2014	2015	2016	2017
Til bókasafnsins				
Bækur o.fl.	1.101	1.013	738	697
Greinar - ljósrít	1.002	803	669	564
Frá bókasafninu				
Bækur o.fl.	365	295	314	277
Greinar - ljósrít	418	352	369	284
Samtals	2.886	2.463	2.090	1.822
Millisafnalán til handritasafns	0	3	2	0
Millisafnalán frá handritasafni	27	62	36	71
Samtals í handritasafni	27	65	38	71
Millisafnalán í heild	2.913	2.593	2.128	1.893

2.5 UPPLÝSINGAÞJÓNUSTA - FYRIRSPURNIR AFGREIDDAR

	2014	2015	2016	2017
Upplýsingaþjónusta				
Tölvupóstur í landsbokasafn@landsbokasafn.is ³				209
Tölvupóstur afgreidd erindi	435	544	480	384
Í síma eða á staðnum	214	162	142	111
Heimildaleitir	45	40	20	15
Netspjall ⁴				51
Gæðastjórn Gagnis			276	180
Tón- og myndsafn	27	31	25	20
Íslandssafn	25	32	32	35
Kvennasögusafn (heimsóknir og fyrirspurnir)	305	465	237	310
Miðstöð munnlegrar sögu	20	23	28	18
Samtals	1.071	1.297	1.240	1.333

2.6 PRENTUN, LJÓSRITUN OG SKÖNNUN SAFNGESTA⁵

Fjöldi blaðsíðna	2014	2015	2016	2017
Prentun	102.050	127.670	117.347	89.786
Ljósrítun	70.499	73.575	41.936	16.779
Skönnun				9.393

³ Frá maí 2017 – erindi áframsend til afgreiðslu.

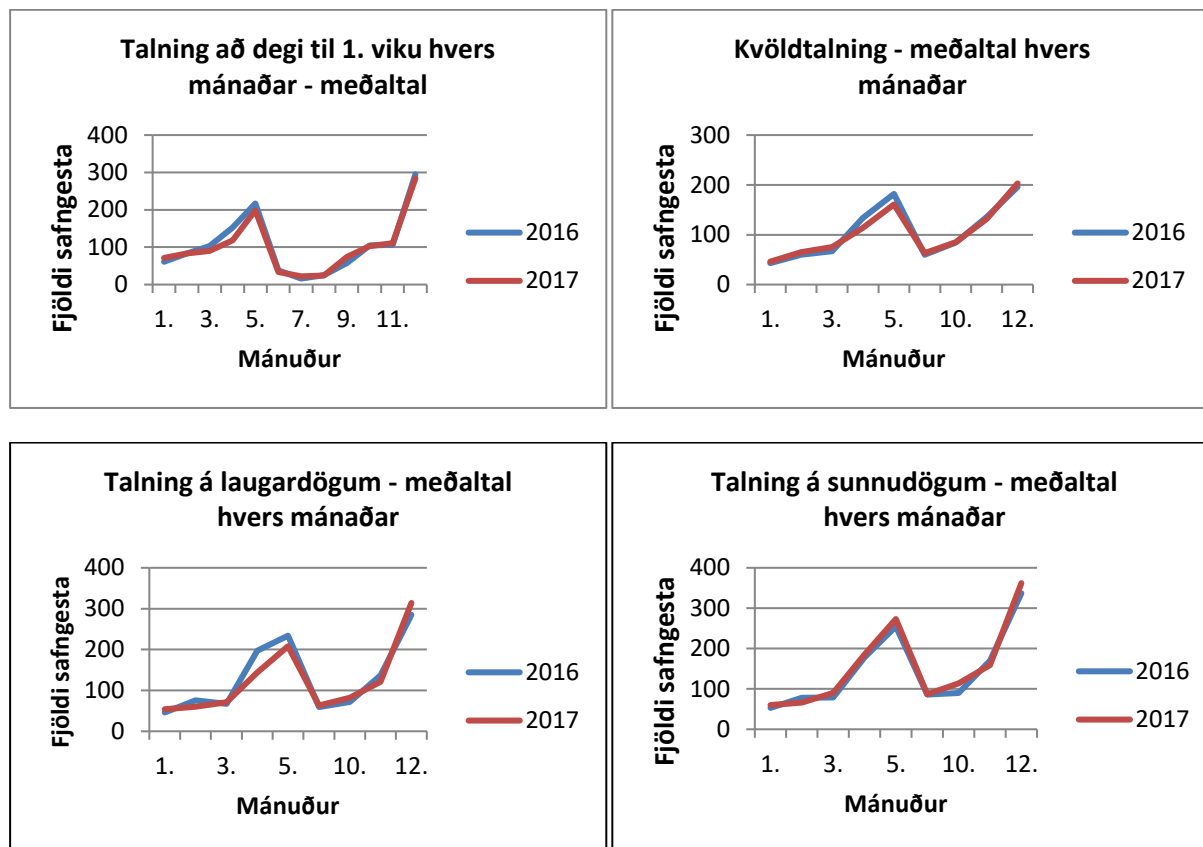
⁴ Frá okt. 2017 – ný þjónusta.

⁵ Prentun og ljósrítun hefur dregist saman á undanförunum árum. Á móti hefur skönnun aukist. Vegna þess að Reiknistofnun HÍ þjónustar nú tölvur fyrir nemendur skólans er ekki talin prentun og skönnun stúdenta HÍ.

2.9 VIÐBURÐIR

	2014	2015	2016	2017
Sýningar	11	13	12	12
Málþing og fyrirlestrar		18	18	13
Samtals		31	30	25

2.10 FJÖLDI GESTA Á 3. OG 4. HÆÐ SAMANBURÐUR 2016 TIL 2017⁶

2.10 LESTRARSALUR HANDRITASAFNS OG ÍSLANDSSAFNS 1.H.

Fjöldi gesta	2014	2015	2016	2017
Samtals	3.977	3.580	3.422	3.475

2.10 LEIGA LESHBERGJA (MÁNUÐIR)

Fjöldi mánaða	2014	2015	2016	2017
Samtals	298	312	312	295

2.11 LEIÐBEININGAR OG SAFNKYNNINGAR

	2014	2015	2016	2017
Fjöldi gesta á safnkynningum				
Frumkynningar fyrir HÍ	1.386	1.634	1.630	1.422
Framhaldskynningar fyrir HÍ	1.146	864	460	466
Aðrar kynningar - þar af á Endnote (175)	25	389	227	374
Samtals	2.557	2.887	2.317	2.262

⁶ Til að fylgjast með nýtingu lessæta á 3. og 4. hæð er fjöldi gesta talinn reglulega, þ.e. á kvöldin, um helgar og að degi til í fyrstu viku hvers mánaðar. Niðurstöður koma fram í línuritum hér á eftir.

Fjöldi safnkynninga				
Frumkynningar fyrir HÍ	38	45	54	42
Framhaldskynningar fyrir HÍ	39	28	23	21
Aðrar kynningar - þar af Endnote (10)	2	18	9	16
Samtals	79	91	86	79
Fjöldi nýrra Áttavita	20	19	22	2

2.12 NOTKUN Á RAFRÆNUM GÖGNUM OG ÞJÓNUSTU

	2014	2015	2016	2017
Sóttar greinar og bókarkaflar í Landsaðgangi ⁷	1.243.885	1.134.048	1.171.420	1.231.983
Sóttar greinar í gagnasafn Morgunblaðsins	1.771.220	1.610.026	1.688.948	1.677.907
Sóttar greinar í séráskriftum HÍ ⁸	83.343	96.822	99.182	100.835
Samtals sóttar greinar og bókarkaflar	3.098.448	2.840.896	2.959.550	3.010.725

2.13 HEIMSÓKNIR OG SÍÐUFLETTINGAR Á VEFJUM SAFNSINS⁹

	Heimsóknir		Síðuflettingar	
	2016	2017	2016	2017
timarit.is	1.116.298	1.166.446	5.690.951	5.918.951
skemman.is	545.740	820.973	2.240.498	2.239.457
ismus.is		104.433		371.862
landsbokasafn.is	104.169	101.654	272.555	228.727
hvar.is (Landsaðgangur)	47.228	44.661	83.039	77.898
inngangur.landsbokasafn.is	47.909	45.934	115.871	113.660
vefsafn.is	44.960	62.949	256.258	265.764
handrit.is	59.979	89.342	298.447	357.768
baekur.is	33.568	36.330	418.862	443.148
rafhladan.is	21.335	26.990	61.771	78.638
jonashallgrimsson.is	23.319	24.137	52.377	56.660
kvennasogusafn.is	13.149	11.443	25.672	23.391
islandskort.is	14.188	12.909	53.319	46.872
hask.landsbokasafn.is	11.938	10.079	99.890	68.337
einkaskjol.is	5.370	5.596	27.129	24.489
Áttavitinn	11.453	12.576	58.635	60.839
utgafuskra.is	3.923	3.114	7.432	8.475
opinvisindi.is	3.825	9.665	27.007	47.320
Lykilskrá	5.514	5.880	22.807	22.838
sagas.landsbokasafn.is	2.515	3.299	8.948	20.962
munlegsaga.is	1.445	1.147	4.791	3.757
hljodsafn.landsbokasafn.is	2.679	30.063	30.565	58.179
konurogstjornmal.is	5.113	3.230	12.011	7.511
doktor.landsbokasafn.is	1.952	1.689	11.921	9.556
bokaskra.landsbokasafn.is	706	956	3.344	3.272
jonarnason.is	274	554	763	1.289
hallgrimurpetursson.is	104	Ekki talið	198	Ekki talið
openaccess.is		Ekki talið		Ekki talið
Samtals 28 vefir	2.095.271	2.978.093	9.885.061	10.559.620

⁷ Í ársskýrslu Landsaðgangs á vefnum *hvar.is* er að finna nánari upplýsingar um notkun á stafrænu söfnunum.

⁸ Erfitt er að nálgast tölur um notkun á sumum séráskriftum HÍ og gögnin eru óstöðug. Listi yfir séráskriftir er á bls. 41-42.

⁹ Tölur um heimsóknir og síðuflettingar á vefi safnsins voru endurskoðaðar milli ára.

2.15 SAMFÉLAGSMÍÐLAR – FJÖLDI FÆRSLNA¹⁰

	2014	2015	2016	2017
Fésbók Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn	124	218	227	171
Fésbók Handritasafn	54	75	51	76
Fésbók Íslandssafn	4	25	27	Lokað
Fésbók Tón og myndsafn	12	8	16	14
Fésbók Kvennasögusafn	58	48	68	87
Fésbók Miðstöð munnlegrar sögu	3	13	1	Lokað
Fésbók timarit.is	123	600	599	543
Fésbók Konur og stjórnmal		97	49	Lokað
Fésbók Jónas Hallgrímsson		5	4	18
Fésbók bækur.is	18	174	186	839
Fésbók Tónlistarsafn				4
Fésbók Ísmús		33	28	8
Twitter Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn	420	1.246	1.838	513
Twitter Openaccess.is				39
Twitter Kvennasögusafn			40	202
Twitter Tónlistarsafn	3	2	3	1
Instagram Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn		64	147	4
YouTube Landsbókasafn Íslands - Háskólabókasafn				3
YouTube Tónlistarsafn				128
Samtals	935	2.651	3.314	2.650

3. SAFNKOSTUR

3.2 SKRÁÐUR EINTAKAFJÖLDI EFTIR EFNISTEGUND 2017 – UNNIÐ ÚR GEGNI (SKÝRSLA E01)

Efnistegund	Handritasafn	Lbs-Hbs	Íslands-safn	Lögberg	VR II	Setur HÍ	Alls 2017	Alls 2016
Blu-ray mynddiskur		288	51	1			340	288
Bók	2.161	448.938	318.389	11.154	1.662	6.711	789.015	779.356
Gagnasett		18	17				35	35
Geisladiskur CD		624	14.280	3			14.907	14.403
Geisladiskur/hljóðbók		534	1.873				2.407	2.304
Handrit	16.649			1			16.650	16.608
Hljómplata		5	5.514				5.519	5.356
Hljómplata – hljóðbók		2	150				152	151
Innbundin tímarit	17	3.362	7.701	96			11.176	11.189
Kort		47	1.462				1.509	1.480
Mappa		1					1	1
MP3-hljóðbók		14	373				387	348
Myndband		1.632	695	1			2.328	2.301
Mynddiskur		3.517	1.273				4.790	4.608
Nótur		4.301	4.590				8.891	8.530
Rafræn tímarit		1					1	1
Skyggjur		7	8				15	15
Smáprent			500				500	0
Snælda		269	1.861				2.130	2.085
Snælda/hljóðbók		151	1.206				1.357	1.314
Spil		3	27				30	28
Tímaritshefti	19	31.765	31.215	1.216			64.215	64.615
Tæki		3	1				4	3
Tölvugögn		859	457	7		2	1.325	1.293
Tölvuskrá			103				103	113
Alls	18.846	496.341	391.746	12.479	1.662	6.713	927.787	916.462

¹⁰ Nýting samfélagsmiðla hefur verið tilraunakennd, en hún útheimtir talsverða vinnu. Áhugi er á að fækka þeim (sjá bls. 10).

3.2.1 SAFNEIGN DEILT NIÐUR Á SAFNEININGAR – UNNIÐ ÚR GEGNI (SKÝRSLA E09)

Heildarfjöldi titla	2014	2015	2016	2017
Handritasafn	15.933	16.016	16.029	15.720
Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	349.984	357.343	363.890	398.392
Íslandssafn	162.385	165.466	168.273	167.192
Lögberg	9.184	9.295	9.423	9.284
Náttúrufræðihús	4	2	0	0
VR II	2.082	2.074	2.068	1.661
Rannsóknasetur HÍ	5.443	5.443	5.438	5.364
Alls	545.015	555.639	565.121	597.613
Heildarfjöldi eintaka				
Handritasafn	18.716	18.792	18.803	18.846
Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	477.558	485.884	493.939	496.383
Íslandssafn	364.111	372.156	382.454	391.749
Lögberg	12.034	12.360	12.445	12.484
Náttúrufræðihús	4	2	0	0
VR II	2.122	2.113	2.107	1.662
Rannsóknasetur HÍ	6.724	6.718	6.714	6.713
Alls	881.005	898.025	916.462	927.837

3.2.2 AÐFÖNG

Skylduskil ¹¹	2014	2015	2016	2017
Bækur (rit skráð sem bækur)	7.463	5.863	4.934	4.696
Tímarit (hefti)	5.216	5.582	4.864	4.872
Blöð (tölublöð)	6.516	6.172	6.917	6.787
Ársskýrslur	173	325	300	282
Veggspjöld	56	177	142	70
Landakort	17	24	16	30
Smælki (einingar)	8.726	8.666	10.342	4.420
Hljóðrit ¹²	544	543	286	261
Mynddiskar ¹³	54	41	60	14
Hljóðbækur	217	66	71	68
Prentaðar nótur			11	53
Margmiðlunardiskar/tölvugögn	28	0	0	0
Stafrænt efni í Skemmunni (fjöldi verka)	3.186	3.156	3.028	2.770
Stafrænt efni í Rafhlöðunni (fjöldi skráa)	3.781	1.923	1.869	2.372
Stafrænt efni í Opin vísindi (fjöldi verka)			51	316
Stafrænt efni í Hljóðsafni	10.000	7.869	10.273	5.047
Vefsöfnun – fjöldi skjala í þúsundum	2014	2015	2016	2017
Heildarsafnanir	295.721	284.525	226.907	234.226
Vikulegar safnanir	132.877	102.371	105.164	92.771
Atburðasafnanir (RSS)	1.572	2.258	3.816	7.835
Samtals fjöldi skjala í þúsundum	430.170	389.154	335.887	334.832
Önnur aðföng	2014	2015	2016	2017
Bækur, keyptar fyrir þjónustusvið	831	640	406	507
Bækur, keyptar fyrir Íslandssafn	495	288	355	361
Bækur, keyptar fyrir HÍ fræðasvið og deildir	1.205	993	1.037	725
Bækur, gjafir/ritaskipti	5.501	3.467	4.430	8.622
Erlend tímarit, keypt í Lbs.-Hbs. og HÍ	600	590		

¹¹ Talin eru þau þrjú eintök sem varðveitt eru í Lbs.-Hbs. af bókum, dagblöðum, hljóðbókum og margmiðlunardiskum en tvö eintök eru varðveitt af smælki og veggspjöldum. Tölur um smælki eru áætlaðar.

¹² Talin eru eintök af útgefnum hljóðritum sem varðveitt eru í Lbs.-Hbs. Einnig eiginútgáfa einstaklinga, kóra og hljómsveita.

¹³ Þ.e. titlar.

Erlend tímarit, keypt í Lbs.-Hbs.			331	199
Erlend tímarit, keypt af HÍ			255	382
Erlend tímarit, keypt af stofnunum HÍ	7	7	2	2
Erlend tímarit, gjafir/ritaskipti	220	170	185	184
Eldri árgangar tímarita, gjafir	131	207	137	167
Íslensk tímarit, keypt	111	113	115	116
Íslensk tímarit, gjafir	25	25	23	23
Hljóðrit, keypt fyrir Íslandssafn	159	80	169	302
Hljóðrit, gjafir	51	143	47	327
Mynddiskar, keyptir	48			
Mynddiskar keyptir fyrir þjónustusvið		48	55	88
Mynddiskar keyptir fyrir Íslandssafn		18	27	28
Mynddiskar keyptir fyrir HÍ fræðasvið og deildir		40	33	19
Mynddiskar, gjafir	105	275	164	66
Hljóðbækur, gjafir	17	7	7	24
Prentaðar nótur, gjafir			128	262
Ársskýrslur, gjafir			9	21
Tölvugögn, gjafir				6
Gagnagrunnar, keyptir fyrir Lbs.-Hbs., HÍ o.fl. ¹⁴	30	28	27	27
Aðföng handritasafns (einingar)	74	81	72	66
Aðföng Kvennasögusafns (einingar)	10	22	16	17
Aðföng Miðstöðvar munnlegar sögu (einingar)	9	11	8	5

3.2.3 AFSKRÁNING – UNNIÐ ÚR GEGNI (SKÝRSLA E08)¹⁵

Fjöldi afskráðra eintaka	2014	2015	2016	2017
Handritasafn	45	25	168	78
Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn	12.143	9.301	9.630	14.206
Íslandssafn	1.716	2.077	2.328	3.379
Lögberg	596	193	397	355
Náttúrufræðihús	0	0	0	0
VR II	3	3	2	423
Rannsóknasetur HÍ	36	13	7	5
Alls	14.539	11.599	12.532	18.446

4. AÐGANGUR OG AÐSTAÐA

Vetrartími - afgreiðslutími í klukkustundum pr. Viku	80
Sumartími - afgreiðslutími í klukkustundum pr. Viku	40-44
Prófatími – afgreiðslutími lengist í sex vikur	86
Fjöldi daga sem er opið	320
Sæti	700
Lesherbergi fyrir einstaklinga	26
Hópvinnuherbergi	4
Hópvinnuborð	17
Fjöldi tölva fyrir notendur - tölvur og kiosk þjónustur	20
Fjöldi titla í samskrá – Gegnir	1.217.686
Fjöldi eintaka í samskrá – Gegnir	5.939.806
Ljósritunarvélar, prentara og skannar	16
Rými í fermetrum	
- Þjóðarbókhlaða	13.000.00
- Reykholt	851.40
- Geymsla í Mjódd	428.00

¹⁴ Lbs.-Hbs. greiddi hlut eða að öllu leyti fyrir 8 gagnagrunna, og fræðasvið/deildir HÍ greiddu hlut eða að öllu fyrir 25.

¹⁵ Ný tafla með upplýsingum frá Landskerfi bókasafna.

5. STJÓRNUN OG REKSTUR

5.3 ÚTGÁFA

	2014	2015	2016	2017
Kynningarefni				
Nýir bæklingar	0	0	0	0
Endurútgáfa bæklinga	20	7	3	8
Síður í Áttavitanum	20	19	22	2
Sýningarskrár	4	4	3	1
Samstarfsverkefni - Utangarðs og Sjónarhorn	0	2	0	0
Bæklingar	1	2	4	5
Skýrslur	0	1	1	0
Samtals	40	35	33	16

5.4 FORVARSLA OG BÓKBAND

	2014	2015	2016	2017
Bókbandsverk - einingar	48.498	44.315	45.497	39.383

5.5 STAFRÆN ENDURGERÐ

Prentað efni (fjöldi blaðsíðna)	2014	2015	2016	2017
Blöð og tímarit	154.065	104.002	139.775	101.478
Bækur	17.759	67.731	43.929	48.546
Handrit	30.247	38.240	17.824	25.669
Íslandskort	0	0	0	9
Ekki til birtingar á vefjum safnsins	2.300	0	0	356
Fylgiefni fyrir Hljóðsafn	2.091	4.631	3.687	5.238
Einkaskjöl		198	268	1.482
Fyrir Rafhlöðuna		95	326	0
Samtals fjöldi blaðsíðna	206.462	214.897	205.861	182.778
Hljóðefni (fjöldi hljóðskráa)				
Hljóðskrár – tónlist		17.491	10.262	5.047
Hljóðskrár – viðtöl		378	11	0
Samtals fjöldi hljóðskráa		17.869	10.273	5.047

5.6 ALÞJÓÐLEG BÓK- OG TÍMARITSNÚMER

ISSN-tímaritsnúmer	2014	2015	2016	2017
Fjöldi stakra númera	117	112	116	132
ISBN-bóknúmer				
Fjöldi forlagsraða	71	70	70	55
Fjöldi stakra númera	220	207	204	180
ISMN-nótunúmer				
Fjöldi númeraraða	6	3	2	4
Fjöldi stakra númera	4	3	3	6

6. TEKJUR OG GJÖLD

6.2 REKSTRARGJÖLD (Í ÞÚS. KRÓNA)

	2014	2015	2016	2017
Laun	479.552	528.066	567.205	602.477
Ritakaup og aðgangur að rafrænum gögnum	292.008	302.841	292.046	259.082
Önnur gjöld	247.473	271.666	274.867	292.817
Samtals	1.019.0	1.102.5	1.134.1	1.154.2
Hlutfallstölur %	2014	2015	2016	2017
Laun	47.1	47.9	50.0	52.2
Ritakaup	28.7	27.5	25.8	22.4
Önnur gjöld	24.2	24.6	24.2	25.4

6.2 SKIPTING ÚTGJALDA MILLI SVIÐA

Svið	2014	2015	2016	2017
Aðföng og skráning			21.2%	20.6%
Rekstur og upplýsingatækni			33.2%	35.5%
Varðveisla og stafræn endurgerð			13.6%	14.1%
Þjónusta og miðlun			32.0%	29.8%
Samtals			100%	100%

6.3 REKSTRARREIKNINGUR (Í ÞÚS. KRÓNA)

Tekjur	2014	2015	2016	2017
Framlag Háskóla Íslands til ritakaupa	42.310	40.349	40.223	37.700
Innheimt vegna Landsaðgangs rafrænum áskriftum	118.166	122.114	125.069	128.617
Aðrar tekjur	67.523	71.227	72.318	74.939
Af fjárlögum	811.623	860.600	900.200	946.603
Samtals	1.039.622	1.094.290	1.137.810	1.187.859
Gjöld				
Laun	479.552	528.066	567.205	602.477
Rekstur húsnæðis	128.852	144.705	144.106	161.510
Ritakaup og aðgangur að rafrænum gögnum	69.558	72.379	71.320	70.284
Landsaðgangur að stafrænum gögnum og tímaritum	222.450	230.462	220.726	188.798
Kostnaður vegna bókasafnskerfa (Landskerfi bókasafna)	23.443	28.181	27.216	26.030
Rekstur tölvu- og tækjabúnaðar	35.060	34.189	38.741	46.388
Önnur gjöld	60.118	64.591	64.804	58.727
Samtals	1.019.033	1.102.573	1.134.118	1.154.214
Rekstrarafgangur / - halli	20.589	- 8.283	3.692	33.645

7. STARFSFÓLK

7.2 YFIRLIT YFIR ÁRSVERK SKIPT Á SVIÐ OG EFTIR MENNTUN

Ársverk skipt á starfseiningar	2014	2015	2016	2017
Aðföng og skráning	19.13	21.25	20.50	19.95
Miðlun og rafrænn aðgangur ¹⁶	9.20	0	0	0
Rekstur og upplýsingatækni	12.25	13.25	13.25	13.00
Varðveisla og stafræn endurgerð	18.15	17.55	17.60	18.65
Þjónusta og miðlun	11.70	18.11	18.70	18.83
Samtals ársverk	70.43	70.16	70.05	70.43

¹⁶ Miðlunarsvið og Þjónustusvið voru sameinuð í maí 2015. Starfsfólk af Miðlunarsviði færðist einnig til Aðfangasviðs og Rekstrarsviðs.

Flokkun starfsmanna (ársverk)				
Bókasafnsfræðingar	26.15	27.10	27.30	30.75
Aðrir háskólamenntaðir	19.43	17.30	18.80	18.60
Aðrir bókaverðir	11.70	12.61	12.35	10.20
Aðstoðar- og skrifstofufólk	3.25	3.25	2.25	4.08
Iðnmenntaðir	9.90	9.90	9.35	6.80
Samtals ársverk	70.43	70.16	70.05	70.43

KYNBUNDIN TÖLFRÆÐI

	2014	2015	2016	2017
Starfsfólk				
Karlar	29	31	32	32
Konur	51	47	46	47
Samtals	80	78	78	79
Starfsfólk - ársverk				
Karlar			28.00	28.70
Konur			42.05	41.73
Samtals			70.05	70.43
Skráðir lánþegar				
Karlar		4.893	4.707	4.428
Konur		9.121	8.940	8.205
Ótilgreint, stofnanir, fyrirtæki		138	170	162
Samtals		14.152	13.817	12.872
Millisafnalán og greiðþjónusta				
Karlar	930	986	863	649
Konur	1.185	1.129	989	908
Ótilgreint, stofnanir, fyrirtæki	771	348	238	265
Samtals	2.886	2.463	2.090	1.822
Gestir á lestrarsal 1.h.				
Karlar	2.703	2.444	2.338	2.495
Konur	1.274	1.136	1.084	979
Samtals	3.977	3.580	3.422	3.475
Leiga lesherbjarga (mánuðir)				
Karlar	71	94	69	95
Konur	227	218	243	200
Samtals	298	312	312	295
Umfjöllunarefni sýninga				
Karlar		5	5	6
Konur		2	1	4
Ótilgreint, hlutir, stofnanir, fyrirtæki		6	6	2
Samtals		13	12	12
Erindi á málþingum og fundur				
Karlar		17	20	21
Konur		10	23	27
Samtals		27	43	48
Kjörgripur mánaðarins				
Karlar		7	4	5
Konur		5	5	5
Ótilgreint		0	3	2
Samtals		12	12	12

Góður gestur í Bóklöðunni. Vigdís Finnbogadóttir forseti hittir starfsfólk Þjónustusviðs.